

Εταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν

Σελίδες π'τή Φωκίδα

Χαλκοῦν Φωκέων 357 - 346 π.Χ.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΑ 30 ΧΡΟΝΙΑ
ΖΩΗΣ, ΔΡΑΣΕΩΣ & ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΦΩΚΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Άμφισσα

2003

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	: ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ Έκδίδεται κάθε τρίμηνο Τεύχος 106, Άπριλιος - Ίούνιος 2003
ΙΔΡΥΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΕΚΔΟΤΗΣ	: Έταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν Ίπποκράτους 3, Άμφισσα, Τ.Κ. 331 00 Τηλέφωνο: 22650 29.678
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ	: Νικόλαος Δ. Καστανᾶς Όδός Ι. Γιδογιάννου 9 - Άμφισσα Τ.Κ. 331 00, Τηλ. 22650 28.991 - 22650 79.174
ΥΠΕΥΘ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ	: Κώστας Σανιδᾶς Ίωαννίνων 6, Μοσχᾶτο Τ.Κ. 18543, Τηλ. 210 9414.233
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	: Γεώργιος Κουτσοκλένης, Πρόεδρος Ε.Φ.Μ. αἰδ. Ταξ. Γκιούλος, Αντιπρόεδρος » Δημήτριος Σανιδᾶς Γραμματέας » Γεώργιος Καραϊνδρος, Ταμίας » Νίτσα Άσημακοπούλου, Έφορος » Άθαν. Δημόπουλος, Μέλος Δ.Σ. » Εὐθύμιος Τσαφόγιαννος, » »

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ:

α'. Τστορικῆς Μνήμες.....	1/4797
β'. Μέ ἀφορμή τόν έορτασμό τῆς 25ης Μαρτίου 1821	2/4798

ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ Γ.: ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ:

α'. Άηδόνας συνέχεια (παραλλαγές)	3/4799
---	--------

ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΤΗΣ 23/2/2003.....

7/4803

ΕΗΡΟΤΥΡΗ ΖΑΧΟΥ: Σκύλος, ό πιό πιστός καί ἀφοσιωμένος

σύντροφος καί φίλος	35/4831
---------------------------	---------

ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΙΣΤ.: Παγκόσμια γιορτή τῆς μάνας.....

39/4835

ΣΑΝΙΔΑ ΔΗΜ.: Κατοικία στόν παλιό καιρό

41/4837

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

α'. Έφ. ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ (κ. Πέπη Σκαρλῆ - Τσιαπλαρῆ)...	55/4851
β'. Έφ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΦΘΙΩΤΙΔΑ (κ. Κ. Λιάσκας)	57/4853
γ'. Έφ. ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΗ (κ. Άνθης Βέργης)	59/4855
δ'. κ. Νίκος Άνώγης	61/4857
ε'. Δρ. Άργύρης Πετρονώτης	61/4857

ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

64/4860

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ

Τοῦ ΙΧΝΗΛΑΤΗ

α'. Ἱστορικές μνῆμες

Ἀπό τό Β' τρίμηνο τοῦ χρόνου ξεχωρίζει ὁ Ἀπρίλης, γιά τά πολύ σπουδαῖα ἱστορικά γεγονότα. Ἀπ' αὐτά σημειώνω λίγα, πού κατά τή γνώμη μου ξεχωρίζουν, γιά νά τά θυμήσω στούς φίλους μας.

6.4.1941. Ἡ Χιτλερική Γερμανία, μέ τή βοήθεια τῆς Βουλγαρίας ἐπετέθη κατά τῆς Ἑλλάδος, μέ τά γνωστά ἀποτελέσματα τῆς Ἀντιστάσεως τῶν Ὀχυρῶν τῆς Γραμμῆς Μεταξᾶ, τῆς Κατοχῆς καί τῆς Ἀντίστασης.

10.4.1821. Στήν Κωνσταντινούπολη 5.000 γενίτσαροι, πού συνοδεύοντουσαν ἀπό μαινόμενο ὄχλο, εἰσόρμησαν στά Πατριαρχεῖα. Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' ἀπήχθη καί ὠδηγήθηκε μέσα σέ προπηλακισμούς καί βρισιές, στήν Κεντρική Πύλη τοῦ Πατριαρχείου ὅπου οἱ δῆμοί του τόν κρέμασαν. Ἀπό τότε ἡ Πύλη αὐτή δέν ξανάνοιξε!

Μαζί μέ τόν Πατριάρχη θανατώθηκαν καί ἄλλοι 8 ἀρχιερεῖς καί πάνω ἀπό 700 Ἑλλήνες τῆς γύρω περιοχῆς.

Τήν ἴδια μέρα ἐδῶ στά Σάλωνα, ὁ Γερο-Πανουργιάς καί ὁ Ἐπίσκοπος Σαλώνων Ἡσαΐας μέ τούς συμπολεμιστάς των, ἔπαιρναν τήν ἐκδίκησή τους γιά τό χαμό τοῦ Πατριάρχῃ τους, μέ τήν κατάληψη τοῦ δυνατοῦ κάστρου τῆς Ὠριᾶς καί τήν ἀπελευθέρωση τῆς περιοχῆς, ἔπειτα ἀπό 431 χρόνια φοβερῆς, ἀσιατικῆς σκλαβιᾶς.

21.4.1811. Στή Νάουσα ἔγινε ἓνα ὑπέρτατο γεγονός. Οἱ γυναῖκες τῆς Νάουσας, γιά νά μήν πέσουν στά χέρια τῶν Τούρκων γκρεμιστήκαν στο ποτάμι τῆς Ἀραπίτσας, ἀφοῦ πρῶτα πέταξαν τά παιδιά τους, ὅπως ἔγινε παλιότερα στο Ζάλογγο.

22.4.1827. Ἀποφράδα ἡμέρα, γιατί σ' αὐτή τραυματίστηκε θανάσιμα, ὁ μεγάλος ἥρωας, ὁ Στρατάρχης Γεώργιος Καραϊσκάκης.

23.4.1821. Καί τούτη ἡ μέρα θυμίζει τό ἀδελφωμα τῆς συμφορᾶς καί τοῦ ἡρωϊσμοῦ. Συμφορά γιά τήν ἀπώλεια τῆς γραμμῆς τῆς Ἀλαμάνας - Χαλκομάτας, ἀλλά καί τῶν ἐκλεκτῶν παιδιῶν τῆς Φωκίδας Ἡσαΐα καί Ἀθ. Διάκου καί ἡρωϊσμοῦ γιατί στάση σάν αὐτή τοῦ Ἀθ. Διάκου δέν ἔχει νά ἐπιδείξει ἄλλη ἡ Ἱστορία.

Εἶναι ἡ ἡμέρα πού θανατώθηκε ὁ Δεσπότης μας Ἡσαΐας, ὁ ΜΟΝΟΣ πού ἔπесе στίς ἐπάλξεις, σέ κεῖνο τόν ἱερό ἀγῶνα καί πού σουβλίστηκε ζωντανός ὁ Ἥρωας Διάκος.

Τά παραπάνω γεγονότα είναι ένα μικρό δείγμα απ' την πλουσιω-
τάτη σέ τέτοια γεγονότα Ιστορία της Ελλάδος.

β'. Μέ αφορμή τόν έορτασμό της 25ης Μαρτίου 1821

Στίς 23 Μαρτίου 2003, ό Δήμος Δελφών, ό όποιος πήρε τή σκυτά-
λη της οργάνωσης αὐτῆς, από τήν Ε.Φ.Μ., οργάνωσε έκδήλωση στό
Μοναστήρι τοῦ Προφ. Ἡλίας Παρνασσίδος γιά νά γιορτάσει ἡ Φωκί-
δα καί όλόκληρη ἡ Ἑλλάδα τό ξεκίνημα τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνα γιά τήν
ἀπελευθέρωση της Ἑλλάδος απ' τόν ἀνελέητο ἀσιάτη κατακτητή,
πού περισσότερα από 400 χρόνια καταπίεζε μέ τόν χειρότερο τρόπο
τόν υποδουλωμένο Ἕλληνα, τόν ραγιά, ὅπως τόν ἀποκαλοῦσε.

Στόν πανηγυρικό της ἡμέρας ό Πρόεδρος της Ε.Φ.Μ. συνεχί-
ζοντας τήν προσπάθεια της Ἑταιρείας νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἀλήθεια, ἡ
σχετική μέ τόν ξεσηκωμό τοῦ Ἔθνους, ὑπῆρξε σαφέστατος καί προ-
τρέπει κάθε ἐνδιαφερόμενο νά μελετήσει τά ὅσα διεδραματίστηκαν
στίς δύο ἱστορικές Συνελεύσεις πού ἔγιναν, πρίν τήν 25-3-1821, γιά
νά γίνει ό ἀπαραίτητος συντονισμός τῶν προσπαθειῶν καί ἡ τακτο-
ποίηση τῶν λεπτομερειῶν, δηλαδή αὐτῆς της πολυσυζητημένης της
Βοστίτσης (Αἰγίου), κατά τήν ὁποία, παρ' ὅλη τήν ὑπεράνθρωπη
προσπάθεια τοῦ φλογεροῦ Παπαφλέσσα, τά ἀποτελέσματά της
ὑπῆρξαν ἐντελῶς ἀρνητικά καί αὐτῆς της Ἀγίας Μαύρας (της Λευκά-
δας), κατά τήν ὁποία ἀποφασίστηκαν ὁμόφωνα καί ἀπόλυτα «...νά
ἐγερθῇ ἡ Ἑλλάς, τήν αὐτήν στιγμήν, ὡς εἷς ὀπλίτης ὁμόνοος...», δηλα-
δή στίς 25 Μαρτίου 1821.

Μία ἀπλή ἀνάγνωση τοῦ χρονικοῦ αὐτῶν τῶν συνελεύσεων φα-
νερώνει τίς προθέσεις καί τίς ἀποφάσεις τῶν συνέδρων της πρώτης
καί αὐτῆς της δευτέρας καί δέν χρειάζονται σχόλια.

Καί ὁμως, ἐνῶ τά πράγματα ἔχουν ἔτσι καί οἱ Μωραῖτες κάνουν
τό μαῦρο ἄσπρο, ἐμεῖς ἐδῶ, πιπιλᾶμε τήν καραμέλα της... Ἀγίας
Λαύρας κι αὐτή τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ.

Κι' ἀκόμα ἐνῶ ἐδῶ καί 27 ὁλόκληρα χρόνια ἡ Ε.Φ.Μ. προσπαθεῖ
γιά τήν ἀποκατάσταση της Ἱστορικῆς Ἀλήθειας, ὑπάρχουν ἄτομα
καί φορεῖς πού ἀδιαφοροῦν ἤ καί ἀντιδροῦν ἀκόμα ἄλλοτε ἀθέλητα
καί ἄλλοτε ἠθελήμενα ὁρμώμενοι ἀπό μικροσκοπιμότητες καί ἄθλι-
ους ἐγωῖσμούς, στήν προσπάθεια της Ἑταιρείας μας πού θέλει καί
προσπαθεῖ νά δεῖ πιό καθαρά τό συμφέρον της Φωκίδας μας.

Ἄς ἀποφασίσουμε λοιπόν μαζί νά ἀρχίσουμε τήν ἀποκατάσταση
της Ἱστορικῆς Ἀλήθειας καί νά δώσουμε στήν Φωκίδα, πού τόσα καί
τέτοια προσέφερε σέ κείνο τόν Ἱερό Ἀγῶνα, τή θέση πού της ἀνήκει
μέσα στήν Ἱστορία.

Ἐμπρός Λοιπόν!

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

ΑΗΔΟΝΙΑΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Τοῦ Γ. Ν. Κουτσοκλένη

Ὅπως ὑποσχεθήκαμε συνεχίζουμε τίς μεταμορφώσεις, τίς ἄλλες ἐκδοχές τοῦ Ἀηδονιοῦ, ὅπως αὐτές τίς βρήκαμε στή ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ τοῦ Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ καί σέ ἄλλες πηγές.

Παραλλαγή 1η

Ἡ Ἀηδόνα ἦταν θυγατέρα τοῦ Πανδάρεως καί εἶχε ἄνδρα τῆς τόν βασιληᾶ Ζῆθο, μέ τόν ὅποιο εἶχε ἓνα παιδί, τόν Ἴτυλο.

Ὅπως εἶπαμε ὁ διάβολος κάτι τέτοια χαίρονται καί ἔβαλε στό μυαλό τῆς Ἀηδόνας τή ζήλεια πρὸς τή συνυφάδα τῆς, γιατί ἐκεῖνη εἶχε πολλά παιδιά. Τυφλωμένη ἀπ' τόν φθόνο, ἓνα βράδυ, πῆρε ἓνα μαχαίρι καί τράβηξε νά σκοτώσει τό μεγαλύτερο παιδί τῆς Νιόβης, ἀλλά μέσα στό σκοτάδι λάθεψε καί ἀντὶ νά σκοτώσει τό παιδί τῆς Νιόβης, σκότωσε τό μοναχοπαιδί τῆς.

Συντριμμένη ἡ παιδοκτόνος ἄρχισε νά κλαίει χωρίς παρηγοριά. Αὐτὴ τὴν τραγικὴ εἰρωνεία λυπήθηκαν οἱ θεοί καί μεταμόρφωσαν τὴν Ἀηδόνα σέ πουλί. Ἡ Ἀηδόνα δέν μπορεῖ νά ξεχάσει ὅτι εἶναι μία παιδοκτόνος, ὅτι σκότωσε τό μονακριβό τῆς παιδί, δέν μπορεῖ νά ξεχάσει τόν ἀγαπημένο τῆς Ἴτυλο καί γι' αὐτό κλαίει κάθε νύχτα μοιρολογώντας τον.

Ὅταν ἔγινε ἡ μεταμόρφωσις τῆς Ἀηδόντας σέ πουλί, οἱ συγγενεῖς τῆς παρακάλεσαν τοὺς θεοὺς νά μεταμορφωθοῦν κι αὐτοὶ ἀνάλογα. Ἡ ἐπιθυμία τους ἔγινε ἀποδεκτὴ ἀπ' τοὺς θεοὺς καί ἔτσι ἔχουμε τόν πατέρα τῆς Πανδάρεω ἄλιαετόν. Τόν σύζυγό τῆς Πελεκάνον, τὴ μητέρα τῆς Ἀλκυόνα, τόν ἀδελφό τῆς Ἐποπα, δηλαδή Τσαλαπετεινόν καί τὴν ἀδελφὴ τῆς Χελιδόνα.

Παραλλαγή 2η

Ἀηδόνι καί κότσιφας:

Ὁ λαὸς μας θέλει τό Ἀηδόνι νά ἦταν ὁμορφο τσοπανόπουλο πού

ἔπαιζε πολύ καλὰ τῇ φλογέρα του. Τό παίξιμό του ἦταν καταπληκτικό καί γι' αὐτό ἔκανε ἕνα ἄλλο τσοπανόπουλο πού δέν τά κατὰφερνε, νά ζηλέψει. Τυφλό κι' αὐτό ἀπ' τό φθόνο ὄρμησε μιὰ μέρα κατὰ τοῦ Ἀηδονιοῦ, ἐνῶ αὐτό ἀμέριμνα ἔπαιζε τῇ φλογέρα του, θέλοντας νά τό σκοτώσει. Ὁ θεός ὅμως πρόλαβε καί ἀμέσως μεταμόρφωσε τά δύο παιδιὰ σέ πουλιά Καί τό παιδί πού ἔπαιζε τῇ φλογέρα του τόσο γλυκά, τό ἔκανε ἀηδόνι καί ἐξακολουθεῖ νά παίζει τῇ φλογέρα του. Τό ἄλλο παιδί, τό φθονερό, τό ἔκανε κότσυφα, τοῦ ἔβαψε τά φτερά του μαῦρα, γιά νά μοιάζουν μέ τῇ μαύρῃ ψυχῇ του καί τοῦ ἔκανε τῇ μύτῃ κίτρινῃ γιά νά τονίζει τόν φθόνο, ἀφοῦ κανένα κίτρινο πρόσωπο δέν εἶναι καλό.

Ὅμως οἱ Ἱστορίες - μῦθοι - γύρω ἀπ' αὐτό τό θέμα δέν σταματᾶνε ἐδῶ.

Στήν Ἑλληνική Μυθολογία θά βροῦμε ἀρκετές ἄλλες καί μάλιστα διαφορετικές ἀπό πόλῃ σέ πόλῃ ἱστορίες. Ἄλλῃ παραλλαγή ἔχει ἡ Ἀθήνα, ἄλλῃ ἡ Θήβα, ἄλλῃ τὰ Μέγαρα, ἡ Θράκη, ἡ Μ. Ἀσία καί οἱ περυσότερες ἀπ' αὐτές θέλουν φονιά τήν ἀηδόνα καί ὄχι τήν χελιδόνα.

Ἀλλά ἐδῶ πρέπει νά σταματήσουμε γιατί:

α'. «τό νά μή λές πολλά τ' ἀηδόνι σέ μαθαίνει.

Τόν ἕνα μῆνα κελαηδεῖ, τούς ἑνδεκα σωπαίνει».

β'. «Εἶπαμε πολλά καί σώνει

κι' ἄς λαλήσει κι' ἄλλο ἀηδόνι».

Παραλλαγή 3η

Καί τοῦτος ὁ μῦθος θέλει τό ἀηδόνι νά ἦταν πρῶτα τσοπανόπουλο, τό ὁποῖο μάλιστα ἔπαιζε πάρα πολύ καλὰ τῇ φλογέρα.

Κάποια μέρα εἶχε τά κέφια του καί τραγούδησε κι' ἔπαιξε τῇ φλογέρα του, ἤπιε καί χόρεψε καί ἀφοῦ κουράστηκε πῆγε γιά ὕπνο. Αἰσθανόταν πολύ κουρασμένος καί γι' αὐτό εὐχήθηκε: «Θεέ μου, κάνε νά ξημερώσει τοῦ Ἀη-Γιώργη γιά νά χορτάσω ὕπνο».

Πέρασαν μῆνες, ἀπό τότε πού ἀποκοιμήθηκε μέχρι νά φέξει τ' Ἀη-Γιωργιοῦ, τήν ἡμέρα πού ξύπνησε, ὅπως εἶχε εὐχηθεῖ καί παρακαλέσει τό Θεό.

Τό κοπάδι ἐν τῷ μεταξύ, ἀφοῦ δέν εἶχε τσοπάνη τράβηξε γιά ἀπάτητα λιβάδια καί νοιώθοντας ἀσφαλισμένο γιατί πάντα κοντά του ἦταν τά δύο ἀγαπημένα σκυλιά ἡ Τσίλα καί τό Τσιβέλι. Μέ τίς συνθηκες αὐτές τό κοπάδι μεγάλωσε πολύ καί ὅταν τό βρῆκε τό τσοπανόπουλο, ἀφοῦ δέν μπορούσε νά τό κουμαντάρει, τό πούλησε μέ καλή τιμή.

Τά σκυλιά, πού ἔλειπαν ὅταν αὐτός πουλοῦσε τό κοπάδι, στεναχωρήθηκαν μόλις τό ἔμαθαν καί ἐξέφρασαν τό πικρό τους παράπονο:

– Ἐμεῖς, ἀφεντικό, πού φυλάγαμε τόσους μῆνες τό κοπάδι δέν ἔπρεπε ἔστω νά ξέρουμε;

Καί κεῖνος πίστεψε ὅτι τά σκυλιά εἶχαν δίκιο πικράθηκε πολύ καί:

– Θεέ μου, κάνε με πουλί νά πετάω ψηλά κι' ἀπό κεῖ νά ἀγναντεύω τό κοπάδι μου.

Τό τσοπανόπουλο ἔγινε ἀηδόνι καί πάντα τραγουδᾷ λαλώντας τό Τσίλα, τσίλα, Τσιβελή, Τσιβελί... σου, σου... μαυλίζοντας τά πρόβατά του καί καλώντας τά σκυλιά του.

Παραλλαγή 4η

Φίλοι ἦτανε κάποτε δύο ἄνθρωποι καί ζοῦσαν κοντά.

Ὁ πρῶτος, πού ἀργότερα ἔγινε ἀηδόνι, ὅπως θά δοῦμε, ἦταν ὁμορφος, λεβέντης καί προπαντός πλούσιος. Ἀρκετά πλούσιος! Εἶχε ἀκόμα μιᾷ ἄλλῃ μεγάλη χάρη. Ἦξερε τί πάει νά πεῖ ἀγάπη.

Ὁ δεύτερος, αὐτός πού ἔγινε κότσυφας, δέν εἶχε τά προσόντα τοῦ φίλου του, ὅπως ἀποκαλοῦσε καί ὄχι ὅπως πίστευε, δηλαδή τό ἀηδόνι.

Ἦταν ἄρρωστος. Εἶχε ἔλκος, ὄχι στό στομάχι ἀλλά στήν ψυχή, ὅπως θέλει τό φθόνο ὁ Σωκράτης. Ἡ ψυχή του εἶχε σκοροφαγωθεῖ ἀπ' τόν φθόνο, ὅπως ἡ τσόχα ἀπ' τόν σκόρο (Χρυσόστομος). Τόν ἔλεγε φίλο. Ἐλεγε ὅτι τόν ἀγαποῦσε ὅπως αὐτός, τοῦ ἔλεγε «εὐχαριστῶ» κάθε φορά πού δεχόταν τίς εὐεργεσίες τοῦ φίλου του, ἀλλά ὁ φθόνος δέν εἶναι ἴδιον τῆς εὐγενικῆς καρδιᾶς, ἀλλά μοιάζει μέ ὀχιά πού κρύβεται στό πουρνάρι καί δέν συμφιλιώνεται ποτέ, γιατί κινεῖται ἀπό μοχθηρία. Ὅλα τά προσόντα τοῦ φίλου του δέν τά ἔβλεπε δέν τά καταλάβαινε, γιατί φθονοῦσε!

Τό ἀηδόνι δέν κατάλαβε ποτέ τό πόσο τό μισοῦσε ὁ... Φίλος του, γιατί τόν ἀγαποῦσε μ' ὅλη του τήν καρδιά καί δέν τό ἔκρυβε.

Κάποτε δέν ἄντεξε ὁ φθονερός Κότσυφας καί ἄρχισε νά πείσει τόν ἑαυτό του ὅτι ἔπρεπε νά ξεκάνει τόν «φίλο». «Θά τόν φάω τόν κερατά. Ποῦ θά μοῦ πάει;».

Ὁ Παντογνώστης Θεός, ὅταν εἶδε τή μαυρίλα τῆς ψυχῆς τοῦ Κότσυφα τόν ἔκανε κατάμαυρο πουλί, γιά νά ἀποφύγει τό ἀδικαιολόγητο φονικό.

Ἀλλά καί πουλί πού ἔγινε δέν μπόρεσε νά ἀπαλλαχθεῖ ἀπ' τόν φθόνο καί αὐτό τό δείχνει ἡ μύτη του, ἄλλοτε κόκκινη καί ἄλλοτε κίτρινη.

Ὁ φίλος του, τό ἀηδόνι, τόν λυπήθηκε καί ζήτησε ἀπ' τό Θεό νά τόν κάνει κι' αὐτόν πουλί γιά νά βρίσκεται κοντά του καί ἀπό τότε κάθεται πάντα ἀπέναντι ἀπό τόν Κότσυφα καί κελαηδεῖ.

Ἀλλά καί ἔπειτα ἀπό ὅλα αὐτά ὁ Κότσυφας δέν μπορεῖ νά ἀλλάξει καί τοῦτο γιατί... Οἱ φθονεροί πεθαίνουν, ὁ φθόνος ὅμως ΠΟΤΕ, μᾶς τονίζει ὁ Μολιέρος.

Τό Ἀηδόνι.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Τῆς ἐκδηλώσεως τῆς 23ης Φεβρ. 2003
στό ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΑΜΦΙΣΣΑΣ

κατά τὴν ὁποία ἔγινε:

α'. Ὁ ἑορτασμός τῶν 30 χρόνων ζωῆς, δράσεως καί προσφορᾶς τῆς Ε.Φ.Μ.

β'. Ἡ παρουσίασις τοῦ βιβλίου ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ - ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΞΕΧΑΣΤΗΚΑΝ - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ πού ἔγραψε ὁ κ. Γ. Κουτσοκλένης καί ἐξέδωσε ὁ Δήμος Ἀμφίσσης.

Στό βῆμα ὁ κ. Δ. Σανιδᾶς, Γραμματέας τῆς Ε.Φ.Μ.:

Κύριε Ἀντινομάρχα,

Κύριε Δήμαρχε,

κ.κ. Νομαρχιακοί καί Δημοτικοί Σύμβουλοι,

Κυρίες καί Κύριοι,

Σήμερα σᾶς καλέσαμε ἐδῶ νά σᾶς παρουσιάσουμε τά 30 χρόνια ζωῆς, δράσεως καί προσφορᾶς τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν καί νά σᾶς παρουσιάσουμε τό βιβλίο τοῦ Γιώργο Κουτσοκλένη πού ἐξέδωσε ὁ Δήμος Ἀμφίσσης.

Καλοῦμε στό βῆμα τόν κ. Δήμαρχο γιά ἓνα χαιρετισμό.

κ. Δήμαρχος (Ν. Φουσέκης)

κ. Βοηθέ Νομάρχη,

κ. τ. Δήμαρχε Ἀμφίσσης Ζαφ. Ζαφειρόπουλε,

κ. Πρόεδρε τῆς Ε.Φ.Μ. καί ἀγαπητά μέλη τοῦ Δ.Σ. σας,

κ.κ. Νομαρχιακοί καί συνεργάτες Δημοτικοί Σύμβουλοι,

Θά μᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία ἀργότερα πού θά πάρω τή θέση μου στό βῆμα, νά ποῦμε περισσότερα πράγματα γιά τό βιβλίο πού παρουσιάζουμε. Πρός τό παρόν σᾶς καλωσορίζω στή φιλόξενη αἴθουσα τοῦ Π.Κ.Δ.Α. καί εὐχαριστῶ πολύ γιά τήν παρουσία σας ἐδῶ, πού μᾶς τιμᾷ. Εὐχομαι καλή ἐπιτυχία στίς ἐργασίες τῆς ἐκδηλώσῃς μας

καί στήν παρουσίαση τῆς Ε.Φ.Μ. καί τοῦ βιβλίου τοῦ Γιώργου Κουτσοκλένη.

Νομίζω ὅτι αὐτή ἡ ἐκδήλωση θά ἀφήσει σέ ὅλους μας ἀρκετά πράγματα πολιτισμοῦ καί ἱστορίας τῆς Ἀμφίσσης, τῆς Φωκίδας καί τῆς Ἑλλάδος γενικώτερα.

Εὐχαριστῶ.

(Χειροκροτήματα)

κ. Σανιδᾶς

Τό λόγο ἔχει ὁ Πρόεδρος μας, ὁ Πρόεδρος τῆς Ε.Φ.Μ. κ. Κουτσοκλένης.

Γ. Ν. Κουτσοκλένης

Ἀγαπητοί φίλοι, τιμώμενοι καί μή. Ὅλοι εἴσθε φίλοι.

Αἰδεσιμώτατε,

κ. Ἀντινομάρχα,

κ. Δήμαρχε,

κ.κ. Ἐκπρόσωποι τῶν Μεταλλευτικῶν Ἑταιρειῶν,

Ἀγαπητές φίλες καί φίλοι,

Διπλός εἶναι ὁ σκοπός τῆς σημερινῆς συγκεντρώσεως.

Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ ἑορτασμός τῶν 30 χρόνων ζωῆς, δράσεως καί προσφορᾶς τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν καί δεύτερος εἶναι ἡ παρουσίασις τοῦ βιβλίου: «ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ - ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΞΕΧΑΣΤΗΚΑΝ - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ». Καί σᾶς παρακαλῶ νά μοῦ χαρίσετε λίγη ὑπομονή καί λίγη ἀγάπη.

Βρισκόμαστε στίς ἀρχές τοῦ 1973, ὅταν μιὰ ομάδα 34 ἀνήσυχων, φωτισμένων νέων - τότε - σκέφτηκαν, ὁραματίστηκαν καί ἔπειτα ἀπό συζητήσεις, ἀποφάσισαν νά ξεκινήσουν μιὰ προσπάθεια ἀφύπνισμοῦ αὐτῆς τῆς μικρῆς μέν σέ ἔκταση, ἀλλά πολύ μεγάλης σέ ἐθνική, πνευματική καί πολιτιστική προσφορά, Φωκίδας.

Κι' ἔτσι γεννήθηκε ἡ Ε.Φ.Μ. Αὐτῆς τῆς Ἑταιρείας τά βήματα ξεκινῶ νά ἰχνηλατίσω - κατά καιροῦς ἰχνηλάτης βλέπετε - μέ πολύ σεβασμό, μέ βαθύ αἶσθημα εὐθύνης, μέ πολλή εὐλάβεια θά ἔλεγα.

Τριάντα χρόνια πέρασαν ἀπό τότε κι' ὁ δρόμος ποτέ δέν ὑπῆρξε ὁμαλός, ἀλλά πάντα ἀνηφορικός καί κακοτράχαλος.

Τό πρῶτο Δ.Σ. τῆς Ἑταιρείας, πού ἀποτελοῦσαν οἱ:

Γ. Κουτσοκλένης, ὡς Πρόεδρος

Δρ. Κραβαρτόγιαννος, Ἀντιπρόεδρος

Εὐστάθιος Σπαθιάς, Γραμματέας

Εὐγενία Γερολυμάτου, Ταμίας

Γεωργ. Βακράκης, Ἐφορος καί

Φίφη Μαργιέλου καί Εὐθύμ. Δρόλαπας, μέλη,

κατέλαβε κάθε δυνατή προσπάθεια γιά νά κάνει γνωστή τή γέννηση τῆς Ἑταιρείας στίς ἀρμόδιες Ὑπηρεσίες, καί στούς πολίτες καί ἄρχισε τόν ἀγῶνα γιά τήν ἐξεύρεση πόρων καί ὀργάνωση τῶν Γραφείων.

Ἡ ἀπόφαση 2-4 Ὀκτ. 1973 τοῦ Δ.Σ. βάζει τά θεμέλια τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος τῆς Ε.Φ.Μ. καί μέ τήν ἐπόμενη ἀπόφαση τοῦ Δ.Σ. ἀποφασίστηκε ἡ δημιουργία Λαογραφικοῦ Μουσείου.

Τό τέλος τοῦ 1974 ἡ Ἑταιρεία ἀναγκάσθηκε νά ἀναστείλει τίς προσπάθειές της, γιά 20 περίπου μῆνες.

Τό 1976 ἀνέλαβε ὁ γιατρός Δημήτρης Κολοβός τή διοίκηση τῆς Ἑταιρείας καί ἀμέσως ἄρχισε ἡ ἐνεργοποίησή της.

Πολλές, καθημερινές καί πολύ κουραστικές ἦταν οἱ συναντήσεις μας καί οἱ συζητήσεις μας, μέ μοναδικό θέμα τό πῶς θά μπορέσουμε νά ὑλοποιήσουμε τίς ἐπιταγές τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Καταστατικοῦ μας πού θέλει:

α'. Περισυλλογή, καταγραφή, μελέτη καί δημοσίευση ὕλικου πού ἔχει σχέση μέ τή γλώσσα, τή λαογραφία, τήν ἱστορία, τήν ἀνθρωπολογία καί τήν καλλιτεχνία τῆς Φωκίδας.

β'. Τή διαφύλαξη τοῦ ἰδιαίτερου χρώματος λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς Φωκίδας, ὅπου δηλαδή τοῦτο εἶναι δυνατόν. Καί

γ. Μιά σειρά ἄλλων ἐπιταγῶν.

Ἐπειτα ἀπό πολλή σκέψη καί ἀπό πολύ μέτρημα τῶν παραγόντων τολμήσαμε τή δημιουργία Λαογραφικοῦ Μουσείου, κι' ἀπ' τή ατιγμή ἐκείνη ἄρχισαν τρεχάματα τέτοια πολύ λίγοι μποροῦν νά κατανοήσουν. Στίς 1 Ὀκτ. 1978 κάναμε τά ἐγκαίνια τοῦ Λ.Μ.Φ., τό ὁποῖο εἶχαμε ἐγκαταστήσει στήν παληά Κλινική Λύτρα ἀπ' τόν Ἰανουάριο τοῦ 1978.

Μέ τήν ἱδρυση τοῦ Λ.Μ.Φ. διαπιστώθηκε ἡ ἀνάγκη ἐκδόσεως ἐνός ἐντύπου πού νά συμπληρώνει τήν προσπάθειά του.

Καί πάλι μᾶς βασάνισαν πολύ τά ἐρωτήματα, ποιό τό εἶδος, τό μέγεθος, τήν περιοδικότητά του, τό ὕφος του. Προβλήματα γιά μᾶς πολύ δύσκολα, γιατί κανεῖς μας δέν εἶχε ποτέ ἀσχοληθεῖ μέ παρόμοια θέματα.

Ἀποφασίσαμε νά εἶναι: περιοδικό, τριμηνιαῖο, μέ καθαρά ἱστορι-

κο-λαογραφικό περιεχόμενο. Νά ἐπιδιώκει δηλαδή ὅλα ὅσα τό ἄρθρο 2 τοῦ καταστατικοῦ ἐπιτάσσει. Ἀκόμα νά ἐπιδιώκει τήν ἐνθάρρυνση καί ὀργάνωση πνευματικῶν καί καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων. Ἐπίσης τή διαφύλαξη τοῦ ἰδιάζοντος χρώματος λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς περιοχῆς μας, ὅπου ἀκόμα σώζεται, καί ὅ,τι σχετικό μέ τά παραπάνω.

Ἕνας ἄλλος σκοπός τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἦταν - καί εἶναι - νά ἀποτελέσει τόν κρῖκο πού θά ἐνώνει ὅσο τό δυνατόν περισσότερους Φωκεῖς καί θά τοὺς ἐνημερώνει γιά ἐνδιαφέροντα καί τίς ἀνάγκες τοῦ τόπου μας, πιστεύοντας ὅτι ἡ δύναμη τῶν πολλῶν δίνει εὐκολότερα ἐπιθυμητή λύση στά προβλήματα καί εὐοδώνει τοὺς ἀγῶνες.

Καί ἕνας ἄλλος σκοπός ἦταν νά γίνει τό μέσο γιά τήν προβολή τῆς πνευματικῆς δουλειᾶς κάθε συμπατριώτη μας, δημοσιεύοντας τίς ἐργασίες του καί τό βῆμα ἀπ' ὅπου θ' ἀκούγονται γνώμες, ὑποδείξεις καί ἐπικρίσεις ἀκόμα.

...Καί τό Α' Τρίμηνο τοῦ 1977 κυκλοφόρησαν οἱ «ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΑ».

Τό πρῶτο τεῦχος εἶχε μόνο 16 σελίδες. Τό 2ο εἶχε 20, τό 3ο εἶχε 24. Τά ἀπό τό 4ο μέχρι καί τό 47ο ἀνέβηκε στίς 32. Ἀπό τό 48ο μέχρι τό 56ο ἔφθασε στίς 48 σελίδες καί ἀπό κεῖ καί πέρα σκαρφάλωσε στίς 64, μέ ἐξαίρεση τό 100ό, τό ὁποῖο εἶναι μέ 120 γιατί ἦταν παγγυρικό.

Ποιός τολμοῦσε, στό ξεκίνημα τοῦ περιοδικοῦ τούτου νά φαντασθεῖ ὅτι θά ἐκδίδεται ἀνελλιπῶς γιά 26 ὁλόκληρα χρόνια, ὅτι οἱ σελίδες του θά ἔφταναν τίς 4.806, ὅτι θά γινόταν περιζήτητο ἀπ' τίς Πανεπιστημιακές Σχολές πού ἀσχολοῦνται μέ τή Λαογραφία, κι' ἀκόμα ὅτι θά τύχαινε τέτοια καί τόσα ἐπαινετικά σχόλια;

Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι τά 20 πρῶτα χρόνια τό περιοδικό μας αὐτό διανέμετο δωρεάν.

Ἀπό τόν Ἰανουάριο τοῦ 1979 τήν Προεδρεία τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἐταιρείας ἀνέλαβε ὁ ὑποφαινόμενος, τήν ὁποία διατηρεῖ - δυστυχῶς - μέχρι σήμερα.

Παράλληλα μέ τήν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ ἔγινε προσπάθεια ἔκδοσης καί τῆς ἐπετηρίδας τῆς Ἐταιρείας. Ὑλικό ὑπῆρχε, ἀλλά δέν ὑπῆρχαν χρήματα καί τό ἀπαιτούμενο ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ γιά ἀγορά της καί γι' αὐτό κατορθώσαμε νά ἐκδόσουμε μόνο τρεῖς τόμους, λίαν ἀξιόλογους ὁμως.

Ἕνας ἄλλος στόχος πού ἔθεσε ἡ Ε.Φ.Μ. ἦταν ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἡρώα μας Ἡσαΐα καί τοῦ ἱστορικοῦ μας Μοναστηριοῦ τοῦ Π.

Ἡλία. Ἔτσι ἀρχίσαμε τίς ἐκδηλώσεις σέ κάθε ἐπέτειο ξεσηκωμοῦ ἐκεῖ, ἀλλά μέ πολλή θλίψη πρέπει νά πῶ πῶς βρέθηκαν ἄτομα, Σύλλογοι καί ἀρχές ἀκόμα πού ὄχι δέν συνεργάστηκαν ἢ δέν συνέτρεξαν τήν προσπάθεια τῆς Ἑταιρείας, ἀλλά τήν πολέμησαν μέ πολύ πείσμα. Ἐμεῖς συνεχίσαμε τήν προσπάθειά μας. Στήσαμε ἕνα φτωχό μνημεῖο ἐκεῖ, μέ τήν ἐλπίδα πώς κάποτε θά συνεκινεῖτο ἡ Πολιτεία καί θά ἔκανε ἕνα ἀντάξιο τῆς προσφορᾶς τῶν ἡρώων μας καί τοῦ ἱστορικοῦ Μοναστηριοῦ μας.

Στήν προσπάθειά μας αὐτή ἦλθαν ἄρωγοί ὁ ΣΕΑ Ν. ΦΩΚΙΔΟΣ, ἡ Π.Π.Ο. «ΟΙ ΑΜΦΙΚΤΙΟΝΙΕΣ» καί ἀπό πέρυσι ὁ Δήμος Δελφῶν στήν περιοχὴ τοῦ ὁποῖου βρίσκεται τό Μοναστήρι. Ἄς ἐλπίσουμε πώς κάποτε ἡ προσπάθειά μας αὐτή θά γίνει προσπάθεια τῆς Πολιτείας, τῆς μόνης ὑπεύθυνης, ἃν θέλει νά εἶναι καί ...«εὐγνωμονοῦσα».

Παρόμοια προσπάθεια ἔγινε καί μέ τήν περίπτωση τῆς μάχης τῆς Ἀμπλιανης. Ἐδῶ μεταβιβάσαμε τήν πρωτοβουλία μας στόν Δήμο Ἀμφίσσης, ὁ ὁποῖος, πρὸς τιμὴν του, σκέπτεται κάτι περισσότερο ἀπ' αὐτά πού ἐμεῖς μπορέσαμε.

Αὐτά πού μέχρι τώρα ἀναφέραμε εἶναι οἱ βασικὲς προσπάθειες καί ἐπιτεύγματα τῆς Ἑταιρείας μας καί ἀκολουθεῖ μιὰ ὁλόκληρη σειρά ἀπὸ ἄλλες δραστηριότητες, ὅπως ἡ ὀργάνωσις διαφόρων ἐκθέσεων, διαλέξεων, ἐκδρομῶν, συνεστιάσεων κ.λπ.

Καί ἐνῶ τό περιοδικό μας συνεχίζει τήν ἀνηφορικὴ μὲν, ἀλλά πάρα πολύ καλὴ πορεία του - καί κανεῖς μας δέν πιστεύει ὅτι δέν ὑπάρχουν πολλὰ ἀκόμα περιθώρια βελτιώσεώς του -, τό Λαογραφικό μας Μουσεῖο, βρίσκεται ἀποθηκευμένο σέ κιβώτια μέσα ἢ ὄχι, σέ ἀποθήκη πού μᾶς παραχώρησε ὁ Δήμος Ἀμφίσσης καί κεῖ θά παραμείνει, χωρὶς καμιά δραστηριότητα, μέχρις ὅτου γίνει ἡ μετατροπὴ τοῦ παλαιοῦ Νοσοκομείου σέ Λαογραφικό Μουσεῖο, ὅπως ἔχει ἀποφασισθεῖ ἀπὸ τόν Δήμο Ἀμφίσσης.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πορεία τῆς Ε.Φ.Μ. στά 30 χρόνια πού πέρασαν, τὰ ὁποῖα γιορτάζουμε σήμερα καί ὅπως εἶπαμε χωρὶς τὰ «ἐγώ» μας, ἀλλά μέ σεβασμό καί βαθύ αἶσθημα εὐθύνης.

Εἶμαι ὑποχρεωμένος τώρα καί ἀπ' αὐτὴ τὴ θέση νά εὐχαριστήσω ὅλους ὅσους δούλεψαν γιὰ νά σταθεῖ στά πόδια της καί νά ἐξελιχθεῖ ἡ Ἑταιρεία μας.

Ὅλους ὅσους μᾶς βοήθησαν οἰκονομικά καί ἰδιαίτερα τήν Α.Ε.Ε. ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ, χάρις στήν ὁποία ὑπάρχουμε. Καί αὐτό τό λέω μέ πλήρη συναισθησιὴ καί γι' αὐτό σήμερα τήν τιμᾶμε ἰδιαίτερα.

Ἀλλά κι' ἀπό κοντά τήν ΔΕΛΦΟΙ - ΔΙΣΤΟΜΟΝ Α.Μ.Ε., πού κι' αὐτή, ἀπό τότε πού ἤλθε στήν περιοχή μας μᾶς βοηθᾷ. Εἶναι κι' αὐτή τιμωμένη σήμερα.

Κύριε Δήμαρχε, παρακαλοῦμε νά δεχθεῖτε τίς θερμές μας εὐχαριστίες γιά ὅσα γιά τήν Ἐταιρεία μας ἔχεις κάνει μέχρι τώρα καί παρακαλοῦμε ἐπίσης νά διαβιβάσετε τίς εὐχαριστίες μας αὐτές καί στό Δημοτικό σας Συμβούλιο.

Εὐχαριστοῦμε καί ὅλους ἐσᾶς πού ἀνταποκριθήκατε στό κάλεσμά μας γιά νά γιορτάσουμε μαζί τά 30 χρόνια ζωῆς, δράσεως καί προσφορᾶς τῆς Ἐταιρείας μας στόν τόπο μας καί στήν Ἐπιστήμη.

Στή συνέχεια θά ἀκολουθήσει ἡ βράβευσις αὐτῶν πού ὁμόφωνα ἀποφάσισε τό Δ.Σ. γιά τήν ἰδιαίτερη προσφορά τους στήν Ἐταιρεία μας κι' αὐτοί εἶναι:

1. Ἡ ΑΕΕ ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ
2. Ἡ ΔΕΛΦΟΙ - ΔΙΣΤΟΜΟΝ Α.Μ.Ε.
3. Ὁ κ. Δημήτρης Κολοβός
4. Ὁ κ. Γιάννης Ἡλιόπουλος καί
5. Ὁ Δήμαρχος Ἀμφίσσης κ. Νικ. Φουσέκης.

Θά ἀκολουθήσει ἡ κοπή βασιλόπιτας, μετά τήν παρουσίαση τοῦ βιβλίου «ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ - ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΞΕΧΑΣΤΗΚΑΝ - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ», καί κεῖ πίνοντας εἰς υἱεῖαν τῆς Ἐταιρείας μας καί εὐχόμενοι τήν παρὰ πέρα προκοπή καί πρόοδο, θά ἔχετε τήν εὐκαιρία νά δεῖτε τήν Ἐκθεση Φωκίων Συγγραφέων, πού ὀργανώσαμε γιά χάρη σας.

Καί πρὶν κλείσω θέλω νά σᾶς παρακαλέσω γιά τή συνέχιση τῆς βοήθειάς σας, ὅποιου εἴδους - οἰκονομικῆς, ἡθικῆς κ.λπ -, γιατί πράγματι καί δύσκολος εἶναι ὁ ἀγώνας μας, ἀλλά καί ἀξίζει τόν κόπο.

Εὐχαριστῶ.

κ. Σανιδᾶς

Καί τώρα καλοῦμε στό βῆμα τόν Αἰδεσιμώτατο π. Νικόλαο (Καραγιάννη) νά βραβεύσει τόν ἐκπρόσωπο τῆς Α.Ε.Ε. ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ.

π. Νικόλαος Καραγιάννης

Πρῶτα νά δικαιολογηθῶ γιά τήν καθυστέρηση, ἀλλά ἡμουν στό Μοναστήρι τοῦ Προφ. Ἡλίας ἐκ καθήκοντος καί ἔφθασα ἀσθμαίνων

μάλιστα, ἀλλά ὁ κ. Κουτοσκλένης, παρά ταῦτα, μέ ἀνέβασε στό βῆμα, γιά νά βραβεύσω τόν κ. Διευθυντή, τόν ὁποῖο καί γῶ παρακαλῶ ἰδιαιτέρως νά προσέχει λιγάκι ἐδῶ τίς Φωκικές Μελέτες, ὅσο μπορεῖ περισσότερο, γιατί ὄντως προσφέρουν ἔργο.

(Χειροκροτήματα)

κ. Γεώργ. Λάμπας,

Δ/ντῆς τῆς Α.Ε.Ε. ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ

Νά μοῦ ἐπιτρέψετε δύο λόγια. Σᾶς εὐχαριστῶ ἐκ μέρους τῆς ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ καί ἐμοῦ προσωπικῶς γιά τή διάκριση αὐτή καί νά διαβεβαιώσω ὅτι θά εἴμεθα μόνιμοι ἄρωγοί στό πολύ σημαντικό ἔργο τῆς Ε.Φ.Μ. Εὐχομαι τήν ἐπιτυχημένη πορεία τῶν 30 ἐτῶν νά ἀκολουθήσουν πολλές ἀκόμα 30ετίες.

κ. Σανιδᾶς

Παρακαλῶ τόν κ. Ἀντινομάρχη νά ἔλθει γιά νά βραβεύσει τόν ἐκπρόσωπο τῆς Ἑταιρείας ΔΕΛΦΟΙ - ΔΙΣΤΟΜΟΝ Α.Μ.Ε.

Ἀντινομάρχης κ. Γ. Κατσαρέλης

Σᾶς χαιρετῶ καί εὐχομαι στήν Ἑταιρεία σας νά βοηθάει πάντα τήν ἄλλη Ἑταιρεία, τή δική μας τῶν Φωκικῶν Μελετῶν, γιατί πράγματι ἐπιτελεῖ ἓνα σπουδαῖο ἔργο γιά νά δείξει τήν Κουλτούρα τῆς Φωκίδος πού ὑπάρχει καί τήν ἀμφισβητοῦν πολλοί καί μᾶς θεωροῦν πολύ χαμηλῶν ἱκανοτήτων καί εὐχομαι σ' ὅλους πού ἀποτελοῦν τό Δ.Σ. καί σ' αὐτούς πού θά ἀκολουθήσουν, δύναμη καί συνέχεια στό ἔργο τους.

Εὐχαριστῶ.

Ὁ κ. Ἰ. Λουκᾶς, Ἐκπρόσωπος τῆς ΔΕΛΦΟΙ - ΔΙΣΤΟΜΟΝ Α.Μ.Ε.

Θά ἤθελα καί ἐγώ, ἐκ μέρους τῆς ἐταιρείας «ΔΕΛΦΟΙ - ΔΙΣΤΟΜΟΝ» πού ἐκπροσωπῶ, νά εὐχαριστήσω γιά τήν πρόσκληση τόν κ. Δήμαρχο, ὁ ὁποῖος παρ' ὅτι εἶναι τεχνοκράτης καί στίς σπουδές, καί στό ἐπάγγελμα καί στή νοοτροπία πάντοτε στηρίζει τά ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ στή Φωκίδα.

Θά ἤθελα ἐπίσης νά διαβεβαιώσω μέ τή σειρά μου ὅτι θά εἴμαστε ἄρωγοί, κατά τό μέτρο τῶν δυνατοτήτων μας, σ' αὐτήν τήν προ-

σπάθεια τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν, ἡ ὁποία σέ καιρούς ρηχούς καί ἰσοπεδωτικούς ἐπιτελεῖ ἓνα δύσκολο καί ἐπίπονο ἔργο πολιτισμοῦ.

Αὐτό ἐξάλλου γίνεται κατὰ τὰ τελευταῖα ὀκτώ χρόνια πού βρισκόμαστε στήν περιοχή τῆς Φωκίδας μετά τήν μετακόμισή μας ἀπό τήν περιοχή τοῦ Διστόμου ὅπου ἀσκούσαμε δραστηριότητα γιά τριάντα περίπου χρόνια.

Ἐπιθυμῶ νά συγχαρῶ τέλος καί τόν κ. Γεώργιο Κουτσοκλένη γιά τό πολύτιμο αὐτό ἔργο του πού περιγράφει τά Φθίνοντα Ἑπαγγέλματα, τίς Ἀσχολίες Γυναικῶν πού ξεχάσθηκαν καί τίς Παραδοσιακές Καλλιέργειες, βιβλίο πού προσωπικά ἀντίκρισα μέ ἰδιαίτερη ἐκτίμηση. Κατάγομαι καί ἐγώ ἀπό ἓνα κοντινό μέρος στό ὁποῖο καί διαμένω, στήν Ἀράχωβα: Ἔχω ζήσει σάν παιδί πάρα πολλά στοιχεῖα ἀπό αὐτά πού διάβασα στό βιβλίο, ἐνῶ κάποια ἄλλα τά ἔχω ἀκούσει ἀπό διηγήσεις τῶν παππούδων μας.

Θά ἤθελα ὁμως νά κάνω καί μιά εὐχή: τό ἐπάγγελμα τοῦ μεταλλωρύχου, πού σήμερα ἐκπροσωπῶ, νά μήν περιληφθεῖ ποτέ σ' αὐτό τό ὠραῖο βιβλίο τῶν Φθινόντων Ἑπαγγελμάτων, ἀλλά νά εἶναι πάντοτε ἓνα ἀξιόμαχο καί ἀνθηρό ἐπάγγελμα τόσο γιά τό καλό τῆς Φωκίδας, ὅσο καί τό συμφέρον τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας.

Εὐχαριστῶ.

(Χειροκροτήματα)

κ. Σανιδᾶς

Θά παρακαλέσω τόν κ. Ἀντιδήμαρχο κ. Ἰ. Τζαβάρα νά ἀνεβεῖ στό βῆμα γιά νά βραβεύσει τόν κ. Ἰ. Ἡλιόπουλο.

κ. Τζαβάρας

Εὐχομαι καί γώ θερμά συγχαρητήρια στόν κ. Ἡλιόπουλο καί στήν Ε.Φ.Μ. καί τὰ 30 χρόνια πού γιορτάζει σήμερα, νά ἀποτελέσουν τήν ἀρχή γιά πολλές ἐπόμενες 30ετίες.

Εὐχαριστῶ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

κ. Σανιδᾶς

Παρακαλῶ τόν κ. Ἰντέρνο νά ἔλθει στό βῆμα νά βραβεύσει τόν κ. Κολοβό, τόν παλιό Πρόεδρό μας.

κ. Ἰ. Ἰντέρνος

Θά μοῦ ἐπιτρέψετε καί μένα, παρά τῇ συγκίνησῃ πού μέ κατέχει νά βραβεύσω τόν κ. Κολοβό καί νά πῶ μέ ὅλη τῇ δύναμῃ τῆς ψυχῆς μου στό Δ.Σ. καί τόν ἄξιο Πρόεδρο κ. Γ. Κουτσοκλένη νά ἔχουν τῇ δύναμῃ καί τό κουράγιο νά συνεχίσουν νά παρουσιάσουν περισσότερα πράγματα στό μέλλον, στόν Πολιτιστικό τομέα.

(Χειροκροτήματα)

κ. Κολοβός

Ἐγώ τί νά πῶ; Οἱ προλαλήσαντες τά εἶπαν ὅλα. Πάντως εὐχαριστῶ θερμά τήν Ε.Φ.Μ. γιά τῇ διάκριση. Ἦταν κάτι τό ἀπρόσμενο. Ἐπί πλέον εὐχαριστῶ θερμά καί σᾶς πού παραβρεθήκατε σ' αὐτή τήν ἐκδήλωση. Ἦταν κάτι συγκινητικό γιά μένα νά ξαναβρεθοῦμε ἔπειτα ἀπό τόσα χρόνια. Προσωπικά νοιώθω κάπως ἄβολα, ἀμήχανα καί τοῦτο γιατί πιστεύω ὅτι ἡ προσφορά οἰασδῆποτε μορφῆς στήν γενέθλια γῇ ἀποτελεῖ ἐκπλήρωση χρέους. Ἡ ἐκπλήρωση χρέους δέν ἐπιδέχεται ἀνταμοιβή. Γι' αὐτό νοιώθω ἄβολα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἔτσι ἢ ἄλλοιῶς εὐχαριστῶ καί πάλι θερμά ὅλους σας.

(Χειροκροτήματα)

κ. Σανιδᾶς

Παρακαλῶ τόν κ. Δήμαρχο νά ἀνέβει στό βῆμα. Τοῦ ἔχουμε μιά ἐκπληξη. κ. Δήμαρχε, σέ μένα ἔλαχε νά σέ βραβεύσω. Ἡ Ἑταιρεία μας ὁμόφωνα ἀποφάσισε νά σέ βραβεύσει γιά δυό κυρίως λόγους:

Ὁ πρῶτος εἶναι γιά τήν μεγάλη προσφορά σου στόν πολιτισμό καί στά γράμματα πού μᾶς βοήθησε καί μᾶς βοηθᾷ καί ὁ δεύτερος εἶναι γιατί μέ ἀγῶνες καί θυσιές ἐσεῖς προσωπικά καί τό Δημ. Συμβούλιό σας, τό προηγούμενο καί τό σημερινό, ἀγωνίζεσθε νά στεριώσουμε τό Λαογρ. Μουσεῖο πού θά στεγάσει τά κόκκαλα τῶν προγόνων μας. Θά στεγάσει τά ἐκθέματά μας. Πού θά στεγάσει ἐκτός ἀπ' τά ἐκθέματα τῆς Ε.Φ.Μ. καί τόν ἀγῶνα καί τόν ἰδρώτα τόν δικό μου καί τῆς οἰκογενείας μου, θά στεγάσει τῇ συλλογή μου. Ἐτσι αἰσθάνομαι καί γώ πολύ εὐτυχισμένος πού μετά ἀπό 40 χρόνια, θά βροῦνε κι' αὐτά, τά δικά μου ἀντικείμενα χῶρο νά στεγαστοῦν καί τό ὄνειρό μου νά γίνει πραγματικότητα.

Εὐχαριστῶ.

(Χειροκροτήματα)

Ὁ Δήμαρχος κ. Ν. Φουσέκης

Εἶπε πρὶν ὁ κ. Κολοβός ὅτι ἡ ὁποιαδήποτε προσφορά στή γενέθλια γῆ, καί ἡ ὁποιαδήποτε ἀνάμιξη μέ τά κοινά, εἶναι χρέος καί δέν ἐπιδέχεται τήν ὁποιαδήποτε ἀνταμοιβή. Ὅμως οἱ δημόσιοι ἄνδρες, οἱ ἀσχολούμενοι μέ τά κοινά, ὡς μοναδική ἀνταμοιβή ἔχουν καί πρέπει νά ἔχουν, γιατί ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀνταμοιβή εἶναι ἐκτός θεσμῶν, κάποιες στιγμές σάν τή σημερινή, πού ἀναγνωρίζεται ἡ προσπάθεια καί ἡ ἀνιδιοτελής προσφορά στόν τόπο τους.

Γιά τό λόγο αὐτό εἶμαι ἰδιαίτερα συγκινημένος, πού ἄνθρωποι μέ τούς ὁποίους παλαίψαμε ἐπὶ 4 χρόνια μαζί, τώρα ἀναγνωρίζουν ἐνώπιόν σας τήν προσπάθεια τή δική μου καί τῶν συνεργατῶν μας γιά τό στήσιμο αὐτοῦ τοῦ ἰδιαίτερα μεγαλεπίβουλου ἔργου, τοῦ Λ. Μ. Ἀμφίσσης, γιά τό ὅποιο θά μᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά μιλήσουμε λίγο ἀργότερα.

κ. Πρόεδρε καί μέλη τοῦ Δ.Σ. τῆς Ε.Φ.Μ., ἀπ' τά βάθη τῆς ψυχῆς καί τῆς καρδιάς μου, σᾶς εὐχαριστῶ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

κ. Δήμαρχος

Κυρίες καί Κύριοι, θά περάσουμε στό Β' μέρος τῆς σημερινῆς μας ἐκδήλωσης πού εἶναι ἡ παρουσίαση τοῦ βιβλίου τὰ ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ - ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΞΕΧΑΣΤΗΚΑΝ - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ τοῦ Γιώργου Κουτσοκλένη καί παρακαλῶ τόν κ. Δρόσο Κραβαρτόγιαννο, τήν κ. Ντίνα Βάρσου - Κραβαρτόγιαννου καί τόν κ. Γιάννη Ἡλιοπούλο νά ἔλθουν στό βῆμα μαζί μου γιά νά κάνουμε μαζί τήν παρουσίαση τοῦ βιβλίου.

Κυρίες καί Κύριοι, ἐμεῖς τοῦ Δήμου τῆς Ἀμφίσσης θεωροῦμε ὅτι ἡ ἐκδοσις ἐνός βιβλίου ἀποτελεῖ αἰώνια παρακαταθήκη πολιτισμοῦ γιά τή Φωκίδα καί γιά τήν Ἑλλάδα. Γιά τό λόγο αὐτό ὡς Δημοτική Ἀρχή τήν περασμένη τετραετία προχωρίσαμε στήν ἐκδοση ἐπτὰ (7) τίτλων βιβλίων. Καί αὐτό ἀποτελεῖ μέρος τῆς συμβολῆς τῆς προηγούμενης Δημοτικῆς ἀρχῆς στόν πολιτισμό τῆς περιοχῆς μας. Τό τελευταῖο βιβλίο πού ὁ Δήμος Ἀμφίσσης ἐξέδωσε, ἦταν τὰ ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ κ.λπ. τοῦ Γιώργου Κουτσοκλένη καί ἐπειδὴ ὁ Δήμος δέν εἶναι ἐκδοτικός οἶκος, θά πρέπει νά δικαιολογεῖται ἐπαρκῶς ὁποιαδήποτε ἀπόφαση τοῦ Δημ. Συμβουλίου πού λαμβάνεται γιά ἐκδοση ἐνός βιβλίου.

Ἡ Ε.Φ.Μ. μπορεῖ νά εἶναι ὑπερήφανη, πολύ ὑπερήφανη γιά δύο

κυρίως ἀπ' τίς ἐνέργειες πού ἀναλυτικά ἀνέφερε ὁ Πρόεδρός της λί-
γο πρὶν ἀπὸ μένα.

Ἡ μία εἶναι ἡ ἔκδοσις τοῦ Περιοδικοῦ ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ
ΦΩΚΙΔΑ. Γι' αὐτούς πού γνωρίζουν ἀπὸ ἐκδόσεις, ἀσφαλῶς ἀνα-
γνωρίζουν πόσο δύσκολο εἶναι ἓνα περιοδικό νά ἔχει ζωὴ τόσων
χρόνων, νά φθάνει σ' αὐτόν τὸν ἀριθμὸ τῶν σελίδων καὶ νά κρατάει
τὴν ποιότητα, πού τό περιοδικό αὐτό κρατᾷ, ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια.

Τό δεύτερο, πολὺ μεγάλο, ἐπίτευγμα τῆς Ε.Φ.Μ. εἶναι ἡ δημι-
ουργία τοῦ Λαογραφικοῦ Μουσείου, τό ὁποῖο στεγαζόταν στὴν πα-
λῆα κλινική Λύτρα καὶ τώρα ἐδῶ καὶ δύο χρόνια εἶναι ἀποθηκευμέ-
νο στὰ ὑπόγεια τῆς παλῆας κλινικῆς Καρανάσου, πού σήμερα ἀπο-
τελεῖ περιουσία τοῦ Δήμου Ἀμφίσσης.

Ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς 4ετίας καὶ μάλιστα καὶ πρὶν ἀναλάβουμε τὴ Δη-
μοτική Ἀρχή καὶ γώ ἀναλάβω ὡς Δήμαρχος εἶχαμε κάνει ἐκτεταμένες
συζητήσεις μέ τὸν κ. Γιώργο Κουτσοκλένη καὶ λίγο ἀργότερα μέ τὸν
κ. Δημ. Σανιδᾶ, γιὰ τό πῶς ἀκριβῶς ἔπρεπε νά προχωρήσουμε γιὰ
τὴν ἴδρυση καὶ λειτουργία τοῦ Λ. Μουσείου, πῶς ἔπρεπε νά προχω-
ρήσουμε στό τεχνοκρατικό κομμάτι τοῦ ἐγχειρήματος γιὰ νά μπορέ-
σουμε νά φτιάσουμε τό κτίριο, καὶ τί μορφή ἔπρεπε νά ἔχει αὐτό τό
Λαογραφικό Μουσεῖο γιὰ νά μὴν ἀποτελεῖ μιὰ ἀκόμα ἀποθήκη, σάν
πολλές ἀποθήκες μέ λαογραφικό ὑλικό πού ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα
καὶ θέλουν νά λέγονται Λαογραφικά Μουσεῖα.

Καὶ ἔπειτα ἀπὸ πολλές συζητήσεις ὁ Δημ. Σανιδᾶς, ὁ Γιώργος
Κουτσοκλένης καὶ ἡ ὁμάδα τοῦ Δήμου πού ἀσχολήθηκε μέ τό θέμα,
ἀποφασίσαμε ὅτι ἔπρεπε νά φτιάσουμε ἓνα Μουσεῖο, τό ὁποῖο νά
ἀποτελεῖ αὐτοτελές κύτταρο πολιτισμοῦ γιὰ τὴν πόλη τῆς Ἀμφίσσης.

Τό Λαογρ. Μουσεῖο, Κυρίες καὶ Κύριοι, τό ὁποῖο ἔχουμε προ-
γραμματίσει νά κατασκευάσουμε στὴν Πόλη μας - ἐλπίζουμε ὅτι θά
ξεκινήσει ἡ κατασκευὴ του μέσα στό 2003 -, δέν εἶναι μιὰ ἀποθήκη
λαογραφικοῦ ὑλικοῦ. Εἶναι ἓνα ζωντανό Μουσεῖο μέ μεγάλη λει-
τουργικότητα πού στούς χώρους του θά φιλοξενηθοῦν οἱ σημαντικές
συλλογές τοῦ Δημ. Σανιδᾶ καὶ τοῦ Λ.Μ.Φ. τῆς Ε.Φ.Μ. Διαθέτει ἐπί-
σης ὅλους ἐκείνους τοὺς χώρους πού τό κάνουν νά ξεχωρίζει ἀπ' τὰ
ἀνάλογα μουσεῖα, σέ εἰσαγωγικά, στὴν Ἑλλάδα καὶ θά εἶναι ἓνα
ἀπὸ τὰ πέντε (5) στὴν Ἑλλάδα πού θάχει αὐτὴ τὴ μορφή. Θά διαθέ-
τει χώρους διοικήσεως καὶ χρήσεως, ἐξοπλισμένη μέ ὅλα τα σύγχρο-
να μέσα συντηρήσεως τῶν ἐκθεμάτων. Κυρίως θά διαθέτει αἶθουσα
πολλαπλῶν ὀπτικοακουστικά μέσα γιὰ νά μπορεῖ νά παίξει τό ρόλο
ἐνὸς σύγχρονου, νέας ἀντιλήψεως Μουσείου.

Φιλοδοξοῦμε τό Μουσείο αὐτό νά ἀποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα τῆς Ἀμφισσας καί ὄπλο τῆς πόλεως στήν προσπάθειά της νά ἀναδείξει τά σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα πού διαθέτει.

Ἐντεταγμένη λοιπόν σ' αὐτή τή λογική τοῦ Λαογρ. Μουσείου εἶναι καί ἡ ἔκδοση τοῦ Βιβλίου τοῦ Γιώργου Κουτσοκλένη, Προέδρου τῆς Ε.Φ.Μ., καί θεωροῦμε ὅτι ἀτύπως αὐτή ἡ ἔκδοση εἶναι πρώτη πράξη πολιτισμοῦ πού αὐτό τό ζωντανό κύτταρο πολιτισμοῦ τό Λ.Μ. Ἀμφίσσης ἔκανε τήν 4ετία 1999 - 2002.

Ὅσον ἀφορᾷ τό περιεχόμενο τοῦ Βιβλίου, οἱ ἀγαπητοί φίλοι καί συνεργάτες Δρόσος Κραβαρτόγιαννος καί Γιάννης Ἡλιόπουλος, πού σήμερα εἶχα τήν τιμή νά γνωρίσω καί ἀπό κοντά, θά σᾶς ἀναφέρουν ἐπὶ τῆς οὐσίας πόσο σημαντικό εἶναι. Ἐγώ ἀπλῶς θά σᾶς ἀναφέρω ὅτι οἱ κριτικές πού παίρνουμε γιά τό Βιβλίο αὐτό εἶναι διθυραμβικές, εἶναι δεκάδες καί θεωροῦμε ὅτι στόν τομέα του, στήν Λαογραφία, ἀποτελεῖ ἕνα κορυφαῖο ἔργο γιά ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα.

Πρίν δώσω τόν λόγο στόν κ. Κραβαρτόγιαννο, θέλω ἀπ' τή θέση αὐτή νά εὐχαριστήσω θερμά τήν Α.Ε.Ε. ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ, ὅχι μόνο γιά τήν βοήθεια πού μᾶς ἔδωσε στήν ὑπόθεση τοῦ Λ. Μουσείου, ἀλλά καί γιά τή γενικώτερη στήριξη στόν πολιτισμό πού παρέχει στό Δῆμο τῆς Ἀμφισσας. Γιά τήν ἐνεργή συμμετοχή της στήν ὑπόθεση τοῦ ΠΑΠΑΛΟΥΚΑ, πού εἶναι μιά ἄλλη μεγάλη συνιστώσα πολιτισμοῦ γιά τήν πόλη πού κι' αὐτή ἐλπίζουμε νάχει ὁλοκληρωθεῖ ἢ ἔστω νάχει δρομολογηθεῖ πλήρως αὐτή τήν 4ετία πού διανύουμε, ἀλλά καί στήν ὑπόθεση τοῦ Κέντρου Περιβαλλοντικῆς Ἐκπαιδεύσεως, πού ἐπίσης ἡ συμβολή της ἦταν σημαντική.

Κύριε Δρόσε Κραβαρτόγιαννε, ἀγαπητέ Δρόσο, ἔχεις τό λόγο, σέ λίγο τελειώνοντας, ὁλοκληρώνοντας τήν παρουσίαση τοῦ βιβλίου θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά βραβεύσω καί γώ τόν Πρόεδρο τῆς Ε.Φ.Μ., ὅχι μόνο γιά τήν Προεδρεία καί τήν ψυχή πού ἔχει δώσει στήν Ε.Φ.Μ., ἀλλά καί γιά τήν γενικώτερη προσφορά τοῦ Δήμου Ἀμφίσσης, κυρίως μέ τήν παροχή στήν πόλη τῆς περιουσίας τῆς Ἐταιρείας πού εἶναι τό Λαογραφικό Μουσείο, γιά νά μπορέσουμε νά φτιάσουμε ὅλα αὐτά, πού ὅλοι μας ἔχουμε ὀραματισθεῖ.

Ἀγαπητέ Γιώργο, σ' εὐχαριστοῦμε πολύ.

Δρόσε Κραβαρτόγιαννε, ἔχεις τό λόγο.

(Χειροκροτήματα)

κ. Κραβαρτόγιαννος

Α' Τό παρόν βιβλίον **Φθίνοντα ἐπαγγέλματα - Ἀσχολίες γυναικῶν - Παραδοσιακές καλλιέργειες**, πού εἶχε τήν ὑπομονή, τήν τόλμη καί τό μεράκι νά συγγράψει ὁ λαογράφος Γιώργος Κουτσοκλένης εἶναι ἓνα σύγγραμμα πρωτοφανές στά λαογραφικά χρονικά τῆς πόλεως Ἀμφίσσης (Σαλῶνων) ἀλλά καί τοῦ Νομοῦ Φωκίδος καί ὅλης τῆς χώρας τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου καταγράφει καί περιγράφει τή σκληρή ζωή πού ζοῦσαν οἱ πρόγονοί μας, ἀπ' τά πρῶτα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ὡς τά μέσα τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ἐξασκώντας ὁ καθένας μέ ἀγάπη καί ζήλον τό ἐπάγγελμα πού τάχθηκε νά ὑπηρετεῖ, πού ὅσο σκληρό κι ἂν ἦταν τοῦ ἐξασφάλιζε τήν κοινωνική ἀποδοχή, τήν οἰκογενειακή γαλήνη καί, ἐν τέλει, τήν ἐπιβίωση.

Σήμερα, στόν αἰῶνα τοῦ θριάμβου τῆς τεχνολογίας, τά ἐπαγγέλματα πού παρατίθενται φαντάζουν σάν παραμῦθι στούς νεώτερους, ἐνῶ παράλληλα δημιουργοῦν στούς παλιότερους μιά γλυκόπικρη ἀνάμνηση μιᾶς ἐποχῆς κι ἓνας δέος γιά τήν ἀρχή - καί τήν ἀπρόβλεπτη ἐξέλιξη - μιᾶς ἄλλης.

Τά «**Φθίνοντα ἐπαγγέλματα...**» εἶναι ἡ διαρκῆς ἱστορία τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἱστορία πού πρέπει νά γνωρίζουμε καλῶς, γιά νά περάσουμε ὁμαλά στήν ἐξέλιξη.

Τό βιβλίον αὐτό τοῦ Γιώργου Κουτσοκλένη λαμβάνει ἰδιαίτερη ἀξία κυρίως στή σημερινή περίοδο τῆς «παγκοσμιοποίησης» (γιά νά χρησιμοποιήσω τόν ἀπεχθῆ καί ἀδόκιμο αὐτόν ὄρο) πού σκοπεῖ, μετὰ τῶν ἄλλων, στήν ἀποκοπή τῶν λαῶν πού ἔχουν ἱστορία ἀπό τήν ἱστορία τους γιά νά γίνουν ὑπερ-καταναλωτές τῶν πλαστικῶν καί φονικῶν προϊόντων τῶν μεγάλων συγκροτημάτων τοῦ ὑπερκέρδους καί τοῦ βρώμικου χρήματος.

Ἡ ἀντίσταση κατὰ τῆς «ἀρχῆς» τῶν ἄθλιων αὐτῶν συνδικάτων εἶναι γιά μᾶς τοὺς Ἑλληνες ἡ γνώση τῆς ἱστορίας μας, πού ἀλλοιώνεται σκοπίμως καί ὑποβαθμίζεται, ἀλλά καί ἡ μελέτη τῆς λαογραφίας πού τείνουν νά καταργήσουν ἀπό τά Ἑλληνικά Πανεπιστήμια οἱ λίγοι - εὐτυχῶς - μισ-έλληνες, καλοπληρωμένοι μισθοφόροι ξένων συμφερόντων.

Υ.Γ. Οἱ ἔπαινοι ἀνήκουν πρῶτα στόν συγγραφέα τοῦ σπάνιου καί μοναδικοῦ αὐτοῦ βιβλίου, τόν Γιώργο Κουτσοκλένη, πού ἡ συμβολή του στή λαογραφική ἔρευνα τοῦ τόπου μας - ἀλλά καί τῆς χώρας - θεωρεῖται ἀνεκτίμητη.

Ὑστερα στόν Δήμαρχο Ἀμφίσσης Νίκο Φουσέκη πού ἀνέλαβε

ἀπό ειδικό κονδύλι, τή χρηματοδότηση τῆς ἔκδοσης. Καί εἶναι τό τέταρτο βιβλίο ἀπό τά ὀκτώ πού ἐκδόθηκαν ὡς τώρα ἀπό τόν Δῆμο Ἀμφίσσης ἐπὶ δημαρχίας Φουσέκη, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀγάπη πρὸς τόν ἑλληνικό Πολιτισμό εἶναι ἀπαράμιλλη (καί αὐταπόδικτη).

Τέλος στόν ἐκδότη τοῦ βιβλίου, τόν Πενταγιάτῃ Κώστα Σανιδᾶ, τόν ἐξαίρετο αὐτόν καλλιτέχνη καί ἄνθρωπο.

Β' Μέ τήν εὐκαιρία τῆς παρουσίας στοῦ κοινό τῆς Ἀμφίσσης τῆς Φωκίδος κι ὅλης τῆς χώρας τοῦ μνημειώδους ἔργου τοῦ Γιώργου Κουτσοκλένη μοῦ παρέχεται ἡ δυνατότητα νά προσθέσω λίγες ἀκόμη σκέψεις πού ἀφοροῦν στήν πολιτισμική ἀνάπτυξη καί ἐν γένει τήν πρόοδο αὐτοῦ τοῦ τόπου.

Στό πρῶτο μισό τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἡ χώρα δοκιμάστηκε ἀπό δύο βαλκανικούς πολέμους, δύο παγκόσμιους, μιά ἐθνική καταστροφή, τή Μικρασιατική, κι ἓναν ὀδυνηρό ἐμφύλιο. Παρά ταῦτα ὑπῆρξαν συμπατριῶτες μας πού, μέσα ἀπ' τίς καταστροφές, διατήρησαν τήν αἰσιοδοξία τους κι ἀσχολήθηκαν μέ τίς Τέχνες καί τά Γράμματα. Ἔτσι ἰδρύθηκε στήν πόλη ὁ «Μουσικός Σύλλογος» πού κληροδότησε στόν Δῆμο τή Φιλαρμονική, παγιώθηκε τό «Κομιτάτο» τῆς Ἀποκριᾶς, ἐνῶ παράλληλα ἤχμασε τό Θέατρο μέ παραστάσεις ντόπιων καί ξένων θιάσων.

Κατά τό δεύτερο μισό αὐτοῦ τοῦ αἰῶνα ἰδρύθηκε ἡ Δημοτική Βιβλιοθήκη Ἀμφίσσης πού ἐμπλουτίστηκε μέ τή μοναδική Βιβλιοθήκη Λαχανᾶ, ἡ Κινηματογραφική Λέσχη μέ προβολή ἀριστουργημάτων τοῦ παγκόσμιου κινηματογράφου, ἡ Περιηγητική Λέσχη πού καθιέρωσε τά «Φωκικά», ὁ «Γυμναστικός Ἀθλητικός Σύλλογος Ἀμφίσσης» πού ἰδρύθηκε τό 1973 καί δραστηριοποιήθηκε στή δεκαετία τοῦ '80, ἐνῶ τό ἴδιο ἔτος (1973) ἰδρύθηκε ἡ «Εταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν» πού δημιούργησε ἓνα πλούσιο κι ἐκπληκτικό «Λαογραφικό Μουσεῖο Φωκίδος», τό ὁποῖο φέρει τή σφραγίδα τοῦ ισόβιου προέδρου Γιώργου Κουτσοκλένη, μουσεῖο πού πλουτίστηκε ἀπό τή δωρεά τῆς πλούσιας συλλογῆς τοῦ Δημήτρη Σανιδᾶ, ἔργο ζωῆς του. Τίς τελευταῖες δεκαετίες τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἰδρύθηκε ὁ Θιάσος «Μαγικό Σανίδι» τοῦ Δημήτρη Ἀποστόλου, τό «Πολιτιστικό Κέντρο» πού ἱδρυσε χορευτικό συγκρότημα καί πάντα συμβάλλει στοῦ Καρναβάλι, ἐπαναλειτούργησε ἡ «Κινηματογραφική Λέσχη» καί ἰδρύθηκε Δημοτικό Ὡδεῖο.

Μεγάλα ἔργα γιά τήν πόλη ἀποτελοῦν τό Πνευματικό Κέντρο Ἀμφισσας, ἡ ἀναστήλωση τοῦ μοναδικοῦ στόν κόσμον τοιχογραφικοῦ

ἔργου τῆς Μητροπόλεως Ἀμφίσσης τοῦ Σπύρου Παπαλουκά καί τέλος τό λαμπρό Ἀρχαιολογικό Μουσεῖο, τό κόσμημα αὐτῆς τῆς πόλης.

Νέος ἄνεμος ἐπνευσε στήν ἱστορική μας πόλη. Ἡ πλούσια ἱστορία της, ἄγνωστη - δυστυχῶς - μέχρι πρό τιнос, προβλήθηκε παντοιοτρόπως κι ἔγινε γνωστή στό Πανελλήνιο. Τήν πρώτη κίνηση ἐπιχειρήσε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φωκίδος Ἀθηναγόρας μέ ὀλιγομελῇ ἐπιτροπῇ Ἀμφισσέων πού πρόβαλε τό ἔργο τοῦ ἥρωα Δεσπότη Σαλῶνων Ἡσαΐα καί καθιέρωσε ὡς ἄρωγός ὁ Σύλλογος τῶν ἀπανταχοῦ Ἀμφισσέων «Τά Σάλωνα» μέ τήν ἔκδοση τοῦ δίτομου ἔργου «Ἱστορία τῆς πόλεως Ἀμφίσσης» (δωρεά δημάρχου Δ. Λιανολοπούλου) τῶν Πέτρου Καλονάρου, Κωνσταντίνου Βάρσου καί Δρόσου Κραβαρτόγιαννου καί ἡ ἔκδοση τοῦ τεύχους «Ε» - Ἱστορικά τῆς «Ἐλευθεροτυπίας», ἀφιέρωμα στά Σάλωνα καί τοὺς ὀπλαρχηγούς πού πρῶτοι ὕψωσαν τό λάβαρο τῆς Ἐπανάστασης στή Ρούμελη.

Τήν τελευταία διετία οἱ ἐπισκέπτες, ἐκδρομεῖς πληθαίνουν γιά νά θαυμάσουν καί διαφημίσουν τοὺς πολιτισμικούς μας θησαυρούς.

Μπορεῖ σήμερα νά τιμᾶται ὁ ἄξιος συγγραφέας ἑνός διαχρονικοῦ βιβλίου, πού ἀποτελεῖ ἔργο ζωῆς. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς ὁ Γιώργος Κουτσοκλένης ἀποτελεῖ φωτεινὸ παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Ὅμως ἂς μή μᾶς διαφεύγει πῶς ὁ ἄξιος δήμαρχος Νίκος Φουσέκης καί οἱ ἐπίσης ἄξιοι προκάτοχοί του δίδαξαν τοὺς κατοίκους αὐτῆς τῆς πόλης πρὸς τό παρόν καί τό μέλλον της εἶναι ὁ Πολιτισμός. Οἱ Ἀμφισσεῖς ἐνστερνίστηκαν τῇ μεγάλῃ αὐτῇ ιδέα, ἀναστήλωσαν κι ἀνακαίνισαν τά οἰκοδομήματά τους καί συμμετεῖχαν στίς πολιτιστικές ἐκδηλώσεις, ὅ,τι κι ἂν αὐτές ἐκφράζουν, ἀπ' ὅπου κι ἂν προέρχονται. Οἱ βουλευτές καί οἱ κομματάρχες τοῦ παρελθόντος ἐγκατέλειψαν τίς ὑποσχέσεις καί τά ρουσφέτια. Ἴσως νά κατάλαβαν, ἔστω ἄργά, πῶς ὁ πολιτισμός, τό μέλλον αὐτῆς τῆς πόλης, αὐτῆς τῆς χώρας φέρει ψήφους μακροπρόθεσμα.

Ἡ ἱστορική Ἀμφισσα διαθέτει δεκάδες ἄξιων, ἰδιαίτερα νέων, ἀνθρώπων πού οἱ εὐγενεῖς τους φιλοδοξίες μετατρέπονται σέ δημιουργικό ἔργο καί ὅλοι μαζί ἀποτελοῦμε τοὺς ἰσχυροὺς κρίκους τῆς ἀλυσίδας τοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἀπ' τό «ἐγώ» περάσαμε στό «ἐμεῖς» - Χρυσόστομος Μακρυγιάννης.

(Χειροκροτήματα)

κ. Δήμαρχος

Ἀφοῦ εὐχαριστήσουμε τήν κ. Κραβαρτόγιαννου πού εὐγενῶς προσφέρθηκε νά ἀναγνώσει τό κείμενο πού μᾶς ἔχει ἀποστείλει ὁ Λαογράφος - Συγγραφέας κ. Δημ. Κουτσουλέλος θά τῆς δώσουμε τό λόγο ἀμέσως.

κ. Ντίνα Βάρσου - Κραβαρτόγιαννου

Κύριε Νομάρχα,
Κύριε Δήμαρχε,
ἀγαπητοί φίλοι Ρουμελιῶτες,

Αἰσθάνομαι ιδιαίτερη χαρά γιά τήν ἐπίσκεψή μου στήν ὠραία καί ἱστορική Ἀμφισσα καί τήν παρουσία μου ἀνάμεσά σας, ὕστερ' ἀπ' τήν εὐγενική πρόσκληση τοῦ Προέδρου τῆς Ἐταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν κ. Γεωργίου Κουτσοκλένη, τόν ὁποῖο θερμά εὐχαριστῶ. Προερχόμενος ἀπ' τή γειτονική Φθιώτιδα, ἔχω ἐπισκεφθεῖ, κατὰ τό παρελθόν, πολλές φορές, τήν πόλη σας. Κάθε ἐπίσκεψη στή Φωκίδα εἶναι ἐκπλήρωση ἐθνικοῦ χρέους. Δυναμώνει τήν ἀγάπη στή θρυλική γῆ καί δημιουργεῖ γόνιμες ψυχικές καί πνευματικές ἀνατάσεις. Ἡ ζωή της εἶναι γεμάτη ἀπό ἀδιάκοπους, σκληρούς καί Αἵματηρούς ἀγῶνες, πού φέρνουν στήν ἐπιφάνεια συγκλονιστικούς μάρτυρες καί ἥρωες.

Στά ἱερά αὐτά χῶματα ἡ ἐλευθερία βαδίζει ἀδελφωμένη μέ τή θυσία. Ἀπλωμένη στό κέντρο τῆς Χώρας, ἀνάμεσα σ' ἀγέρωχα βουνά, μέ τήν προστασία τῶν μαρτύρων καί τῶν ἡρώων της, πλημμυρισμένη ἀπό φῶς, γαλήνη καί φωτεινούς στοχασμούς, πόσα ἔχει νά μᾶς διηγηθεῖ ἀπ' τά περασμένα: τά δίσεχτα χρόνια, τοὺς ὀργισμένους καιροὺς καί τίς λαμπρές δόξες! Μᾶς ἱστορεῖ πάντοτε τρόπαια θριάμβου καί κεφάλαια ἀνθρωπιᾶς. Ἡ ἱστορία καί ὁ πολιτισμός, ἡ ζωή καί οἱ καλλονές, τό φρόνημα καί ἡ σκέψη, τά ἰδανικά καί οἱ πόθοι, ἡ παιδεία καί ἡ ἀθάνατη ρουμελιώτικη ψυχὴ ἀποτελοῦν πλούσιες καί ἀνεξάντλητες πηγές προόδου, συγκινήσεων καί ἐμπνεύσεων γιά κάθε πνευματικό ἄνθρωπο.

Ἡ Ἀμφισσα, ἀπολησμονημένη, μέσα στά βάθη τῶν αἰώνων, μέ τοὺς ἀρχαίους ἀνθρώπους, μέ τά βαθύριζα καί πολύκλαδα δέντρα καί τά πυκνά συνταρακτικά ἱστορικά γεγονότα, καταπληγωμένη ἀπό βάρβαρους λαούς, πού πάτησαν τήν ἱερή γῆ της, προβάλλει σήμερα περήφανη καί θαυμαστή, ζωντανή καί δημιουργική. Δικαιοῦται νά ὑπερηφανεύεται καί νά ζητεῖ ἀπ' τή Πολιτεία ὅ,τι τῆς ἀνήκει.

Ἐνα εὐχάριστο καὶ ἐλπιδοφόρο μήνυμα ἔρχεται ἀπ' ἐδῶ. Μία ομάδα φωτισμένων, ζωντανῶν καὶ εὐαίσθητων ἐργατῶν τοῦ πνεύματος προβάλλει, ἀπὸ πολλὰ χρόνια, τὴ δύναμή της, τὴν ἀρετὴ της καὶ τὸ χρέος της, μέ ἀδιάφθορη ψυχὴ καὶ παλλόμενη καρδιά ἀπὸ τίμιες ἀγάπες. Οἱ πνευματικοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι, ἄξιοι κάθε ἐπαίνου, «τῆς πέννας οἱ ἀντρειωμένοι», σημαιοφόροι καὶ κήρυκες, πιστοὶ διάκονοι τῆς Ρουμελιώτικης καὶ, γενικότερα, τῆς Ἑλληνικῆς Ἰδέας, προσφέρουν μόχθο καὶ μελάνη, πίστη καὶ δημιουργικὴ πνοή, ἀναδημιουργία καὶ ἐνατένιση γιὰ τὴν προβολὴ καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν πολύτιμων Φωκικῶν θησαυρῶν.

Ἡ Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν, συνισταμένη πνευματικῶν δυνάμεων, μιὰ ἀναγεννητικὴ, πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ κυψέλη, μέ πολύχρονη καὶ πολυποικίλη δράση, ἀνανεώνει γόνιμα τὴν ἐθνικὴ παράδοση καὶ βοηθεῖ θετικά στὴ συνεχὴ ἄνοδο μιᾶς ἔξοχης προσπάθειας.

* * *

Ἡ χαρὰ μου γίνεται μεγαλύτερη, ὅταν καλοῦμαι ν' ἀναφερθῶ σ' ἓνα προσφιλὲς θέμα καὶ νὰ παρουσιάσω ἓνα γνήσιο καὶ δημιουργικὸ πνευματικὸ ἔργο.

Ἡ Λαογραφία εἶναι, ὡς ἐπιστῆμη, δημιούργημα τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἀληθινὸς καθρέπτης τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, καθορίζει τὸν ἰδιάζοντα χαρακτήρα κάθε Λαοῦ, συντελεῖ στὴ διευκρίνιση τῆς ἐθνικῆς συστάσεως μιᾶς χώρας καὶ ὑπηρετεῖ σημαντικὰ ὅλες τίς φιλολογικὲς ἐπιστῆμες. Ἀποκαλύπτει τὴ ζωὴ τοῦ παρελθόντος, ἀνιχνεύει τὴν προφορικὴ παράδοση, συμβάλλει στὴν καλύτερη κατανόηση τῆς γραπτῆς παραδόσεως καὶ ἐνδιαφέρεται γιὰ τίς νέες μορφές, πού ἡ ἔρευνά τους συντελεῖ στὴ γνώση τῆς λαϊκῆς ψυχῆς. Ὑποκείμενό της εἶναι ὁ λαϊκὸς πολιτισμός. Ἐπιστημονικὸ σκοπὸς της ἡ ἐρμηνεία του, ἀπὸ ἱστορικὴ, συγκριτικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἄποψη.

Κύριος δημιουργός, θεμελιωτὴς καὶ πατέρας τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας εἶναι ὁ Νικόλαος Γ. Πολίτης (1852 - 1921), πού, ὅταν ἔγινε Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὸ ἔτος 1890, ἔταξε ὡς σκοπὸ του νὰ καταδείξει, μέ τὴ μελέτη τῶν λαϊκῶν μνημείων τοῦ λόγου, τὴ συνέχεια καὶ τὴν ἀδιάσπαστη ἐνότητα τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα, πιστεύοντας στὴν κοινότητα τῶν ἡθῶν καὶ τῶν ἐθίμων, τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν παραδόσεων. Ἀπευθύνθηκε σ' ὅλους τοὺς παράγοντες καὶ ἐζήτησε τὴ συνεργασία τους γιὰ τὴ θεμελίωση τῆς νέας ἐπιστήμης.

* * *

Τὴ φωνή του ἄκουσε καὶ τὸ μήνυμά του ἐνστερνίστηκε ὁλόψυχα,

πρὶν ἀπὸ χρόνια, ὁ ἐμπνευσμένος καὶ ἀριστοτέχνης λαογράφος κ. Γεώργιος Ν. Κουτσοκλένης, Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν ἐκδότης τοῦ Περιοδικοῦ «ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ», πού, πάνοπλος καὶ ἀδάμαστος, στάθηκε καὶ στέκεται ὁ πρωτοπόρος καὶ ὁ ἄξονας γιὰ ὑψηλές ἀνατάσεις ψυχῆς καὶ πνεύματος. Πανευαίσθητος καὶ ἐνορατικός, ἀκαταπόνητος καὶ ἀνεξάντλητος, ὑπεύθυνος καὶ δημιουργικός, ἀγωνιῶν καὶ ἄγρυπνος, ἀκούραστος ὁδοιπόρος στίς μεταλλαγές τῶν καιρῶν, ζεῖ πάντοτε τὸν ἰδανικὸ κόσμον τοῦ ἡρωϊκοῦ ἥθους, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ὁμορφιάς. «Ἡ Ρούμελη ἀφρίζει μέσ' τό αἷμα του...». Ἄξιος συνεχιστὴς τοῦ ἔργου τοῦ Δημητρίου Λουκοπούλου, μάχεται στὴν πρώτη γραμμῇ, μέ μοναδικό γέρας τὴν ἀπόλυτη συνέπεια στό ἐπίμονο χρέος, στό «βασανιστικὸ χρέος», ὅπως ἔλεγε ὁ ἀναστηλωτὴς τοῦ Εἰκοσιένα Γιάννης Βλαχογιάννης. Ἀγωνίζεται μ' ὅλες τίς δυνάμεις του, γιὰ μιὰ πλουσιότερη πνευματικὴ ζωὴ καὶ ὠραιότερη Πατρίδα. Ὁ Κουτσοκλένης εἶναι ἓνα πνευματικὸ, ἠθικὸ καὶ κοινωνικὸ κεφάλαιο.

Τό νέο βιβλίον τοῦ «ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, ΠΟΥ ΞΕΧΑΣΤΗΚΑΝ. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ», καρπὸς τοῦ ἔγκυρου μόχθου του, τῆς ἀξίεπαινης εὐσυνειδησίας του, τῆς ἱκανῆς πρωτοτυπίας του καὶ τῆς ἀξιοζήλευτης ἐρευνητικῆς ὑπομονῆς του, συμπυκνωμένος πνευματικὸς θησαυρός, πλούσιο, εὖρωστο καὶ ἀξιόλογο ἔργο, εἶναι μιὰ πολύτιμη προσφορά στὴ Ρουμελιώτικη καὶ, γενικότερα, στὴν Ἑλληνικὴ Λαογραφία, πού κρατεῖ, μέ τὴ διαύγεια καὶ τὴ λάμψη του, ἀδιάπτωτο καὶ ζωηρό τό ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη. Ζωντανεὺε τό παρελθόν καὶ μοσχοβολᾷ ἀπὸ εὐλογημένες ἀναμνήσεις.

Γραμμένο μέ παλμό καὶ δύναμη, μ' εὐαισθησία καὶ ζῆλο, μέ πίστη καὶ πόνο, μέ τὸν πλοῦτον τῆς καρδιάς του καὶ τοῦ νοῦ του τὴν ἀστραφτερὴ κόψη, πηγάζει μέσ' ἀπὸ μιὰ ἀγάπη καὶ δυναμώνει μιὰ θέληση. Ἀποστάζει πνευματικὸ ἄρωμα καὶ κρατεῖ μιὰ δροσιά, πολύτιμη ἀρετὴ γιὰ τὴν κυριαρχία τοῦ λόγου. Ἀναζητεῖ στίς θημωνιές τῶν ἀναμνήσεων τὴν προέκταση τοῦ παρόντος, εὐχάριστων καὶ δυσάρεστων, πού, κοπάδι ὁλόκληρο ξεσηκωμένα πουλιά, ἔχουν στόχο τὴν καρδιά μας, ραμφίζοντάς την, δίχως ἔλεος. Ὑπενθυμίζει τὰ περασμένα, μαζί μέ τὰ ἀγαπημένα μας πρόσωπα, αἰτίδες μορφές, πού χάσαμε γιὰ πάντα, τὰ δάκρυα, τοὺς πόνους καὶ τὴν εὐλογημένη δύναμη, πού νιώθαμε νὰ μᾶς ὁδηγεῖ στὴ δημιουργία. Τοὺς νεκρούς, πού μᾶς κυβερνοῦν, μέ τὴ φοβερὴ ἀπουσία τους, καὶ μᾶς περιμένουν γιὰ συνομιλία.

Ὅγδόντα χαρακτηριστικὰ κείμενα αὐτογνωσίας καὶ εὐθύνης,

ἀνησυχίας καί ρουμελιώτικου ἥθους, συγκεντρωμένα στοργικά σ' ἕναν, ὑποδειγματικά, καλαίσθητο τόμο, ἀποτελοῦν σωστή πινακοθήκη σφύζουσας τοῦ παρελθόντος καί ἀναδεικνύουν τό συγγραφέα ζω-γράφο τῆς, καλόκαρδο πάντοτε, εὐγενικό καί καλοπροαίρετο. Παρουσιάζουν ἕνα ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, γιατί ἀνασυνθέτουν ἕναν ὁλόκληρο πίνακα ζωῆς, χαρούμενο, ζωηρό καί πολυδιάστατο, μέ ἀκρίβεια καί εὐθυβολία. Ἀποκαλύπτουν μιά πανοραματική εἰκόνα τόσων ἐπαγγελεμάτων, ἀσχολιῶν γυναικῶν καί παράδοσιακῶν καλλιτεργειῶν, πού, δυστυχῶς, χάθηκαν, μαζί μέ τόν ἀγνό καί ζωντανό, πλούσιο καί αἰωνόβιο λαϊκό πολιτισμό, ἐσωτερικό πλοῦτο καί πηγή τοῦ Ἑθνους.

Τά κείμενα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, πού ἐντάσσονται στά ὑψηλά ἱδανικά τοῦ συγγραφέα, στό ὀρεινό ἥθος τῆς αὐστηρῆς παραδόσεως καί τῆς ἀκατάβλητης ἀγωνιστικότητάς του, ἀποτελοῦν, συγχρόνως, πνευματική ἀντίσταση στόν ἀφόρητο μόχθο καί στήν αὐξανόμενη φθορά. Ἡ ἀγρύπνια εἶναι βασικό στοιχεῖο τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς μας. Ὁ τόπος μας ἔχει ἀνάγκη ἀπό παλληκάρια ἀληθινά, πού θά μετριάσουν τήν ὕλη καί θά ἐμπνεύσουν τήν πανάγια παρουσία τοῦ πνεύματος, πού, ζωή καί μόχθος, συντηρεῖ ἀγέραστη, αἰώνια καί ἀκατάβλητη ἀπ' τῆ φθορά τοῦ χρόνου καί τήν ἀνεμοζάλη τῶν καιρῶν, τῇ δοξασμένη Πατρίδα μας. Ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀσώτου πρέπει νά σημάνει, χωρίς καθυστέρηση. Ἐπιστροφή στήν ἀληθινή ἐλληνική ζωή. Ποτέ δέν εἶναι ἀργά. Ἡ Πατρίδα μας ὑπῆρξε πάντοτε Γένος. Ὡς Ἑλληνικό Ἔθνος - Γένος ἐμεγαλουργήσε στόν κόσμο ὁλόκληρο καί ὡς ἱστορική προσωπικότητα πορεύεται στούς αἰῶνες. Ἡ ἐθνική μας ζωή θεμελιώνεται ἐπάνω στό λαϊκό μας πολιτισμό, πού πρέπει νά δημιουργηθεῖ ὑγιῆς καί πλούσιος. Πρέπει νά ἐπιστρέψουμε στήν ἔξω καί πέρα ἀπ' τήν Πρωτεύουσα Ἑλλάδα. Ἐκεῖ εἶναι ὁ κορμός τοῦ Ἑθνους. «Ἐκεῖ, θ' ἀναζητήσουμε - γράφει ὁ Ἡλίας Βενέζης - καί θά βροῦμε τίς ἐστίες τῆς γνησιότητος, πού χρειάζονται ἡ ζωή καί ἡ Τέχνη. Ἐκεῖ, ἡ χειρονομία, ἡ πράξη, ὁ λόγος ἔχουν σοφία καί καταγωγή, δέν εἶναι σύμβαση, ἀπόκτημα χθεσινό... Ἡ ἀνάσα γίνεται πιό καθαρή, τό παρελθόν ζεῖ ὀργανικά, σά δύναμη παροῦσα, οἱ θρύλοι εἶναι μέσα στήν καθημερινή ζωή».

Διαβάζοντας τό βιβλίο τοῦ ἀκάματου συγγραφέα, ἄκουσα τούς παλμούς τῆς ρουμελιώτικης καρδιάς του καί ἔνιωσα τά ἴδια βιώματα. Γύρισα, μέ τήν ψυχή μου ὁλόκληρη, στά περασμένα, στίς δικές μου ἀναμνήσεις.

Χαιρετίζω τήν ἔκδοση τοῦ ἀξιόλογου αὐτοῦ βιβλίου, ἐκφράζω τά

ἐγκάρδια συγχαρητήριά μου καί εὐχομαι ὁλόψυχα νά συνεχίσει τόν καλλίκαρπο ἀγώνα του, πού δίνει τήν ωραιότερη ἀνθρώπινη δόνηση καί τήν ὀξύτερη ἐνατένιση τοῦ μέλλοντος. Νά μᾶς δώσει καί ἄλλες πνευματικές βακτηρίες, μέσα στή δίνη τῶν παθῶν τῆς ζωῆς καί στίς μικρόψυχες ἐποχές μας.

Δέ χαιρόμαστε μόνο τήν ἀξιόλογη πνευματική προσφορά του. Χαιρόμαστε καί τόν ἴδιο ἐκλεκτό φίλο μας: ἄνθρωπο σεμνό καί ἀκαταπόνητο, γνήσιο Ρουμελιώτη, πλημμυρισμένο ἀπό ἀληθινή ἀγάπη καί ἀπέραντη καλωσύνη, ψυχική ρωμαλεότητα καί εὐπρέπεια, τίμιο παράδειγμα γιά ὅλους.

* * *

Καταλυτικοί, ταραγμένοι καί παμφάγοι εἶναι οἱ καιροί μας, μέ τίς θύελλες, τίς καταιγίδες καί τά θολά ποτάμια τῆς ζωῆς. Τό πνεῦμα ἀργοπεθαίνει, ὑπό τίς λοιδωρίες τῶν ἀμαθῶν καί τῶν ἀναξίων, τῶν ἐπιτηδείων καί τῶν καιροσκοπῶν καί μέσα στό πανδαιμόνιο τῶν κορυβαντιῶντων στοιχείων τῆς ἀρνήσεως, τῆς ἀθεΐας, τῆς πλάνης καί τῆς καταπτώσεως. Ἐνας ἐπαίσχυντος Μιθριδατισμός ἀποκοιμίζει τήν πορεία τῆς ζωῆς μας. Πέρ' ἀπ' τόν πάταγο τῆς καθημερινῆς ζωῆς καί τίς πολύβουες πολιτείες, ὀφείλουμε ν' ἀναζητήσουμε τή σωτηρία μας σέ μιά βαθύτερη αὐτογνωσία, ἀτενίζοντας, μέ πίστη καί αἰσιοδοξία, τό μέλλον τῆς Πατρίδας μας καί θέτοντας σκοπό τῆς ζωῆς μας γιά μιά ἐλληνική ἀνωτερότητα. Οἱ πρόοδοι τῆς τεχνικῆς, τῆς μηχανικῆς καί τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης τότε μόνο εἶναι γόνιμες σ' ἕναν Λαό, ὅταν ἐνδοσκοπηθεῖ ἡ λαϊκή ψυχή ἀπ' τό λαογράφο καί τόν ἱστορικό, τόν ποιητή καί τό λογοτέχνη. Ἄν δέ βροῦμε τή ζωή στήν παράδοσή μας, μᾶς περιμένει ὁ θάνατος.

Κάθε περιοχή τῆς Πατρίδας μας ἔχει δική της πνευματική φυσιογνωμία καί δικό της πνευματικό χρῶμα. Εἶναι ἕνας ἀκόμη ἀνεξερεύνητος πνευματικός χῶρος καί μιά πλούσια πηγὴ ἐμπνεύσεων γιά τά Γράμματά μας ἡ φύση, ἡ ζωὴ καί ἡ ἱστορία της. Ὁλος ὁ βυθισμένος στή νάρκη πνευματικός πλοῦτος τοῦ παρελθόντος καί τῆς ζωῆς τοῦ παρόντος πρέπει νά ἔρθει στό φῶς, νά προβληθεῖ, μέ πρόγραμμα καί συντονισμό, καί ν' ἀξιοποιηθεῖ. Νά θυμηθοῦμε, ν' ἀναπολήσουμε καί νά διδαχθοῦμε τί σημαίνει, σήμερα καί αὔριο καί πάντοτε, νά εἶσαι Ρουμελιώτης, νά εἶσαι Ἑλληνας. Προϋπόθεση ὅλων εἶναι μία καί θεμελιώδης: Νά κρατήσουμε ἄχραντη τήν Πατρίδα μας. Καί χρέος ὑπέρτατο: Νά ὑποτάξουμε καί νά ἐναρμονίσουμε τά θέματά μας, τίς σκέψεις μας, τίς βουλήσεις μας, ὁλόκληρη τή ζωὴ μας, στό βασικό αὐτό αἶτημα.

Ἡ γνήσια φωνή τοῦ Λαοῦ μας ἔρχεται ἀπ' τὰ βάθη τῶν αἰώνων, γεμάτη φλόγα, ὁμορφιά καί ἀλήθεια. Ὅφείλουμε νά τήν ἀκούσουμε, γιά ν' ἀνταποκριθοῦμε στά μεγάλα αἰτήματα τῆς ἐποχῆς μας: Ἐπιστροφή στήν αἰωνόβια παράδοσή μας, γυρισμός στή γνήσια λαϊκή ζωή, ζωντανή ἐπαφή μέ τόν ὑπέροχο Λαό μας, ἀσάλευτη πίστη στά ὑψηλά ἰδανικά μας, διαρκῆς ἐνατένιση τοῦ μέλλοντος γιά τή θεμελίωση τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Ἑθνους κατὰ τήν προσταγή τοῦ ποιητῆ μας:

«Τραγούδα, ἀθάνατη ψυχῇ, τῆς βρύσης καί τοῦ λόγγου...».

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΛΕΛΟΣ

(Χειροκροτήματα)

κ. Δήμαρχος

Κύριε Ἡλιόπουλε, ἐπιτέλους ἦλθε ἡ ὥρα νά μᾶς πεῖτε αὐτά πού πρέπει νά πεῖτε γιά τό βιβλίου τοῦ Γιώργου Κουτσοκλένη καί σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τήν ἐπί πολλά χρόνια συμμετοχή σας στό περιοδικό ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ τοῦ ὁποῖου σχεδόν κάθε τεῦχος φιλοξενεῖ ἄρθρο σας.

κ. Ἡλιόπουλος

Ἀφοῦ πήραμε τήν ἄδεια λοιπόν προχωρᾶμε...

Ἡ Τριακονταετηρίδα τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν

Αἰδεσιμώτατε,

κύριε Δήμαρχε τῶν Ἀμφισσαίων,

κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν,

κύριοι τιμώμενοί ἀπό τήν Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν

κύριοι ἐκπρόσωποι τῆς Νομαρχιακῆς καί Τοπικῆς αὐτοδιοίκησης,

κύριοι ἐκπρόσωποι τῶν Πολιτιστικῶν Συλλόγων

καί πνευματικῶν ἰδρυμάτων,

Κυρίες καί Κύριοι, ἐκλεκτοί παρευρισκόμενοι,

Νά εὐχαριστήσω, ὀφείλω, τόν ἀξιότιμο Πρόεδρο τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν, τόν ἐκλεκτό πνευματικό ἄνθρωπο τοῦ τόπου μας, τόν κύριο Γιώργο Κουτσοκλένη, γιά τὰ καλά του λόγια.

Ἀλλά καί νά εὐχαριστήσουμε πρέπει, ὅλους ἐσᾶς, πού διαθέσατε τόν πολῦτιμο χρόνο σας καί παρευρίσχεστε ἐδῶ, τιμώντας τήν Τριακονταετηρίδα τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν, πού ἄλλο σκοπό

δέν ἔχει, παρά τήν πνευματική ἀνάπτυξη κι ἀνάταση τῶν ἀνθρώπων τῆς εὐρύτερη περιοχῆς μας, τή συνολική τους εὐημερία, τήν ἀναβάπτισή τους στήν προγονική Ἀρετή.

Τρεῖς βαθμίδες ἔχει ὅλες κι ὅλες ὁ πολιτισμός μας: Τή Χθесινή, τή Σημερινή καί τήν Αὐριανή.

Τήν Παράδοση, τή σημερινή Πραγματικότητα, τήν αὐριανή ἐξελιγμένη μορφή του.

Κι αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό ἔργο τῆς Ἑταιρείας: Ἡ μέσα ἀπ' τήν ιδιομορφία τῆς παράδοσης τοῦ ἐλληνικοῦ μας πολιτισμοῦ κατανόηση τοῦ Σήμερα καί διαμόρφωση, κατά τίς ἀρχές καί τ' ἀξιώματά του, τόν προσανατολισμό του στό αὐριο, ἀκολουθώντας τίς ἐπιταγές τῶν πραγμάτων καί τῆς οἰκονομίας τῶν καιρῶν.

Ἡ Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν, ὅλο αὐτό τό διάστημα τῶν τριάντα ἐτῶν, καλλιεργεῖ τήν Παράδοση, μέσα στή σημερινή Πραγματικότητα.

Γιατί ἡ Παράδοση, ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, δέν εἶναι, ὅ,τι περικλείει ἡ ἐννοια τῆς λέξης «παρελθόν».

Βέβαια, ὅσα εἶδη, ὅσα ἀντικείμενα, ὅσες ἐνέργειες ἔπαψαν νᾶναι λειτουργικά στή σημερινή ζωή, ἀποτελοῦν πολύτιμα λαογραφικά, μουσειακά εἶδη κι ὁ ἔπαινος ἀνήκει ἐδῶ στήν Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν. - Τί νά ποῦμε γιά τόν ἐκλεκτό, τό ρέκτη Πρόεδρό της, τό Γιώργο Κουτσοκλένη, ποῦχομε μέσ' τήν καρδιά μας - πού συγκρότησε καί ὀργάνωσε καί πλούτισε ἕνα ἀπ' τ' ἀξιολογότερα Λαογραφικά Μουσεία τῆς Ἑλλάδος, πού πρόσφατα οἱ ἐκπρόσωποι τῆς αὐτοδιοίκησης τῶν Ἀμφισσαίων, τῆς τοπικῆς κοινωνίας οἱ προέχοντες, περιέβαλαν μέ τήν ἀγάπη καί τίς φροντίδες τους.

Ἀλλ' ἡ Παράδοση δέν εἶναι ἡ ἀναφορά σέ μὴ λειτουργικά σήμερα πράγματα. Ἡ Παράδοση εἶναι ζωή. Συμπορεύεται μέ τή ζωή. Φεύγοντας τό παρελθόν, τό χθές, ἀφήνει ὅσα πράγματα μποροῦν νά ἐπιβιώσουν, νά συνεχίσουν καί μαζί μέ τό παρόν, τό σήμερα, νά μᾶς δώσουν τή συνέχεια, τό αὐριο.

Κάθε γενιά ἀνεβαίνει τίς τρεῖς τοῦ πολιτισμοῦ βαθμίδες. Περνάει ἀνάμεσα στούς τρεῖς διαρκῶς κληρονομούμενους κύκλους: Τῆς Παράδοσης - τοῦ χθές - τοῦ Σήμερα, τοῦ Αὐριο.

Ἡ Παράδοση ἔχει ἕνα δυναμικό καί Προοδευτικό χαρακτήρα. Δέν εἶναι ὀπισθοδρόμηση ἢ καθυστέρηση ἢ συντήρηση. Πρόοδος εἶναι, ἄρα καί Ζωή.

Ζοῦμε μέσα στό παρόν, μέσα στό παρελθόν καί μέσα στό διαμορφούμενο μέλλον.

Δέν εἶναι, ἄραγε, τό παρόν, ἓνα σύνολο πολλαπλῶν βιωμάτων, τά ὁποῖα συγκινοῦν καί ρυθμίζουν τή ζωή τους, τήν ἐξέλιξη καί τό μετασχηματισμό του;

Δέν εἶναι ἐπομένως ἡ παράδοση κινούμενη καί δέν πλάθει, μέσα στό παρόν, τόν ἐρχομό τοῦ αὐριο;

Πολλά ὀφείλουμε σ' ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς πατριῶτες, πού ἐγκολπώθηκαν κι ἀποδέχτηκαν κι ἐνστερνίστηκαν τήν Ἰδέα, ὅτι ἡ παράδοση εἶναι ζωή κι ὀργανώθηκαν σέ Ἑταιρεία πνευματική - ἐκείνη τῶν Φωκικῶν Μελετῶν - καί μέσα ἀπό πολλοὺς ἀγῶνες καί κόπους καί θυσίες καί πίκρες καί χαρές, μέ ὑπομονή κι ἐπιμονή, μέ συνέπεια κι ἀγάπη γιά τό ἔργο τους, γέμισαν μιά τριακονταετία μέ ἔργα ἀρετῆς, πού ἔχουμε ὅλοι ἐμεῖς σήμερα τήν τιμή, νά τά χαιρόμαστε.

Ὁ ἔπαινος ἀνήκει στοὺς ἰδρυτές τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν καί στοὺς ἄξιους συμπαραστάτες τους. Ἀνήκει στό σύνολο τῶν κατὰ καιροὺς διοικητικῶν συμβουλίων καί τά μέλη τῆς Ἑταιρείας, πού στήριξαν μέ τό δικό τους τρόπο αὐτή τήν ὠραία προσπάθεια, τριάντα ὁλόκληρα χρόνια, προσπάθεια, πού διεξάγεται ἀπό τόν πνευματικό κόσμο τῶν Ἀμφισσαίων μέ ἀνεγνωρισμένη ἐπιτυχία.

Ἡ Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν κι οἱ παράγοντές της, ἐργάζονται, εἶναι διαπιστωμένο, μ' ἀγάπη στή δουλειά τους, πού τή χαρκτηρίζει ἡ ἀπλότητα, ἡ μεγάλη, ἡ ὕψιστη αὐτή ἐλληνική ἀρετή.

Καί σήμερα ἀπονέμονται βραβεῖα κι ἔπαινοι, στοὺς ἀκάματους ἐργάτες τοῦ πνευματικοῦ, κοινωνικοῦ καί πατριωτικοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας.

Κι αὐτό εἶναι καλό παράδειγμα εὐγνωμοσύνης, ἓνας τρόπος νά λέμε κάποτε «εὐχαριστῶ» καί ν' ἀμοίβονται ἠθικά, ὅσοι τήν ἀγάπη καί τή θυσία γιά τό συνάνθρωπο βάζουν μπροστά.

Εἶναι μιά ἀναγκαία πρόσκληση, κυρίως πρὸς τοὺς νεώτερους, γιά κοινωνική προσφορά.

Ὁ Περικλῆς, πού ὅταν μίλαγε στήν Πνύκα, ἄκουγε κι ἀφουγκραζόταν ἡ Ἱστορία, ἀνέφερε στόν Ἐπιτάφιό του:

«Ἄθλα, οἷς κείνται, ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δέ καί ἄνδρες, ἄριστοι πολυτεύουσι».

Πού σημαίνουν, πού πᾶνε νά ποῦν, ὅτι:

«Ὅπου ἔχουν θεσμοθετηθεῖ βραβεῖα ἀρετῆς, ἐκεῖ ἀναδεικνύονται καί ἄριστοι ἄνδρες».

Νά, λοιπόν, ἡ «Ἐν ζωῇ», ἐλληνική παράδοση.

Ὅσον ἀφορᾷ τόν ἔπαινο, πού μοῦ ἀπενεμήθη ἀπό τήν Ἑταιρεία

καί τούς παράγοντές της, ὅλους τούς εὐχαριστῶ.

Πρέπει ὅμως νά σημειώσω, ὅτι πλῆθος πνευματικῶν ἐργατῶν τοῦ λαοῦ μας, ἐκλεκτῶν, πλῆθος Δασκάλων καταξιωμένων κι ἀναγνωρισμένων γιά τίς πνευματικές τους προσφορές καί τήν ἀγάπη τους στόν τόπο καί τίς παραδόσεις του, κατά πολύ προπορεύονται. Ἐμεῖς ἀπλῶς ἀκολουθοῦμε καί μάλιστα βραδυπορώντας.

Σ' αὐτούς ἀνήκει κι ἀποδίδεται ἡ τιμητική διάκριση στό πρόσωπό μου.

Ἀλλά, κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν, ἀγαπητέ μας Γιώργο Κουτσοκλένη, ἡ σημερινή μέρα θά πρέπει, νά εἶναι ἀπ' τίς εὐτυχέστερες τῆς ζωῆς σου, γιατί βλέπεις μιά προσπάθεια τριῶν δεκαετιῶν, νά καρποφορεῖ.

Καί σήμερα ἡ τοπική κοινωνία κι ὄχι μόνο αὐτή, τιμάει τό ἔργο σου, τήν προσφορά τῆ δικῆς σου καί τῶν ἄξιων συνεργατῶν σου στήν Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν.

Ἐπαινο δικό σου, νά θεωρεῖς, τήν ἀναγνώριση ἀπ' τούς πολλούς, ἀπ' τό λαό καί μάλιστα ἀπ' τούς ἐπαῖοντες καί τούς ταγούς του, τῆς ἀγνότητος τῶν προθέσεων καί προσπαθειῶν σου, γιά τήν εὐώδοση τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας, ἀλλά καί γιά τό πλουσιότατο κι ωραιότατο πνευματικό σου ἔργο, μ' ὅποιες κι ὅσες δυνάμεις ἔχεις καί πού συνεχίζει νά δημιουργεῖ μ' ὅσα μέσα διαθέτεις καί κάτω ἀπ' ὅποιες συνθηκες ζωῆς ἐργάζεσαι.

Γιώργο Κουτσοκλένη,

Βραβεῖο δικό σου εἶναι ἡ προβολή τοῦ ἔργου σου, ἡ ἀγάπη, ἡ ἐκτίμηση κι ὁ σεβασμός τῶν Ἀμφισσαίων κι ὄχι μόνο, πρός τό πρόσωπό σου, ἀκριβῶς γιατί ἐργάστηκες κι ἐργάζεσαι τό καλό καί πρός τό συμφέρον ὅλων καί μάλιστα μέ προσωπικές σου θυσίες.

Γιώργο Κουτσοκλένη,

Ἡ εὐρύτερη περιοχή τῶν Σαλῶνων ἔχει λαμπρή ἱστορία κι ἔχει διαχρονικά ἀναδείξει ὑπέροχους ἀνθρώπους σ' ὅλους τούς κλάδους τοῦ ἐπιστητοῦ.

Εἶναι μιά Μεγάλη Πατρίδα κι ἐσύ κατάγεσαι ἀπ' αὐτή. Κι εἶναι αὐτό τιμητικό, ἀλλά εἶναι τό ἐλάχιστο. Ἀλλ' ὅμως, τό συνολικό πνευματικό σου ἔργο φανερώνει καί βεβαιώνει, ὅτι εἶσαι καί πράγματι Ἀντάξιος αὐτῆς τῆς Μεγάλης Πατρίδας.

Κυρίες καί Κύριοι,

Ἀρετή δική μας εἶναι ἡ ἀνυπόκριτη διακήρυξη τῆς εὐγνωμοσύνης μας, πρός τίς ἐκάστοτε διοικήσεις τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν

καί τούς τοπικούς Ἄρχοντες, πού τίς στηρίζουν, γιά τούς Ἀγῶνες τους, μέ σκοπό τήν ὀλόπλευρη καί συνετή πρόοδο τοῦ τόπου μας, πού διακρίνονται, οἱ Ἀγῶνες, γιά τή διάρκεια, συνέχεια καί συνέπεια.

Εὐχομαι, νά ἐορτάσουμε καί τά πενήντα καρποφόρα χρόνια τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν.

Κυρίες καί Κύριοι,

γιά τήν καλοσύνη πού εἶχατε, νά διαθέσετε τόν πολύτιμο χρόνο σας καί νά μέ ἀκούσετε,

Σᾶς εὐχαριστῶ.

(Χειροκροτήματα)

κ. Δήμαρχος

Κύριε Πρόεδρε τῆς Ε.Φ.Μ. παρακαλοῦμε νά ἔλθετε.

(Μετά τήν ἄνοδο τοῦ Προέδρου)

Ὁ Δήμος Ἀμφίσσης...

Τιμοῦμε τόν Γιώργο Κουτσοκλένη, τόν ἐπί 27 χρόνια Πρόεδρο τῆς Ε.Φ.Μ., τόν κύριο δημιουργό τοῦ Λ.Μ.Φ., τό ἄνθρωπο πού ξέχωσε μνήμες καί ἔφερε στό φῶς παληά ἥθη καί ἔθιμα, τά ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ - ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΞΕΧΑΣΤΗΚΑΝ - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ, πού κατέγραψε μέ ἀγάπη καί σεβασμό.

(Ἐπίδοση βραβείου - πλακέτας) - (Χειροκροτήματα)

κ. Κουτσοκλένης

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ «ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ...»

Ὅταν τό 1977 μοῦ ἀνατέθηκε ἀπ' τήν Ε.Φ.Μ. ἡ φροντίδα γιά τή δημιουργία τοῦ Λ.Μ.Φ., ἀναγκάστηκα νά δῶ τά πράγματα ἀπό κοντά.

Ἔτσι κάθε ἀντικείμενο πού προοριζόταν γιά ἔκθεμα τοῦ Μουσείου, περνοῦσε ἀπό τά χέρια μου νά καθαριθεῖ καί νά συντηρηθεῖ, ἀλλά καί νά μοῦ γίνει γνωστός ὁ τρόπος καί ὁ λόγος τῆς κατασκευῆς του, τό πῶς καί γιατί φτιάχτηκε δηλαδή, ποιό ρόλο ἔπαιξε στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλά ὅταν μαθαίνεις τόσα πράγματα γιά κάτι, φροντίζεις νά μάθεις καί τήν ἱστορία του, τό ἀπό ποῦ ξεκίνησε καί τό ποῦ καί πῶς ἔφθασε.

Μιά μέρα ἡ Ἰτέα μέ κάλεσε νά κάνω μιὰ διάλεξη γιά τά κουδουνάδικα καί τά κουδούνια. Ἡ ὅλη ἐκδήλωσις εἶχε ἐπιτυχία. Ὅμως δέν ξέρω ἂν τό ἀκροατήριό κράτησε κάτι ἀπ' ὅσα εἶπαμε καί δείξαμε. Ξέρω ὅμως ὅτι ἐγώ εἶχα γράψει καί εἶχα κρατήσει τό λῆμμα «κουδουνᾶς».

Ἡ ἀλματώδης τεχνολογική ἐξέλιξις τά τελευταῖα χρόνια ἄλλαξε κυριολεκτικά τόν τρόπο ζωῆς μας. Τά παραδοσιακά ἐπαγγέλματα, πού κάποτε ἄνθισαν στήν περιοχή μας - καί ἄλλοῦ - ἤ ξεχάστηκαν τελείως ἢ ἄλλαξαν τρόπο δουλειᾶς ριζικά.

Κάποτε βρέθηκα μέ μιὰ συντροφιά νέων καί κεῖ διαπίστωσα ὅτι μοῦ ἦταν ἀδύνατο νά συνεννοηθῶ μαζί τους, γιατί ἄλλη γλῶσσα μιλοῦσα ἐγώ κ' ἄλλη αὐτοί. Διαπίστωσα ὅτι τά παιδιά δυσκολευόντουσαν νά μάθουν, νά ἀκούσουν θά ἔλεγα, ὅτι ὑπῆρξαν ἐπαγγέλματα, πού ἄκουγαν γιά πρώτη φορά καί παραξενευόντουσαν, γιατί παράξενο ἀκούγεται σ' αὐτά ὅτι ὑπῆρξαν ἄνθρωποι πού ἔβγαζαν τό ψωμί τους κάνοντας τόν «ἀκονιστή», τόν «νερουλᾶ», τόν «τελάλη», τόν «τσαμπάση» ἢ τόν ...«σκυλοσκατᾶ» καί τόσα ἄλλα.

Πόση προσπάθεια χρειάζεται νά θυμηθεῖ κανεῖς ὅλα ἐκεῖνα τά παλιά πού τό πλαστικό τά ἐξωστράκισε καί τά ἀντικατέστησε, γιατί ἦταν φθηνότερα, σιγουρότερα καί πολλές φορές ὑγιεινότερα.

Ἀλλά καί οἱ παροτρύνσεις ἀνθρώπων πού νοιαζόντουσαν γιά τήν παράδοση, γιατί σκεφτόντουσαν ὅτι τώρα πού ἡ Ἑλλάδα μας μπαίνει στό μεγάλο χωνευτήρι, πού λέγεται Ε. Εὐρώπη, ὅπου κινδυνεύει νά χάσει τήν ταυτότητά της.

Αὐτά τά δύο μέ ὁδήγησαν στή σκέψη γιά τήν συγγραφή τοῦ Βιβλίου τούτου.

Μέ τήν εὐκαιρία αὕτη δέν παράλειψα νά καταγράψω καί τίς ἀσχολίες τῶν γυναικῶν πού ξεχάστηκαν, ἀφοῦ οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτές ἦταν καί ἐπαγγέλματα, ὅπως αὐτά τῆς «ὕφάντρας», τῆς «πλύστρας» κ.ἄ.

Ἐδῶ πρέπει νά πῶ καί τοῦτο. Μιά συντροφιά, κάποτε, μοῦ παραπονέθηκε γιατί ἀσχολούμεθα μέ ὅλα τ' ἄλλα καί δέν ἀσχολούμεθα μέ τό κατ' ἐξοχήν προϊόν τοῦ τόπου μας, πού εἶναι ἡ ἐλιά. Πράγματι ἔψαξα ἀλλά δέν βρῆκα κάτι σχετικό γραμμένο γιά τό εὐλογημένο αὐτό κλαρί.

Φαίνεται ὅτι ὅλοι τό θεωροῦσαν σάν περιττό, ἀφοῦ ὅλοι τους τό... γνωρίζουν. Ὁ λόγος αὐτός μέ ἔκανε νά ἀσχοληθῶ καί μέ τίς καλλιέργειες, πού ἄλλες ξεχάστηκαν καί ἄλλες ἄλλαξαν τρόπο ἐντελῶς.

Αὐτοί ἦταν οἱ λόγοι πού μέ ὀδήγησαν στήν συγγραφή τοῦ βιβλίου τούτου, πού ἐκδόθηκε μέ δαπάνη τοῦ Δήμου Ἀμφίσσης, γιατί ὁ Δήμαρχος κ. Ν. Φουσέκης, βλέποντας τήν προσφορά του, εἰσηγήθηκε στό Δημ. Συμβούλιο καί κεῖνο ὁμόφωνα ἀποφάσισε τήν ἔκδοση.

Τό ὅτι δέν ἔκανε λάθος στήν ἀπόφαση αὐτή ὁ Δήμος φαίνεται ἀπ' τά πολύ ἐπαινετικά σχόλια πού λαμβάνουμε καθημερινά.

Καί ἀπό τή θέση τούτη εὐχαριστῶ, πρῶτα ὅλους ὅσους μέ βοήθησαν καί μέ ὅποιοδήποτε τρόπο στήν συγγραφή τούτου τοῦ βιβλίου, ὅπως τούς γέρους, παληούς ἐπαγγελματίες κ.λπ.

Εὐχαριστῶ πολύ τόν κ. Δήμαρχο καί τό Δημοτικό Συμβούλιό του γιά τήν διάθεση τῆς δαπάνης ἐκδόσεώς του.

Εὐχαριστῶ τόν ἐκδότη κ. Σανιδᾶ γιά τήν πολύ προσεγμένη του ἐργασία.

Εὐχαριστῶ τούς καλούς φίλους πού βρῆκαν τά καλά λόγια νά ποῦν γιά μένα καί τό βιβλίο μου.

Εὐχαριστῶ καί ὅλους ἐσᾶς πού ἤλθατε ἐδῶ σήμερα γιά νά γιορτάσουμε μαζί τό γεγονός.

Ἀγαπητοί φίλοι. Στή διάρκεια τῆς Στρατιωτικῆς μου ζωῆς εἶχα τήν τιμή νά παρασημοφορηθῶ πολλές φορές. Ὅμως τή ζεστασιά πού νοιώθω σήμερα μ' αὐτή τή χειρονομία τοῦ κ. Δημάρχου δέν τήν ἔνοιωσα ποτέ καί γι' αὐτό πολύ θερμά εὐχαριστῶ.

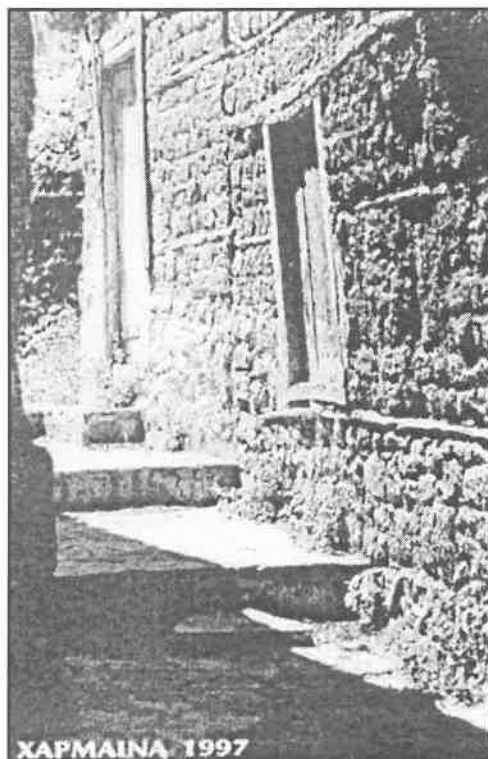
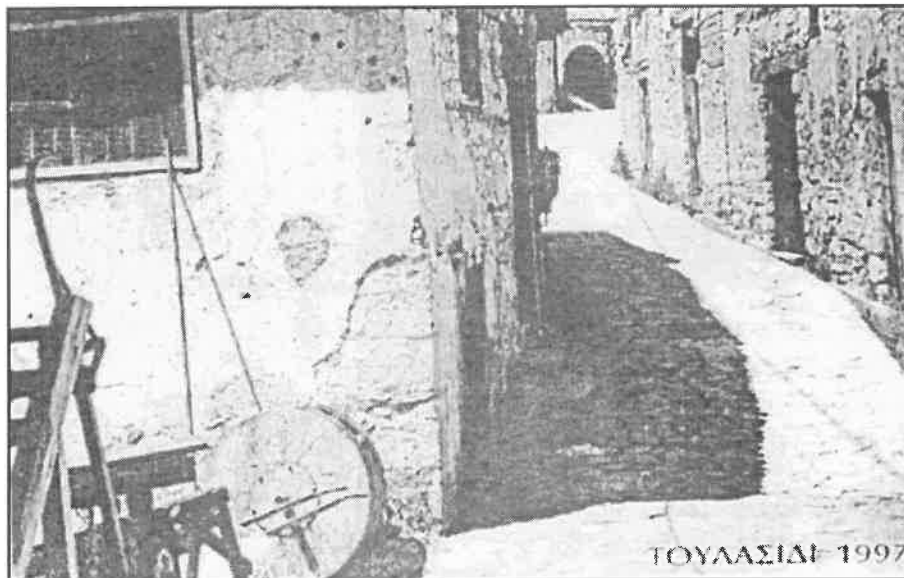
(Χειροκροτήματα)

Τώρα θά κατεβοῦμε κάτω ὅπου θά κόψουμε τήν βασιλόπιτά μας, θά δοῦμε τήν Ἐκθεση τῶν Βιβλίων Φωκέων Συγγραφέων, πού νομίζω ὅτι ἀξίζει τόν κόπο καί πού γιά τήν ἀγάπη σας ὀργανώσαμε καί θά πιοῦμε ἕνα ποτήρι κρασί νά εὐχηθοῦμε στήν Ἑταιρεία μας τά Χρόνια Πολλά!

Εὐχαριστῶ πάρα πολύ. Εὐχαριστῶ.

(Χειροκροτήματα)

Ἀκολούθησε ἡ κοπή τῆς βασιλόπιας τῆς Ε.Φ.Μ. καί ἡ δεξίωσις.

Σκύλος, ὁ πιό πιστός καί ἀφοσιωμένος σύντροφος καί φίλος

Τοῦ Ζάχου Ξηροτύρη

Ὁ σκύλος εἶναι ὁ πρῶτος σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου ἀπό ὅλο τό ζωϊκό Βασίλειο. Ἐξημερώθηκε καί ἔζησε αἰῶνες αἰώνων δίπλα στόν ἄνθρωπο, ἡμερος καί πειθήνιος, ἐνῶ ὁ ἀδελφός του λύκος πού ἔμεινε σέ ἄγρια κατάσταση ἔμεινε στό βουνό καί δημιούργησε ἕνα τρομερό μίσος πρὸς τόν ἐξημερωμένο σκύλο καί κεῖνος τό ἴδιο πρὸς τόν λύκο. Ἐξυπνος ὅπως εἶναι συνεμορφώθη μέ τίς ἐντολές καί ὑποδείξεις τοῦ ἀνθρώπου καί παράλληλα αὐτοδίδακτος, ἀνέπτυξε τήν ἀρετή τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς πιστότητας καί αὐτοθυσίας. Ἀρετές πού δέν μποροῦμε νά τίς μεταδώσουμε στά παιδιά μας καί κεῖνα ν' ἀφοσιωθοῦν τόσο στούς γονεῖς τους καί οὔτε μέ διδασκαλίες μέ σχολεῖα καί Πανεπιστήμια μπορέσαμε νά ἐμφυσήσουμε αὐτές τίς ἀρετές. Ὁ σκύλος στάθηκε καί παραστάθηκε πάντα ἀφοσιωμένος πλάι στόν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος διαφέρει στό ὅτι εἶναι ἐξυπνότερος ἀπό ὅλα τά ζῶα (χόμο σάπιενς).

Καί ὅπως ὁ ἄνθρωπος ξεκίνησε ἀπό τρωγλοδύτης καί ἔγινε κάτοικος τοῦ οὐρανοξύστη, ἔτσι καί ὁ σκύλος ξεκίνησε ἀπό ἄγρια ζωή νά γίνῃ οἰκοδίατος σύντροφος. Καί οἱ δύο ξεκίνησαν ἀπό τήν προϊστορία καί ἔφθασαν ἐκεῖ πού ὁ καθένας ἔφθασε σήμερα, ὡς τόσο ὁμως στενοί συνεργάτες καί φίλοι.

Ἀπό τήν πρωτόγονη ἐποχή τοῦ ἀνθρώπου κυνηγοῦ συνεργάσθηκε ὁ σκύλος, πέρασε ὁ ἄνθρωπος στήν ποιμενική ἐποχή καί πάλι σύντροφος ὁ ποιμενικός τώρα σκύλος. Εἰσέρχεται στή Γεωργική περίοδο ὁ ἄνθρωπος μέ τήν ἐξημέρωση τοῦ βοδιοῦ καί τοῦ ἀλόγου ἀκολουθεῖ τό σύντροφό του ἄνθρωπο ὁ σκύλος πάντα οἰκοδίατος καί πιστός.

Ὁ σκύλος ἔγινε ἀχώριστος σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου σέ ὅλες τίς ἐποχές καί σέ ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου, ἕνας κοσμοπολίτης. Ἐκεῖνο ὁμως τό προτέρημα πού χαρακτηρίζει τό σκύλο καί δέν τό ἔχει ἀνεπτυγμένο ἀκόμα ὁ ἄνθρωπος μέχρις αὐτό τό σημεῖο, εἶναι ὅτι ὁ σκύλος εἶναι «ὁ ἐφευρέτης τῆς φιλίας τῆς πίστεως καί ἀφοσιώσεως».

Εἶναι γνωστή ἡ ἱστορία τοῦ σκύλου τοῦ Ὀδυσσεά πού τόν ἀνεγνώρισε ὕστερα ἀπό 20 χρόνια, κούνησε τήν οὐρά του καί ἐξέπνευσε ἀπό συγκίνηση. Ἀλλά καί στή φωτιά ρίχνεται καί χάνεται, χάριν τοῦ κυρίου του ὁ σκύλος, ὅπως χαρακτηριστικά μᾶς πληροφορεῖ ὁ Πολύβιος γιά τό σκύλο τοῦ Πύρρου, Βασιλιᾷ τῆς Ἡπείρου. Ὅταν πέθανε ὁ Πύρρος καί ἡ σορός κατά τήν συνήθειαν ἐκαίετο, ὁ σκύλος πού παρηκολούθησε ὅλη αὐτή τή σκηνή, πιστός καί ἀφοσιωμένος ὅπως ἦταν, περνάει μέσα ἀπό τό πλῆθος καί ρίχνεται στή φωτιά πού ἐκαίετο τό πτώμα τοῦ Πύρρου καί θυσιάσθηκε, κάηκε καί αὐτός μαζί μέ τόν κύριό του.

Εἶναι ἄπειρα τά παραδείγματα ἀλληλεγγύης τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ συντρόφου τοῦ ἀνθρώπου, ἡ εὐγνωμοσύνη του δέ καί ἀφοσίωσή του ἀνεξάντλητη, μόνο ὁ ἄνθρωπος δέν τοῦ ἔδωσε τήν ἀξία καί τή θέση πού τοῦ ἀρμόζει, ὅλοι μας τόν ἀποκαλοῦμε παλιόσκυλο, ἐνῶ ἔπρεπε νά τόν θαυμάζουμε. Ἰδανικός στρατιώτης ἀπό τήν ἀρχαιοτάτη ἐποχή, φρουρός μας ἀκοίμητος μέ θάρρος καί αὐτοθυσία. Ἀλτρουϊστής ἦταν ὅπως τά σκυλιά τοῦ Ἀγ. Βερνάρδου σώζουν τόσους καί τόσους μέσα στά χιόνια καί τούς πάγους καί ἄλλα σκυλιά σώζουν ναυαγούς στούς τρικυμισμένους ὠκεανούς. Κυνηγοί πού ὑπέστησαν ἀτυχήματα σώθηκαν πολλές φορές ἀπό τούς σκύλους τους μένοντας κοντά τους ἡ οὐρλιάζοντας καί καλώντας βοήθεια. Αὐτός ὁ σκύλος πῆρε τό κεφάλι τοῦ Βλαχάβα ἀπό τά χέρια τῆς Τουρκιάς, πού τόν τυράννησαν οἱ Τοῦρκοι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ὅταν τόν ἔπιασαν μέ μπαμπεσιά καί ἀπιστία τόν ἀετό αὐτόν τῆς Θεσσαλίας, τόν ἀρματωλό τοῦ Ὀλύμπου καί τῆς Ὀσσας, τό φόβητρο τῆς Τουρκιάς Παπαθύμιο Βλαχάβα. Αὐτός ὁ σκύλος στάθηκε πιστός σάν ἄλλος Λαμπέτης γιά τόν Ἀστραπόγιαννο καί δέν ἀφῆκε τό κεφάλι τοῦ Βλαχάβα νά πέσει στά χέρια τῆς Τουρκιάς. Κι' ἀκόμα σάν πῆγε κι' ἔσκαψε «λάκκον βαθύ», ἔπese δίπλα καί ξεψύχησε ἀπό λύπη μᾶς λέει ὁ ποιητής Βαλαωρίτης.

Ὁ Ἡρόδοτος πού ἐπεσκέφθη τήν Αἴγυπτο τόν 5ον π.Χ. αἰῶνα, μᾶς διηγεῖται ὅτι «εἰς ἐνδειξιν ὁδύνης γιά τό θάνατο ἐνός σκύλου οἱ οἰκεῖοι ξύριζαν τό κεφάλι τους».

Μιά Γαλλική ἱστορία πού διηγεῖται ὁ JAN FOREL εἶναι συγκινητική. Ὁ Φερδινάνδος Ντενιέν, ἀφοῦ πρῶτα ληστεύθηκε καί ἀπογυμνώθηκε ἀπό ὅ,τι πολύτιμο εἶχε, δέθηκε χειροπόδαρα, φимώθηκε καί ρίχθηκε στίς σιδηροδρομικές γραμμές νά διαμελισθεῖ σέ λίγο πού θά περνοῦσε ἡ ἀμαξοστοιχία. Ὁ πιστός του σκύλος ὅμως, βλέποντας ὅτι ἀργοῦσε ὁ ἀφέντης του, μέ τό μυστηριῶδες ἐνστικτό του καί

ικανότητα πού ἔχουν τά σκυλιά νά προσανατολίζονται, ἀνησύχησε καί ἔτρεξε ἐρευνώντας γιά τά χνάρια τοῦ ἀφεντικοῦ καί τά βρῆκε, μά βρῆκε καί τούς ληστές ἐκεῖ καί τούς ἐπετέθη, μιά τουφεκιά ὁμῶς τῶν κακοποιῶν τόν τραυματίζει. Παρ' ὅτι λαχανιασμένος καί τραυματισμένος ὁ σκύλος ἔψαξε καί βρῆκε τό φιμωμένο καί δεμένο ἀφεντικό του, ἔτσι πού νά μή μπορεῖ νά σαλέψει ἀπό τή Σιδ. Γραμμή. Ὁ Ντενιέν ἔνοιωσε τό σκύλο δίπλα του, μά σέ λίγο θά περνοῦσε τό τραῖνο καί ἀπό μακριά φάνηκαν τά δύο φωτεινά μάτια τῆς Μηχανῆς, χωρίς νά μπορεῖ νά μετακινηθεῖ. Ὁ Ντενιέν ἀπελπίσθηκε, τό ἴδιο καί ὁ σκύλος «Φρινέ». Ὅταν ἐπλησίασε τό τραῖνο βγῆκε ἔξω ἀπό τή γραμμή καί ἔτρεξε πιό μακριά καί μ' ἓνα πήδημα βρέθηκε στό σκαλοπάτι καί ὤρμησε μέ ὁρμή μεγάλη πρὸς τόν ὁδηγό κρατώντας στό στόμα του ἓνα κουρέλι ἀπό τά ροῦχα τῶν κακοποιῶν καί ἀπό τό τραυματισμένο αὐτί τοῦ σκύλου ἔτρεχε αἷμα.

Ὁ ὁδηγός ἦταν ὁ ἀδελφός τοῦ δεμένου καί ριγμένου στίς γραμμές, ἀνεγνώρισε τόν σκύλο τοῦ ἀδελφοῦ του καί ἀμέσως σταμάτησε ὑποφιασθεῖς ὅτι κάτι κακό συμβαίνει στὸν ἀδελφό του. Ἡ συμπεριφορά τοῦ σκύλου δέν ἦταν ἡ συνήθης, βογγοῦσε σάν ἄνθρωπος καί τραβοῦσε τόν μηχανοδηγό ἀπὸ τό σακάκι νά τόν κατεβάσει κάτω. Σταματᾷ τή μηχανή ὁ ὁδηγός μέσα στήν ἀμχανία του καί ἀκολουθεῖ τόν σκύλο, ὁπότε ἔκθαμβος σέ ἀπόσταση λίγων μέτρων ἀντίκρουσε τόν ἀδελφό του ξαπλωμένο στίς γραμμές δεμένο καί φιμωμένο ἀδυνατοῦντα νά μετακινηθεῖ. Ἐτσι σώθηκε ὁ Ντενιέν καί ὅλοι θαύμασαν τόν σωτήρα σκύλο. Τό κομμάτι ροῦχο πού κρατοῦσε στό στόμα ὁ σκύλος, ἦταν ἀπὸ τό σακάκι τῶν κακοποιῶν πού ρίχθηκε νά τούς σκίσει καί κείνοι τόν πυροβόλησαν. Τὴν ἄλλη μέρα βρέθηκαν οἱ κακοποιοὶ καί ὑπέστησαν τίς συνέπειες τοῦ νόμου.

Αὐτός εἶναι ὁ σκύλος, ὁ πιό πιστός σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου καί ἴσως εἶναι πολλοὶ ἄνθρωποι πού δέν γνώρισαν τί θά πεῖ σύνδεσμος ἀνθρώπου καί σκύλου... Ἴσως ἀκόμη νά ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι πού δέν γνώρισαν τὴν πίστη καί ἀμφισβητοῦν τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ. Λίγοι, ὁμως, πολὺ λίγοι εἶναι ἐκεῖνοι πού δέν γνωρίζουν τὴν ἀγάπη, τὴν ἀφοσίωση, καί τὴν αὐτοθυσία τοῦ σκύλου γιά τόν σύντροφό του ἀνθρώπο. Ἀρετές πού τίς ἀπέκτησε μόνος του καί αὐτοδίδακτος ἀπὸ κάποια ἐσωτερικὴ παρόρμηση καί ἅς τόν ἀποκαλοῦμε ἡμεῖς παληόσκυλο. Εἶναι, ὅπως λέει ὁ ποιητής Ἀλέξ. Σουρῆς, ἡ σκιά μας πού μᾶς ἀκολουθεῖ παντοῦ· «μακριά μου ἓνα βῆμα, πιστέ σκύλε μου, δέ μένεις καί σάν ἴσκιος μου ἀγάλια μέ ἀκολουθεῖς».

Καί νά πῶς χαίρεται ὁ σκύλος τόν ἀφέντη του στήν αὐλή, χωρίς

λόγια καί μιλιά, μέ τό χαρούμενο ἐκεῖνο γρύλισμα καί κουνώντας τήν οὐρά του μιά καί δέν ξέρεи νά μιλάει, μᾶς τό λέει ὁ Ζαχαρίας Παπαντωνίου στό ποίημά του «Τοῦ σκύλου ἡ οὐρά»:

Τοῦ σκύλου ἡ οὐρά

Ἔχω ἀκούσει χίλια λόγια
χαρωπά, λυπητερά,
μά ποτέ, καμιά φορά
δέ μιλήσανε τά λόγια
σάν τοῦ σκύλου τήν οὐρά.

Ἀνταμώθηκαν ἀνθρώποι,
κι ἔχουν κλάψει ἀπό χαρά,
μά κανείς, καμιά φορά,
«καλωσόρισες» δέν εἶπε
σάν τοῦ σκύλου τήν οὐρά.

Καί σέ φίλους καί σέ ξένους
ἔχω δώσει τή χαρά.
Μέ ξεχάσαν μιά φορά...
Μά πιστός μου μένει ὁ σκύλος
καί σαλεύει τήν οὐρά.

12n ΜΑΪΟΥ: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

*Τοῦ Ἀριστείδη Χρ. Πετρόπουλο
(Σκαρμυτσίωτη)*

Ὁ λογισμός ἀκέραιος καί ἀδιαίρετος σήμερα στή μάνα, τήν ὅποια μάνα, τοῦ ὅποιου χρώματος καί ἐθνικότητας, τῆς ὅποιας τάξης καί κατηγορίας.

Καί ἡ καρδιά μας συμπυκνωμένη, ὁμόρρυθμη κι ἀφειδώλευτη. Δίκαια καί εὐλογα γιορτάζεται παντοῦ, σέ κάθε γωνιά τῆς γῆς, μέσα στό ἀέναο κύλισμα τοῦ χρόνου ἡ ἀξία καί ἡ σημασία τῆς μητρότητας.

Στό πιό ἀξιοσέβαστο πρόσωπο τῆς ζωῆς μας στή μάνα μας, ἡ σκέψη, γιατί ὁ ἀθάνατος ὁμφάλιος λῶρος, ἡ στοργή της, θά μᾶς συνδέει - ἀκόμα κι ὅταν εἶναι τά κόκκαλά της σ' ἓνα κουτί (πόσο σκληρή αὐτή ἡ θύμηση) - μέχρι τή στερνή ὥρα τῆς ζωῆς μας. Μέσα στόν κόρφο της ἀπάνω στά χέρια της, λέει ὁ σοφός ὁ λόγος, παίρνει γιά πρώτη φορά ὁ ἄνθρωπος εἴδηση τῆς ἀξίας τῆς ζωῆς.

«Στοῦ τέκνου σύρριζα τοῦ νοῦ Θεοῦ τῆς μάνας μάτι, λόγος, ἔργο, νόημα ἀπό τό πρωτομίλημα στόν ἀγγελόκορμό του» μας θυμίζει στοχαστικά ὁ Σολωμός.

Πόση εὐτυχία νιώθει μεταγγίζοντας τό νάμα τῆς ζωῆς!

Κι εἶναι ὁ πόνος τοῦ παιδιοῦ πόνος ἀβάσταχτος δικός της, ὅπως καί τό γέλιο τοῦ, ἡ ἀπέραντη χαρά της. Καί στίς λύπες καί στίς μικροχαρές, στούς ἐνθουσιασμούς, στά μεγάλα μας ξαφνιάσματα, στίς δύσκολες ἀνησυχίες, στίς ἀρρώστιες, ἀβάσταχτους πόνους, καί τίς ἐκνευριστικές ψυχικές μας διαταραχές, φωνάζουμε κι ἐπικαλούμεθα «Μάνα μου».

... Θώρακας κι ἀσπίδα του, κρατάει ἀσάλευτα κι ἀνυποχώρητα τό σφυγμό του καί δένεται συγκεκριμένα μαζί του, εἶναι ἡ ἴδια της ἡ ζωή, ὁ κάθε παλμός του. Τίποτα δέν κρατάει γιά τον ἑαυτό της, ἀνοίγει τήν καρδιά της καί κραυγαλέα διαλαλεῖ «λάβετε φάγετε, τοῦτο εἶναι τό αἷμα μου».

Μάνα θά πεῖ ὀλοκληρωτική θυσία κι ἀνεξάντλητη ἀγάπη. Ἡ μά-

να ἀποτελεῖ τήν αἰσθητότερη ἀνθρώπινη παρουσία πάνω στή γῆ. Ἀποτελεῖ τήν πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὁμορφιάς. Τὴ μήτρα τῆς αἰωνιοτήτας. Εἶναι «τῆς ζωῆς ἡ γεννήτρα καὶ ἡ τεχνήτρα».

Συγκινητικὴ ἡ γιορτὴ τῆς μάνας, κάποιοι σύζυγοι, κάποια παιδιά, νά θυμηθοῦν τίς μάνες τους - ἂν ζοῦν βέβαια - καὶ νά τοὺς προσφέρουν λίγα λουλούδια καὶ νά συνομιλήσουν μέ δυό τρυφερά λόγια. Ὅμως, τίς πεταμένες στά γηροκομεῖα καὶ στοὺς οἴκους εὐγηρίας μάνες, ἀπὸ τὰ εὐπορα παιδιά τους θά τίς σκεφθεῖ ἄραγε κανένας μας;

Αὐτές πού στίφθηκαν σάν τὰ λεμόνια κι ἔδωσαν ὅλο τό χυμό τους στοὺς σημερινούς λαμπροὺς βλαστοὺς των, πού φρόντισαν μόνο νά ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τήν παρουσία των, ποιός θά τίς θυμηθεῖ;

Σάν μάνα, σάν σύζυγος, μᾶς ἐμπνέει, ἀντιμετωπίζοντας τὴ ζωὴ ἀγωνιστικά. Μᾶς προσφέρει τὴ μεγάλη ἐλπίδα, τὴν ἀσφάλεια, τὴ βοήθεια κι ὅλη τὴ ζωὴ γιὰ νά γίνουμε ἄξιοι τῆς προκοπῆς μας.

Ἄν πᾶμε πίσω στά παλιά χρόνια, στίς μάνες τῆς φτωχειᾶς συνοικίας, τῆς πόλης καὶ τοῦ χωριοῦ, γιὰ νά μεγαλώσουν τὰ παιδιά τους εἶχαν νά παλαίψουν μέ πολλά. Τό κυριώτερο ἀπ' ὅλα ἦταν ἡ φτώχεια.

Γεννοῦσαν τὰ παιδιά τους στή φάμπρικα, στό χωράφι, στό μαντρί ἢ στήν καλύτερη περίπτωση δίπλα σέ κάποιο τζάκι ἢ φουφού, μέ τὴν βοήθεια κάποιας γειτόνισσας. Ἀκόμα γιὰ τό μέγαλωμα τῶν παιδιῶν τους ἔκαναν πλάι στὸν ἄνδρα ὅλες τίς σκληρὲς δουλειές τοῦ νησιοῦ ἢ τοῦ χωριοῦ.

Πρῶτες στό σκάψιμο, στό πότισμα, στό θέρισμα, ὅλημερίς κοντά στά ζωντανά τους. Μετά ἀπὸ τίς σκληρὲς δουλειές, νυχτέρευαν γιὰ νά ἐτοιμάσουν τὴν προίκα τῆς θυγατέρας τους. Κι ὅταν τὰ παιδιά γίνονταν μεγάλα, τὰ περισσότερα ξενιτεύονταν. Μὲ δάκρυα στά μάτια τότε, μέ εὐχές καὶ ὁρμήνιες, ἡ ἐπαρχιώτισσα ξεπροβόδιζε τὰ παιδιά της γιὰ τὴν μεγάλη πόλη ἢ στήν μετανάστευση καὶ στό μπάρκο, πέρα ἀπ' τοὺς ὠκεανούς.

Καί ἡ φτωχεῖα καὶ ἡ πλούσια, κι ἡ μορφωμένη κι ἡ ἀκαλλιέργητη εἶναι τό ἴδιο προσκολλημένες στό λατρευτικὸ τους δημιούργημα.

Ἡ σκέψη μας στρέφεται στό ἀνθρώπινο ὄν πού λέγεται «MANA» καὶ ὕμνεῖ καὶ ἐξυμνεῖ τὴν προσφορά της καὶ τό μεγαλεῖο της, τὸν ἀγῶνα της καὶ τό ἔργο της.

ΚΑΤΟΙΚΙΑ τόν παλιό καιρό

τοῦ Δημητρίου Σανιδᾶ

Τά παντισνά τά χρόνια, πού λές, παλληκάρι μ', δέν εἶχε σπίτια ὁ κόσμος, δέν εἶχε μόνιμο κατοικό - ζούσανε ξωχίτες - κλαρίτες σάπερα, μέσ στίς σπηλιές καί τά ρουμάνια, ζούσανε ἀλάργα ἀπ' τόν κόσμο κι' τόν ντουινιά, π' λέμε. Εἶχανε γιά κατοικό κατ' κουτσουκάλυβα γιά ν' ἀπαγγιάζουν, γιὰτ' ὁ βουριᾶς δέ χωρατεύει. Παράμερα εἶχανε τσ' γαῖδαροκαλύβες - τά μουλαροκόνακα, μέ λίγα λόγια τσ' καλύβες γιά τά ζωντανά.

Πολύ ὑστερότερα φκιάξανε τά σπίτια μέ τίς πλίθες τά λιθάρια καί τή σκέπη. Τίς πλίθες τσ' φκιάχναμε μέ λάσπη κι' ἄχυρο, τά πλιότερα σπίτια τ' χουριοῦ ἔχουν χτιστεῖ μέ πλίθες, ξέρεις τί ἀντοχή ἔχουν οἱ ἀθεόφοβες, δέν σκιάζονται οὔτε τούς σεισμούς, οὔτε τό φκιο καί τά νεῦρα τοῦ Γερολέκα. Μοναχά τό νεροβοριά φοβοῦνται. Γιά νά φκιάξουμε τίς πλίθες ἀνακατώνουμε τό ἄχυρο μέ τήν κόκκινη γλίνα ἄλλοτε μέ τά ποδιάρια μας, σάν τόν Καλατζῆ, καί ἄλλοτε μέ τό τσαπί, τήν κάναμε κουρκούτ' καί μετά μέ τήν καζάκα τή βάζαμε στά καλούπια καί σέ ἔξι (6) μέρες ἦτανε ἔτοιμες γιά κόψιμο.

Τά σπίτια τά φκιάχναμε στενοκάμαρα ἢ ἀβέρτα, ἀνώγια καί κατώγια. Στά κατώγια βάζαμε τά μουλάρια, τά βοῖδια, τ' ἀμπάρια μέ τούς καρπούς, τίς τρακᾶδες μέ τά ξύλα γιά νά ξεχειμωνιάσουμε, τά μανάρια μας, τά παχινιά γιά τά ζά κι' τσ' καμάρες νά γεννᾶνε οἱ κότες. Παρά λίγο ν' ἀστοχήσω τά βαένια μέ τό γιοματάρι.

Τί λέγαμε; Ἄ! ναι, λέγαμε τοῦ λοιπόν, ὅτι τά σπίτια τά φκιάχναμε νά τρᾶνε τήν ἀνατολή, νά τρᾶνε τόν ἥλιο κατάματα κι' νά μπαίνει ὅλ' μερούλα μέσα - ὁ ἥλιος εἶναι γιατρός, εἶναι ἡγεία - τό σπίτι τό τράγαμε σάν τά μάτια μας.

Τούς ἐξωτερικούς τοίχους τσ' φκιάχναμε μέ κιρέτσι καί στίς γωνίες βάζαμε τ' ἀγγωνάρια. Αὐτά τά πελεκάγαμε ὥρες ὁλόκερες, γιὰτί αὐτά εἶναι τό ἀντιστύλιο τοῦ σπιτιοῦ. Ἀπόξω βάζαμε καλοπελεκημένα λιθάργια, τά γιομίζαμε μέ σόμπολα καί βάζαμε καί λάσπη ἀπό ἄμμο καί ἀσβέστη καί γινότανε κερέτσι.

Τώρα πού εἶπα γιά sóμπολα, θυμήθηκα τό συχωρεμένο τόν πατέρα μου, αὐτός στήν ἀλήθεια καί μεῖς ζοῦμε στό ψέμα. Μοῦ λέει μινιά μέρα, θές ρέ νά φύγεις ἀλάργα ἀπό αὐτή τή δουλειά, ἀπό αὐτή τήν κολοτυραγνίλα, μακριά ἀπ' αὐτή τήν κολαντέρα τά πρόβατα καί νά βάλεις τό κεφάλι σου κάτ' ἀπό ἓνα κεραμίδι; νά ζεῖς ἀντάμα μέ τήν οἰκογένειά σου νά μή σέ τρῶνε οἱ βοριάδες καί τά ξεροτσιβούρια; Τήν ἄνοιξη πού θά ἔρθουν οἱ τσοῦσδες νά πᾶς νά μάθεις τήν τέχνη τοῦ χτίστ'.

Ἦρθε ἡ ἄνοιξη. Καμιά τριανταριά τσοῦσδες ἀπ' τά Κράβαρα, σαλαγάγανε μπροστά καμιά δεκαριά γαῖδουράκια, ξαγνάντισαν στ' ἁλώνια. Ἐκεῖ στήσανε προσωρινά τό κατοικιό τους καί ἀνεβήκανε στό χωριό γιά νά δοῦν τούς παλιούς φίλους καί νά βροῦνε δουλειά.

Πήγαμε μέ τόν ἀρχιμάστορα, θυμοῦμαι σάν τώρα δά, καί τοῦ λέει ὁ πατέρας μου πού ἦτανε φίλοι.

– Θανάσ', αὐτός εἶναι ὁ δικός μου πού σοῦλεγα πέρισι. Θέλω νά τοῦ μάθεις τέχνη ν' ἀνοίξει τά μάτια του, τά γκαβά του, ἅμα δέν τήν παίρνει, δός του καί καμιά στό κεφάλι νά ξυπνᾶνε τά αἵματα - βγάλε του κερὶ ἀπό τ' αὐτιά.

Χαράματα τήν ἄλλη μέρα στό σπίτι τοῦ Γερο-Κοσβομήτρου.

– Τί δουλειά θές νά σοῦ κάμω, μάστορα;

– Τίπουτα, Μήτρου, τίπουτα, ἐσύ θά κάθῃσαι, θά κουβαλᾷς μοναχά sóμπολα καί λάσπη καί τό βράδυ θά πηγαίνεις μέ τήν κυρά.

Δέν ξέρεις τί χαρά πῆρα. Σάν ἀρχίσαμε ὅμως τή δουλειά, πού νά τούς προκάμω... ἄλλος μοῦ χάλεβε sóμπολα, ἄλλος λάσπη, ἄλλος νερό κι' ἄλλος τά κέρατά του τά τράγια, ντέ πού νά τούς προκάμω...

Ἦ! τελευταῖα ἔδωσα λόγο στό Θεό, οὐλ μερούλα, ἄμαθος βλέπεις ὁ χλιβερός, τσοπανόπουλο - ξωχίτης σαπέρα, ὅλη μέρα τέντωνα τήν ἀρίδα μου κάτω ἀπό τόν ἴσκιο καί βάραγα τήν νταρβίρα. Τό βράδυ καρτέραγα νά πάω στήν κυρά, ὅπως μοῦ εἶπε ὁ μάστορας, ἀλλά αὐτός ἀφοῦ πῆρανε τ' ἀπόσκια πέρα στήν Κρεμαστή στόν Παρνασσό, μοῦ λέει: – Πάρε τή γαῖδούρα καί τράβα νά τή βοσκήσεις. – Καί ἡ κυρά; τόλμησα νά πῶ. – Αὐτή εἶναι ἡ κυρά, μοῦ ἀπάντησε.

Ἀγάλια - ἀγάλια μπῆκα στό ζυγό σάν τό ἀμούριο ζωντανό. Ζεύτηκα γιά καλά στή δουλειά. Ἄσε, πού νά σοῦ τά λέω, ἀφοῦ γνωρίστηκα μέ τούς μαστόρους ἔκανα καί χωρατά καί τρώγαμε καμιά πίτα, κανά κόκκορα. Ἦλεγα στούς μαστόρους: ἀναγκάστε παιδιά, δέν βλέπετε ἡ κυρά πόσο μᾶς προσέχει, ταχιά θά μᾶς φκιάξει καί κανιά πίτα, κἀνα κόκκορα. Τήν ἄλλη μέρα ἀπό πολλή ντροπή ἡ κυρά ἔφκιαχνε πίτα.

Ἦμουν ἀπό τούς πρώτους πού ἔμαθα τέχνη. Ἀγάλια - ἀγάλια ξάνοιξα τή δουλειά, πῆρα καί ἄλλους ἀντάμα, τούς Μαγκλαραίους, τόν Κολέτσο, τόν Μπολκόγιαννο καί κάναμε παρκιά, κάναμε κομπανία καί δουλεύαμε μέχρι τελευταῖα.

Μαζί στή δουλειά, ἀντάμα καί στίς ταβέρνες τά βράδια καί τίς Κυριακές. Τά πλειότερα πατσοκέφαλα ἐμεῖς τά φάγαμε. Τώρα εἶπαμε πατσοκέφαλα καί θυμήθηκα τή γριά Σαῖτενα, αὐτή παρά δέ καταγινόταε μέ τό πατσοκέφαλο. Τῷβαζε τό Σαββάτο τό βράδυ σέ σιγανή φωτιά, τῷχριζε κι' ὅλας ἀπό πάνω καί τήν Κυριακή τό πρωῒ μετά τή λειτουργία ἦτανε ἔτοιμο - ὅλος ὁ τσέτσερης παραγγελία. Ὁ Μαστραδάμ ἔτρωγε τό μπλίνι. Ρέ, τότε εἶχανε νοστιμιὰ τά φαγητά, τώρα ἔχουν γίνει ἄνοστα, ἄχερα - τρῶς καί δέν καταλαβαίν'ς γεύση στή γλώσσα σου. Εἶδες, ἀλαργέψαμε τήν κουουβέντα κι' ἀστουχήσαμε, τί λέγαμε; Ἄ! ναί, λέγαμε γιά τό σπίτι, γιά τό λιθαρόσπιτου τώρα. Βάζαμε, πού λές, ἀνάμεσα στά καλοπιλεκημένα λιθάρια σόμπολα καί λάσπη καί ἔδινε καλά. Τίς χαραμάδες ἀπόξω τίς γιομίζαμε λάσπη, τίς μυστρίζαμε καί γινότανε ἄιντε.

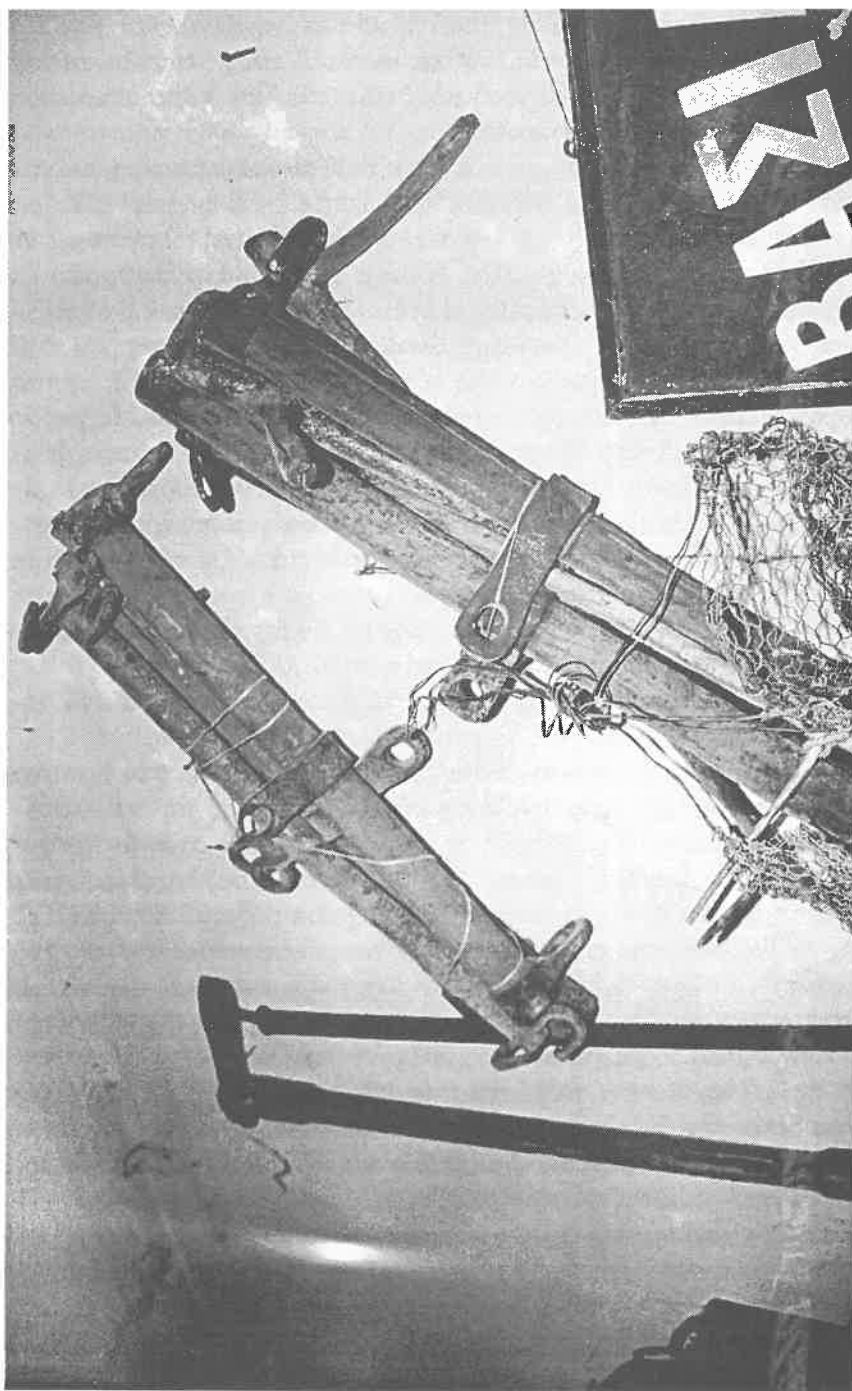
Μπριοῦ κάνουμ' ἔναρξ' κι' ὄντας εἶχαμε ἀνοιξ' τά θέμιλα, φωνάζαμε τό παπά τ' χουριοῦ καί ἐρχότανε ν' ἀγιάσ'.

- Ναί, ὁ Πρωτομάστορας ἔκανε μέ τό σφυρί ἓνα σταυρό στό θέμιλο, εἶπε ἡ γριά Φέγγω.

- Σώπα, μαρή γριά, ἐσύ τί νουγᾶς ἀπ' αὐτά; ἐγώ δέν ἤμουν ἀρχιμάστορας; τί μπαίνεις στή μέση σάν τό μπασνάκ' ἀπ' τό σκατόρεμα κι' ἀστόχησα τί εἶχα νά πῶ, τί εἶχα νά ξιστορίσω στόν ἄνθρωπο!

- Τί λέγαμε; Ἄ, ναί, κρέναμε στόν π' Νικόλα κι' ἐρχότανε, μᾶς διάβαζε τό ψαλτήρ', τά θεοτικά του, κι' ὕστερα ρίχναμε τό τρανό τό λιθάρ', τό θέμελο, πού τό λέγαμε. Τό σταυρώναμε τρεῖς βολές, τοῦ ματώναμε κι' ὅλας ἀπό τόν κόκκορα πού σφάζαμε καί λέγαμε: ἄιντε, καλοστεργιωμένό νᾶναι, καλορίζικο, σάν κάστρο νά ζήσει καί νά γιομόσει μέ παιδιά, μέ γέλια καί χαρές.

Τά πρῶτ' ἀρχικά σπίτια τά χτίσανε οἱ τσοῦσδες, ὅπως σοῦ εἶπα. Ἐρχόντουσαν τήν ἀνοιξη καί φεύγανε τέλος τοῦ Ἀη-Δημήτρη, ὄντας ἐρχόντουσαν, οἱ χωριανοί τούς καλοδεχόντουσαν μέ γέλια καί χαρές καί φωνάζαν· «καλῶς τά περιστεράκια μας». Ὅταν φεύγανε καί ἀδειάζανε τίς τσέπες τῶν χωριανῶν, τοὺς λέγανε «στό διάβολο, κοράκια». Παίρνανε ἀποκοπή τά σπίτια καί πηγαίνανε καί βγάζανε λιθάρια πέρα στό Θυμιό, πάνω στά Χάβια, τά φορτώνανε στά γαῖδουράκια, βάζανε δυό σανίδες δίπλα στό σαμάρ' καί κεῖ ἀπάν' βάζανε ἀπελέκητα λιθάργια.

Παλατζόνια. (Από τη λαογραφική συλλογή Δ. Σανιδά)

Οἱ γυναῖκες τῆς Κολοβάτας ἔχουν κοφομεσιαστεῖ ἀπό τὰ λιθά-
ρια, ἔχουν λιώσει τὰ κόκκαλά τους καί στραβώσει τὰ παῖδια τους
ἀπό τ' ἀγγωνάρια, ἀπό τό βάρος ἔχουν ξετσετσελωθεῖ ἀπ' τὰ βαριά
φορτία. Ἀντρογύναικες σωστές. Ἐβαζαν πλάτη νά φκιάξουν μιὰ
τρύπα νά βάλουν τό κεφάλι τους μέσα.

Τά μεγάλα τὰ ξύλα, τίς μανάδες, τὰ πάτερα, τὰ σβαρνάγαμε ἀπ'
τοῦ Ἀη-Λιᾶ ἴσα τόν κατήφορο μέ τούς γάτζους, ἐκεῖ πού εἶναι τώρα
τό ρέμα τῆς Ἀβασκαντήρας, ἦτανε, μολόγαγε ὁ πατέρας μου ὁ σχω-
ρεμένος, πατεροσυρμή καί ἀγάλια - ἀγάλια αὐτή ἡ αὐλαχιά, ἡ πατε-
ροσυρμή, ἔγινε ρέμα καί τώρα σκιάζεσαι νά τράξεις τόν κατήφορο.
Βλέπεις οἱ παπποῦδες μας πού βρήκανε ἓνα κεφαλάρι μέ δάσος τό
κατάστρεψαν, τίς κόψανε τίς χιλιόχρονες πουρνάρες γιά ξύλα, γιά
φράχτες καί ξεβρακώσανε τόν τόπο, τό γυμνώσανε τό κεφαλάρι καί
τά νερά βρήκανε τήν πατεροσυρμή καί κάνανε τή δουλειά τους. Ἀφή-
νουμε τή μιὰ κουβέντα καί πιάνουμε τήν ἄλλη, τί λέγαμε; Ἀ! ναι.

Ὅντας τό μισάζαμε τό σπít', τότε βάζαμε τίς μανάδες καί μετά
τά πατοπάτερα καί ἀνεβαίναμε σαπάν' - σαπάν'. Ἀστόχησα νά σοῦ
πῶ ὅτι ξεκινάγαμε μέ 80 πόντους, ἀπ' τή μέση καί ἀπάν' ὁ τοῖχος
εἶναι στενότερος κατά δέκα πόντους καί αὐτό γίνεται γιά τό βάρος.

Σκαλωσιές εἶχαμε ἐλατοσκαλωσιές, ὅπως ἔχουν ἀκόμα μερικοί.
Ἄν καί τώρα βγήκανε οἱ σιδηρένιες. Ὅντας τό χτίζαμε ὅλο τότε βά-
ζαμε τρεῖς μανάδες ἀπό τοῖχο σέ τοῖχο. Ὅπως ἡ μάνα ἔχ' τὰ βάρита
τοῦ σπιτιοῦ, ἔτο' καί ἡ μανάδα πού βάζουμε στό σπítι ἔχ' ὅλο τό βά-
ρος ἀπάνω της.

Ἡ ξυλόδεσ' εἶναι μεγάλη τέχνη... βάζαμε ξυλόδεσ' μνιά τοῦ μέσα
μέρος καί μνιά τοῦ ὄξω μέρος.

Ρίχναμε τέσσερες γωνιές, μετά, γιά νά καταλάβ'ς, παίρναμε τό
ἐνδιάμετρο καί ὕστερα ρίχναμε τίς μανάδες. Ὑστερα βάζαμε τσ' πα-
πάδες κι' τὰ ζεφτά καί τέλος ρίχναμε τσ' μαχιές. Ἀστόχησα νά σοῦ
πῶ ὅτ' βάζαμε καί τὰ ψαλίδια, αὐτά μπαίνανε στηρίγματα τσ' μα-
χιές. Κατ' ἀπ' τσ' παπάδες βάναμε τ' ἀντιστυλιώματα καί στό τέλος
καδρονιάζαμε καί πεταβρώναμε. Βγάzaμε κι' τσ' γριπίδες μέ τὰ τσι-
λίκια, αὐτά τὰ τσιλίκια ἦτανε μαθές μικρά ξύλα - κοντόξυλα ἀπό
κέδρο - κι' ἔτο' τελείωνε κι' ἡ ρούντα.

Ἡ χαρά μας ἦτανε ὄντας ἀρχινίζαμε τό πετάβρωμα, τότεινες
εἶχαμε καί τὰ δῶρα μας. Φκιάχναμε ἓνα σταυρό στ' κουρφή τσ'
σκεπῆς, βάζαμε μνιά φούντα ἀπό ἔλατο σά φλάμπουρο κι' καρτερά-
γαμε τὰ δῶρα.

Ἐγώ σάν πρωτομάστορας πού ἤμουνα, ὄντας μᾶς φέρνανε οἱ

συγγενεῖς καί οἱ φίλοι τοῦ Ἰδιοκτῆτη δῶρα, ὅπως πετσέτες - ἐγώ τοὺς εὐχαριστοῦσα καί τὰ καλφούδια ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά βροντάγαμε τὰ σκεπάρνια καί τὰ σφυργιά ἀπάν' στή σκεπή καί γινότανε τό πολὺ κακό.

Θυμᾶμαι σάν τώρα δά, τί ἔλεγα:

- «Καλῶς μᾶς ἦρθες τό δῶρο τοῦτο ἀπ' τον τάδε... ὅσα λουλούδια στά βουνά, γεννήματα στὸν κάμπο, ὅσα κρυφοπατήματα τ' λαγοῦ, ὅσα ἔλατα τ' Παρνασσοῦ κι' ὅσα καλὰ τοῦ κόσμου, τόσα καλὰ καί ἀγαθὰ νά τοῦ δόσ' ο Θεός. Τὸν εὐχαριστοῦμε γιὰ τό δῶρο τ'». Ἄμα ἦτανε κοπέλα ἀνύπαντρη, ἔλεγα: «καλῶς μᾶς ἦρθε τό δῶρο τοῦτο ἀπ' τὴν τσούπρα τοῦ ... κι' μᾶς καλοκάρδισε, ὁ Θεός νά τὴν καλοπαντρέψ' κι' νά τ' ἀξιῶσ' νά φκιάξ' κι' τό δικό της τό σπίτι». Λέγαμε, θυμᾶμαι, εὐχές γιὰ καλοδέξιμο ἅμα εἶχε ἄνθρωπο στὴν ξενιτειά, «Καλὴ λευτεριά» ἅμα ἦτανε γκαστρωμένη καί νά τὰ χιλιάσει ἅμα ἦτανε τσέλιγκας.

Ξέρεις τί γοῦστο εἶχε ἅμα τύχαινε καί πεταβρώναμε δυὸ σπίτια ἀντάμα; τότε γινότανε τοῦ κουτροῦλ' ὁ γάμος, παραβγαίναμε ποιὸς θά σκούξει πλειότερο καί ποιὸς θά πάρει τὰ πλειότερα καί καλλίτερα δῶρα.

Πρέπει νά ξέρεις ὅτι τὰ ξύλα γιὰ τίς ξυλοδεσιές, γιὰ τὴ σκεπή καί γενικά τὰ ξύλα γιὰ τό σπít', τὰ κόβαμε σέ ἐποχὴ πού δέν ἔχουν τὰ δένδρα χυμούς καί ὄχι στὴ χάση τοῦ φεγγαριοῦ, γιατί τότε, νά ξέρεις, τὰ ξύλα σαπίζουν, ἐνῶ ἅμα τὰ κόψεις τὸν τρυγητή, τ' Ἀη-Δημήτρ', τότε τινε τὰ ξύλα εἶναι ἀπέθαντα. Ξετάζαμς καί τίς μέρες, δέν ρίχναμε κατ' ἔλατο Τετράδ' ἢ Παρασκευὴ γιατί εἶναι ἀποφράδες μέρες.

Μετὰ σκεπάζαμε τό σπít' μέ κεραμίδια, βάζαμε τὰ μισὰ ἀπ' κατ' κι' τὰ μισὰ ἀπ' πάν'.

Θᾶχεις ἀκουστά κι' τὴν παροιμία πού λέει: «χίλιοι τὰ μπρούμυτα, χίλιοι τ' ἀνάσκελα, τί εἶναι;». Ὑστερα πατώνουμε τό σπít' φκιάχναμε τὴν ἀσκάλα ἀπ' ὄξου κι' ἀκούμπαγε πάνω στό χαγιάτ'. Μπριοῦ μποῦμε στό σπít' εἶχαμε τό χαγιάτ', μέ ὠραῖα κάγκελα ἓνα τρουῖρ'. Ἀπ' πάν' ἀπ' τό χαγιάτ' ἦτανε σκεπασμένο τσίγγια καρφωμένα ἀπάν' στά ξύλα ἀπὸ κέδρο. Ἐχεις ἀκουστά γιὰ τὸν κέδρο; Ξύλο ἀπέθαντο, ἀλλὰ ἀπαγορευμένο. Μιά βουλά, πού λές, καλόπαιδο, ἔτσ' νά μαθαίνεις γιὰ νά 'μολογᾷς κι' παρακατ', νιά βουλά, πού λές, εἶχανε ἔρθει στό χωριό μας κατ' δασικοί, τοὺς φιλοξένησε ὁ γέρο-Λιαράκης, τοὺς τάισε καλὰ - καλὰ, ἢ γυναίκα του ἔβγαλε τὰ καινούργια σκουτιά ἀπ' τό σεντούκ' νά τοὺς στρώσει νά κοιμηθοῦνε, καί τὴν αὐγὴ ἢ τσούπρα τοῦ σπιτιοῦ τοὺς ἔριχνε νερό μέ τὴν κανάτα νά

νιφτοῦνε. Ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἐκεῖ πού νιβότανε καί ἔπαιζε μέ τό νερό, τήραξε ἀπάν' στό χαγιάτ' σκεπασμένο μέ κέθρα. Τότε ἀφοῦ σκουπίστηκε καλά - καλά καί ἤπγιε τόν καφέ του, γυρίζει καί λέει στό Γερο-Παναγιώτ':

– Ἄκουσε νά σοῦ πῶ, μπάρμπα-Παναγιώτ', τά κέθρα εἶναι λαθραῖα καί μόλις πῆγε στά Σάλωνα τοῦ στούρνισε τό πρωτόκολλο.

Ἀπό τότε, ὅποιος δασικός ἐρχότανε στό χωριό μας κοιμότανε στό καμπαναριό, δέν τόν μπάζανε στό σπίτι, ἤ ἅμα πῆγαινε σέ στρουγγες τόν ταΐζανε σταλποτύρ' καί δέν ἔβρισκε τόπο νά κρυφτεῖ, τόν χόρευε ὁ τόπος, τό ἔκοβε ἡ κοιλιά του. Ἀπό πάνω ἀπ' τό χαγιάτ' στά τσίγα λιάζαμε τή φακή, τά ρεβύθια μπρίν τά στουμπήσουμε, λιάζαμε καί τά τσάγαλα καί τίς κοκόσιες.

Ἦξε στά κάγκελα ἀπλώναμε τά σκουτιά πού κοιμόμαστε νά λιαστοῦν καί νά ἀεριστοῦν. Οἱ κοπέλλες πάλε βγάζανε καί ἀπλώνανε τά προικιά καί παραδέ αὐτά τά καραφάνταλα οἱ τσελιγκοπούλες ἅμα γυρίζανε ἀπ' τά παζάρια τσ' Λαμίας, τ' Δαδιοῦ καί τ' Σαλώνων. Ἀλλά, θά μ' πεῖς τώρα, τί εἶναι τσ' βλάχας τά προικιά «οὔλου τράϊστα κι' σακκιά».

Τά σπίτια μέσα τά χουρίζαμε κι' ὅλας μέ τσατμάδες, ξέρεις τί κάναμε; πού νογᾶς τώρα ἐσύ ἀπ' αὐτά... ἄκ'σει ν' ἀκούσεις. Βάζαμε Καδρόνια ὄρθια ἀπ' τό πάτωμα ἴσαμε τό ταβάνι κι' τό ντύναμε κάπως ἀρίλουγα μέ βέργες ἀπό μπαμζίνες ἢ ξυλοπῆχεις καί μετὰ τά σουβατίζαμε ἀφοῦ κάναμε χαρμάν' ἀπό ἄμμο - ἀσβέστ', ἄχυρο καί τραγόμαλλα.

Ἕνα τρουῖρ' στό σπít' εἶχαμε τσ' παλεθοῦρες κι' τσ' μπαλκουνόπορτες. Πουλλές βουλές τοῦ σπít' γιά ὁμορφιά καί νά μή φαίνεται ὁ χάρος ἀμ' πάν' τόν νταβανώναμε κι' ὅλας. Ὁ καπνός τᾶκανε τά ξύλα γερά σάν σίδερο, δέν προχώραγε ὁ σκόρος - τό σαράκ' πού λέμε -, γενόντουσαν τσελίκια.

Σέ μιά ἀγκωνή τοῦ σπιτιοῦ νά τράει κατά τήν ἀνατολή βάζαμε τά εἰκονίσματα, τίς στεφανοθῆκες κι' τό καντήλ'. Ἐκαίγε τό λαδοκάντηλο τσ' Παναγιᾶς κι' τσ' ἀγίας Παρασκευῆς λίγες βολές γιατί δέν εἶχαμε δραξιά λάδ', δέν εἶχαμε οὔτε γιά τά λάχανα πού λέμε, μή τράς τώρα πού πνιγόμαστε στ' λαδούρα, τότε, τά χρόνια κεῖνα τά δύσκολα, ἕνας ἔβαζε μέ τό χλιάρ' τό λάδ' στό φαῖ καί ἀλλ' ἀμ' πάν' τοῦ φωνάζαμε «σών', σών'».

Σοῦ εἶπα γιά τήν ξώπορτα; δέν σοῦ εἶπα. Ἡ ξώπορτα ἦτανε μονόφυλ' ἢ δίφυλ', τά φύλλα τά στεργιώναμε ἀπάν' στά παράστατα. Πρωταρχικῶς τά σπίτια δέν τά πλακώναμε, δέν τ' ἀμπαρώναμε

Ξυλάλετρο, λαιμαριές κ.λ.π. (Από τη λαογραφική συλλογή Δ. Σανιδά)

τάχαμε ἀβέρτα, τὸ πόρτες δευτερότερα τὸ ἀμπαρώναμε μέ τό κουράκ', ἢ μιὰ διχάλα ἦτανε στό παράστατο καί ἢ γιάλλη ἀπάν' στήν πόρτα ἢ φκιάχναμε ἀμπάρα πού ἔπιανε ἀπό παράστατο σέ παράστατο. Μετά βγήκανε οἱ κλειδαριές μέ κάτ' τρανά κλειδιά, σάν πιστόλια! Ἄμα ἦτανε δίφυλ' ἢ πόρτα, τῇ μινιά τῇ σιγουρεύαμε μέ ἀμπάρα ἀπ' μέσα καί τήν ἄλλ' τήν κλειδώναμε ἀπ' ὄξου. Τά κατώγια τά πλακώναμε ἀπ' μέσα μέ κάτ' τρανές ἀμπάρες σιδηρένιες ἢ ξιλέριες. Εἶχαμε κι' κάτ' τρανές ἀμπάρες πού πιάνανε ἀπό τοῖχο σέ τοῖχο, σάν αὐτές πού εἶχανε στά κάστρα καί στά μοναστήρια, θάχ'ς δεῖ κανιά βολά...

— Εἶδες, μέ τήν κουβέντα ἀστουχήσαμε νά σέ τρατάρουμε, νά σέ φιλέσουμε κάτι τί, ἕνα νερό, πού λέει ὁ λόγος, σέ πιάσαμε ἀπ' τό λαιμό, πού ἔλεγε ἡ κυρούλα μ' ἡ Γαρέφω. Φέρε, μαρή γριά, κána γυαλί κρασί, ὅ,τι ἔχεις τέλος πάντων, νά φλέψουμε τόν ἄνθρωπο.

Ἐφερε ἡ γερόντισσα... ἀπόθεσε τήν κοιλάρα, τῇ στενόλαιμη μπουκάλα, μέ κρασί καί δυό σβόλια τυρί. Γέμισε ὁ γέρος τά ποτήρια ἀπό τό γιοματάρι καί σηκώνοντας τό γυαλί εἶπε:

— Ἄιντε γειά καί σιγουριά κι' οὔλα οὐ παντουδύναμος νά τά φέρ' δεξιά, κι' σύ, καλόπιδο, καλή μπρόδο νάχ'ς. Τέρα, ἄν'ξει τά μάτια σ' κι' μάθει γράμματα, αὐτά τά ἔρμα ἀνοίγουν τά μάτια μας, τό νοῦ μας κι' μαθαίνουμε τί γίνεται παρά ὅξω στὸν κόσμο. Ἐμεῖς μείναμε ξύλα ἀπελέκητα. Τά γράμματα τά μάθαμε στ' Μαχαίρα τό Σκολεῖο. Ὁ Μαχαίρας ἦτανε τσοπανόπουλο τοῦ Παρνασσοῦ κι' ἀργότερα ἔγινε βρουκόλος στά βόδια τοῦ χωριοῦ, δέν ἤξερε νά βάλ' οὔτε τήν ὑπογραφή τ', γι' αὐτό ὅταν κανένας δέν ἤξερε νά ὑπογράψει τοῦ λέγαμε «σύ ξέρεις πολλά γράμματα, πῆγες στοῦ Μαχαίρα τό Σκολεῖο».

Ντέ πού ἄφησε ἡ κολοπαιδεψίλα ἡ κολοτραγνίλα καί ἡ φτώνεια νά τράξ' οὐ κόσμους γιά γράμματα, οὐ κόσμους τέραγε πῶς θά ζήσ', πῶς θά βγάλ' τοῦ ψωμάκι τ'.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτ' τό κράτος ἔστελνε κάπου - κάπου κάτ' δασκάλ'ς στοῦ χουριό, ἀλλά τά μισά πηγαίνανε στό Σκολεῖο.

Ὁ πρῶτος δάσκαλος ἀπ' ὅ,τ' μολόγαγε οὐ πατέρας μ', οὐ σχοιρεμένος, ἦτανε κάποιος Μπουραζάν'ς, ναί, Γιδῶργος Μπουραζάν' τόν λέγανε, οὐ δεύτερος ἦτανε οὐ Ξενοφών Μπαμπάλας.

Τά πιδιά βγαίνανε κάθε Δευτέρα στὸν πέρα - Βράχο κι' στήν Ἀλπότρυπα μέ τά ξυλοκούμπουρά τους, πυρουβουλούσανε καί λέγανε κιόλας:

Μπουραζάν' - Μπουραζάν',
τοῦ κιφάλι σ' σάν καζάν'.

Καί στόν ἄλλον τόν Μπαμπάλα λέγανε:

Δάσκαλε Μπαμπάλα
μέ τή χοντρή Κεφάλα,
Δάσκαλε Μπαμπάλα
στόν κ.....ς μιά μπουκάλα.

Ἀπ' ὅ,τ' γλέπεις τσ' δασκάλ'ς τά πιδιά δέ θέλανε οὔτε νά τσ' βλέπνει. Οἱ γοναῖοι ἀπ' τ' ἄλλ' μιργιά δέν τσ' κιγότανε καρφάκ' ἄν μάθνει ἢ δέ μάθνει γράμματα τά πιδιά τσ'. Αὐτοί κάνανε πιδιά νᾶχουν παραχέρια γιά τίς δουλειές τους, γιά τά κοπάδια. Δέν δίνανε σουμασία στά γράμματα, πιδί μ', κι' ἐρχότανε οὐ χασάπ'ς «φερ' εἰπεῖν» κι' τσ' μασκάρεινε τσ' λουγαριασμούς. Παένανε στά Σάλωνα γιά ψώνια κι' τσ' γελάγανε οἱ μπακάληδες, οἱ ψαράδες, οἱ μανάβηδες - τσ' λογαριασμούς. Γι' αὐτό σοῦ λέω, τά γράμματα ξυπνάει τό πνεῦμα, ξέρ'ς τί γίνεται στόν παρά ὅξω, στόν ἄλλο κόσμο.

- Ἄς τ' ἀφήσουμε τώρα αὐτά. Τό μεσημέρ' θά καθίσεις νά φᾶμε ἀντάμα.

- Μά... θέλω νά φύγω...

- Μή λές κτά τώρα πού θά φύεις, ποῦ θά πᾶς; Ἐδῶ θά μείν'ς, θά φᾶμε, θά πιοῦμε κι' θά τά εἰποῦμε κι' τό ἀπόγιομα, ἅμα πῆραν τά ἀπόσκια στόν Κοκκινόβραχο πᾶς στό καλό κι' στ' εὐχή τσ' Παναγίας. Ἄλλωστε ἔχουμε μιά κάμαρα στο φτωχικό μας νά σέ φιλοξενήσουμε, ὅσο καιρό θέλεις. Ἐγώ ἔχω μνιά δουλειά ἐδῶ κοντά, δέν θά χασομερίσω, θά γυρίσω οὐγγλήγορα, θά πάω νιά δροῦμη ν' ἀλλάξω τόν καταπότ' ἀπ' τό νερό, νά δῶ κι' τά ζωντανά πῶχω δεμένα κάτ' στ' ἀλώνια κι' θά γυρίσω. Ἐσύ πές τα μέ τή γριά μ'.

Κάλεσε παράμερα τή γριά τ' κι' τσ' ἔδωκε διάτες:

- Νά σαρώσεις τήν ὄξου κάμαρ' εἶδες, στῶλεγα ὁ χλιβερός, σάρωσε γριά τοῦ σπίτ', θά μπεῖ κána σκυλί κι' θά λακίσ' ἀπ' τήν ντροπή του. Νά μαγειρέψεις κείνα τά γιαπράκια, νά τά κάν'ς αὐγουλέμουνου, γιά τόν ξένο.

Μᾶς χαιρέτησε καί ἔφυγε.

- Σφάζαμε, π' λές παλληκάρι μ' τόν κόκκουρα στά θέμελα, εἶπε ἡ γριά, κι' ὕστερα κάναμε μιά σούπα αὐγουλέμουνου. Τί λέω, τώρα γιά κι' τρέχνει τά σάλια μ'. Μετά στρώναμε τραπέζ' κι' τρώγαμε. Ἄσε πού οἱ καθῶς πρέπ' νοικοκυραῖοι, αὐτοί ποῦχανε τόν τρόπο τσ' σφάζανε κι' στά θέμελα κι' στοῦ τέλους ἀρνιά, κατσίκια καί δίνανε καί παίρ-

νανε οἱ τσίτσες μέ τό γιοματάρ'. Φέσ' γινόντουσαν οἱ μαστόρ' οἱ Τσοῦσδες. Τοῦ σπít' ἔτσι τοῦ βρήκαμε πάπ' πρὸς πάπ', τοῦ σπít' ἔμεινε στό πιδί, τοῦ κουρίτσ' τοῦ παντρεύαμε, πάγαινε στ' γαμπροῦ τό σπít'. Τοῦ δίναμε στό πιδί γιά νά συνεχίσ' τοῦ νταμάρ'. Ὅταν κανέννας εἶχε οὔλου κουρίτσια, τότε ἔπαιρνε σῶγαμπρο. Οὐ σῶγαμπρος ἔπαιρνε γιά τόν κόσμο τ' ὄνομα ἢ τό παρατσούκλ' τ' πιθεροῦ τ'.

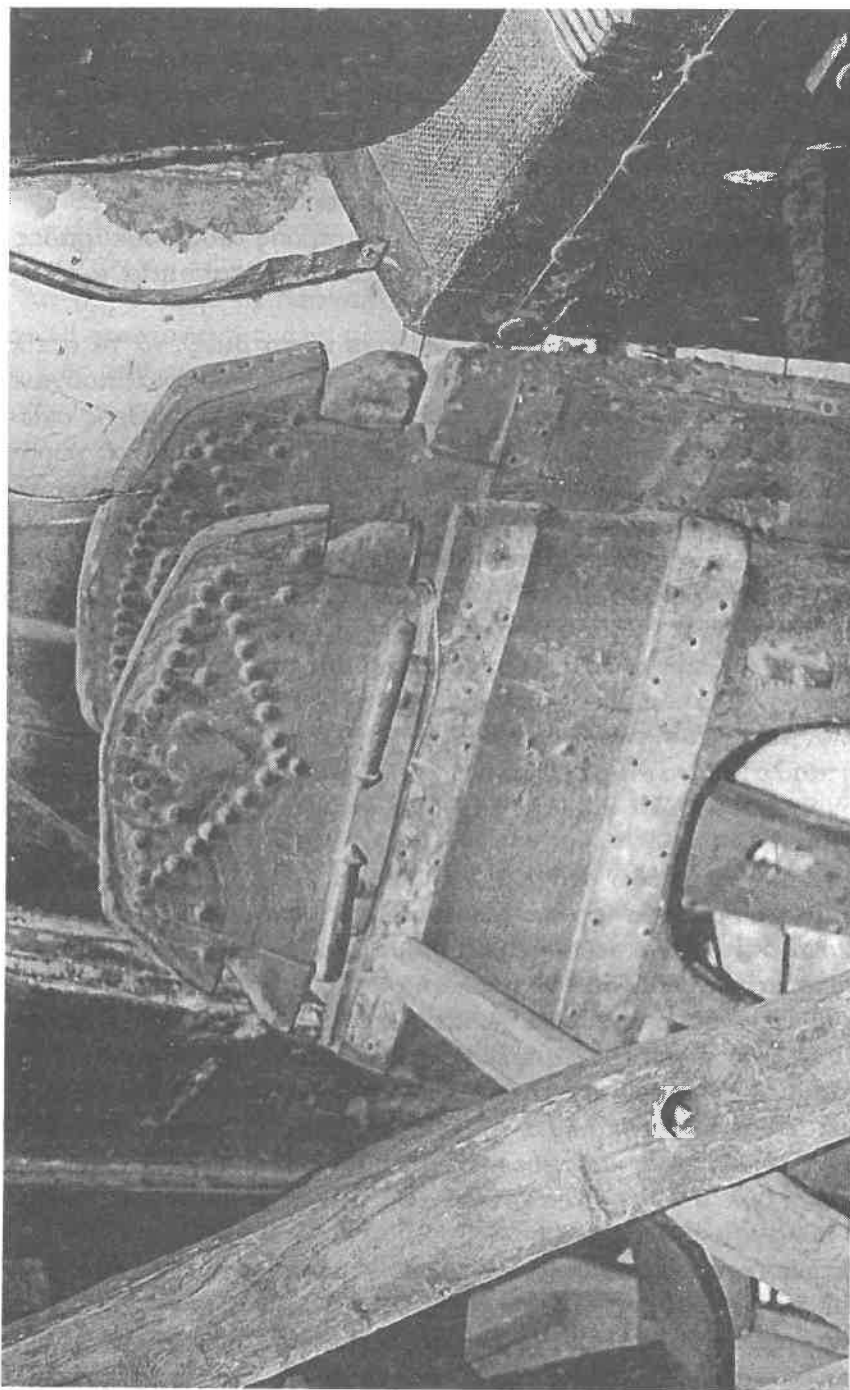
Πουλλά λένε, πιδάκι μ', γιά τούς σῶγαμπρους τούς φουκαράδες. Τούς εἶχανε σήκου - κάτσε, γι' αὐτό λέει κι' ἡ παροιμία «- Πῶς περνᾷς, Γιάννη; - Σά σῶγαμπρος».

Ἄμα κανεῖς εἶχε πουλλά πιδιά, τέραγε νά τά διώξ', νά τά στεῖλ' σέ νοικοκυραίους ποῦχανε βιός, ποῦχανε ζησιές χωράφια, ποῦχανε δυό βόδια, ἢ εἶχανε τσελιγκάτα. Ἐμένα ὁ πατερούλης μ', Θεός σχωρέστον, αὐτός στ' ἀλήθεια κι' γώ στό ψέμα μοῦδωσε προῖκα: χωράφια 10 ζήσιες, ἀμπέλια στήν Παναγία καί στά Παλιάμπελα. Τά προικιά μ' τᾶχε φκιάξ' ἡ μανούλα μ' μέ τό θυλήκ' κι' 100 γίδια γαλάρια κι' στέρφα, τόν ἀθέρα τοῦ κοπαδιοῦ, διαλεγμένα ἓνα - ἓνα. Ἀλλά τοῦτος οὐ ἀνεπρόκοπος ὁ γέρος μ', τά πούλησε κι' τᾶκανε τρεῖς - τρεῖς ἔννια - τᾶκανε φτύλια - τᾶκανε... νά... κασαή. ;; Τά πέ- ρασε οὔλα ἀπ' τόν κῶλο τ'. Σούτ, πιδάκι μ', γιατί θαρρῶ πῶς ἔρχεται. Αὐτός, πιδάκι μ', δέν ἦτανε ἄνθρωπος, ἦτανε φαραῶς. Ἐχω φάει ξύλο, μό' ἀργάσ' του τουμάρι μ', μό' βγάλ' κιρί ἀπ' αὐτιά, ἀπ' τήν ἀποστασίλα. Μοναχούλα μ' ξεκίναγα τίς δουλειές. Δέν εἶχα παραχέρια, ἤμνα μοναχούλα κι' ' ἀμ' πάν' ἄκουγα κι' τά ξαρέσια - ἄκουγα τά ρέστα.

Οὐλ' οἱ ἄντρες ἐδῶ στό χωριό εἶναι κέρβυρ', οὔλα τά καρτερᾶνε ἀπού μᾶς, οὔλα στοῦ χέρ' τά θέλουν. Ἐμεῖς κάνουμε οὔλες τίς δουλειές στό σπít', μαγειρεύουμε, πλένουμε, ζυμώνουμε, τή νύχτα σκωνόμαστε καί παχνιάζουμε τά μουλάρια καί τά βόδια, γιατί τήν ἄλλη μέρα θά ξεκινήσουμε γιά τό χωράφ'. Ἀπό κάτω στό κατώι τά ζωντανά κι' ἀπό πάνω ζούσαμε ἐμεῖς, ἀκούγαμε τό βέλασμά τους, τό ἀναχάραμα, τό ποδοβολητό τους, ὅταν ποδαρίζανε νευρικά. Ἄσε τά παιδιά, εἶναι ὅλο ντράλλα... ἄλλο ἔκλαιγε, ἄλλο ζήταγε πετσί κι' ἄλλο λουρί. Ἄν εἶχες καί πεθερικά, ἀλλοίμονό σου. Οὐλ' ἀπό μᾶς τά ζητάγανε, οὐλ' στό χέρ' τά καρτεράγανε. Κανιά φορά θά στά ξιστορήσω οὔλα κατά λεπτῶς. ;

Μπῆκε ὁ γέρος στό σπítι καί χωρίς ν' ἀκούσει τή συζήτηση πού εἶχα μέ τήν γερόντισσα, ἄρχισε τά δικά του:

- Ρέ τήν παλιομούλα, εἶχε κουλοτυλιχεῖ, πῶς δέν πῆγε κάτ' ἀπ' τό πεζούλ' νά κόψ' τή σφακή της κι' νά γελάει οὐ πᾶσα πικραμένος.

Σαμάρι. (Ἀπό τή λαογραφική συλλογή Δ. Σανιδᾶ)

Γύρισε μετὰ σέ μένα καί μέ ρώτησε:

– Τί ἔγινε, καλόπιδο, τά εἶπατε μέ τή γριά μ'; τά εἶπατε;...

– Τί νά εἰπῶ ἐγώ, γέρο, πέστα σύ στὸν ἄνθρωπο, ἐγώ τώρα τᾶχω δώσ' μέ τό γιόμορφο τά μυαλά μ', προβάτ...σα, ἐνῶ ἐσύ τᾶχ'ς τετρακόσια ἀκόμα.

– Ἀπ'λές, Λεβέντη μ', σφάζαμε κοκκόρια, ἀρνιά στά θεμέλια καί γινότανε γλέντι τρικουβερτο.

– Τά εἶπα αὐτά, γέρου, πές τίποτα ἄλλο στὸν ἄνθρωπο.

– Τί μπαίνεις στά δικὰ μ' τ' ἀμπέλια, μαρὴ παλιόγρια, τί φυτρών'ς ἐκεῖ πού δέν σέ σπέρνουν. Σ' ἄρέσ' νά χών'ς τή μύτη σ' παντοῦ. Τέ-
ρα νά μή κουλήσ' τοῦ φαῖ κι' τοῦ τσικνίσεις, κι' μᾶς μολογᾷ ὁ
ἄνθρωπος σακάτ' τσ' Ἀθῆνες.

Τά πολύ παλιά χρόνια ἔφκιαχνε ὁ κόσμος μονοκάμαρα σπίτια, γιὰ νά βάλ' τό κεφάλ' τ' κάτ' ἀπ' τό κεραμίδ', ἀργότερα ὁμως, ὅπως σοῦ εἶπα φκιάχναμε ἀνώγια καί κατώγια.

– Στό ἀπάν' σπίτ' ἢ πρῶτ' δουλειά ἦτανε νά φκιάξουμε τό τζάκι. Δέν ζεῖς ἐδῶ χωρίς φωτάναμα καί δίχως τρακάδες ἀπὸ ξύλα. Τό χει-
μῶνα παραδέ πού εἶναι μυλαύλακας τή νύχτα κάναμε καί νυχτέρια γύρω γύρω στό τζάκ' οἱ γυναῖκες πλέκαμε κουρμοφανέλλες, τσου-
ράπια, κεντάγαμε δαντέλλες καί τά γερόντια, λέγαμε ἱστορίες πα-
λιές ἀπὸ τοὺς πολέμους καί παραμύθια μέ νεράϊδες καί ξωτικά. Ὅλη
νύχτα μᾶς κράταγαν συντροφιά τά ἀδερφωμένα κούτσουρα καί ξε-
σταινόμαστε. Ἄμα ὁμως τό γύριζε ὁ Καράλης ὅλος ὁ καπνὸς γύριζε
πίσω καί μᾶς στράβωνε.

Τί νά σοῦ πρωτομολογήσω, παλληκάρι μ', γιὰ τό τζάκι, νά σοῦ
πῶ γιὰ τά φαγιά πού φκιάχναμε οἱ νοικοκυρές, νά σοῦ πῶ γιὰ τά
παγανά, θέλω μέρες, μῆνες, νά λέω χωρίς τελειωμό.

Σέ μία ἀγκωνιά τοῦ σπιτιοῦ πού τηράει πρὸς τὴν ἀνατολή βάξα-
με τά εἰκονίσματα, κριμάγαμε τό καντήλ' τσ' μιγαλόχαρ'ς κι' τσ' ἤη-
για Παρασκευῆς, καθὼς κι' τ' στεφανοθήκ'. Κριβάτια δέν εἶχαμε καί
βρουμοκιταζόμαστε καταή στό πάτωμα οὐλ' ἀντάμα στρουματσάδα.
Βάξαμε τή τσέργα ἀπ' κάτ' χοντρό σκουτί ἀπὸ τράγιο μαλλί σάν
στῶμα. Γιὰ τραπέζ' εἶχαμε ἓνα σοφρά μέ κάτ' κουτσοσκαμνιά, ἅμα
δέν φτάνανε καί αὐτά τότες βάξαμε καί καθόμαστε ἀπάν' σέ ψ'κε-
φαλάδες, μπαρδάκες, βαρέλες, ὅ,τι βρίσκαμε... Τρώγαμε μέ τά ξυλο-
χούλιαρα, κι' ἅμα εἶχαμε κι' ἀπὸ αὐτά.

Τά τσουκάλια ἦτανε χωματέρνια. Εἶχαμε κάτ' πνιάτες χουρίς κα-
πάκ' μέ δυό αὐτάκια γιὰ χειρούλια. Γιὰ Μπρίκ' φτιάχναμε κάνα
κονσερβοκούτ', τό παγαίναμε στὸν Κουτσοβασίλ' καί μᾶς κόλαγε ἓνα

χειροῦλ' μέ τά καλάγια του καί γινότανε σάν τ' ἀγοραστά ἢ τοῦ περ-
νάγαμε μοναχοί μας ἓνα σύρμα γυρωβολιά καί κάναμε τή δ'λειά
μας.

Γιά νά σκουπιζόμαστε εἶχαμε τίς μπόλιες κι' τό σοφρά τόν σκε-
πάζαμε μέ τραπεζομάνδηλο ὑφαντό.

Τήν ἄλλη φορά πού θ' ἀνταμώσουμε θά σοῦ διηγηθῶ βία πολλά.
Τί τράβηξε τοῦτος ὁ κόσμος πού φύτρωσε καί πέθανε μέσα σ' αὐτόν
τόν τόπο κάτω ἀπό τόν ἴσκιο τοῦ Γερολέκα.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Συνεχίζουμε μέ λίγα ἀπ' τά πολλά Σχόλια πού λάβαμε γιά τό βιβλίο τοῦ Γιώργου Κουτσοκλένη ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ κ.λπ. πού ἐξέδωσε ὁ Δήμος Ἀμφίσσης.

ἀ'. Ἐφ. ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ (κ. Πέπη Σκαρλῆ - Τσιαπλάρῃ)

ΟΤΑΝ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ

Ἔχω παραστεῖ σέ δεκάδες παρουσιάσεις βιβλίων καί βραβεύσεις ατόμων.

Ἀρκετές ἀπό αὐτές περικλείουν φανφάρες, μπουρδολογίες καί χρυσά βραβεῖα γιά νά θαμπώσουν τοὺς παρευρισκόμενους καί νά ἐπισκιασούν τό «τενεκεδένιο» θέμα τῆς ἐκδήλωσης.

Ἡ λαμπρὴ τελετὴ πού θά σᾶς περιγράψω, μέ ταξίδεψε σέ ἐποχές οἱ ὁποῖες παραμένουν κλειδωμένες στίς μνῆμες τῶν μεγαλυτέρων μας καί μέ συγκίνησε βαθειά γιά τὴν εὐαισθησία της καί τὴ διάχυτη ἀνθρωπιά της.

Καμία σχέση μέ «γκλαμουριά», ἄγνωστη μέ τίς προσωπικὲς φιλοδοξίες, ἀδιάφορη πρὸς τὸν μὴ σκεπτόμενο ἄνθρωπο, ἡ παρουσίαση ἑνός βιβλίου καί ὁ ἐορτασμός τῶν τριάντα χρόνων ἀπὸ τὴν ἱδρύση τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν πού πραγματοποιήθηκε στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Δήμου Ἀμφίσσης στίς 23/2/2003, ἦταν μιὰ ἐξαιρετικὴ ἐμπειρία.

Ἐπιτυχημένη ἀπὸ κάθε ἄποψη θά μπορούσε νά χαρακτηριστεῖ ἡ ἐκδήλωση, διότι πέρα ἀπὸ τὴν ἄριστη ὀργάνωσή της καί τὴν ἀθρόα προσέλευση τοῦ κόσμου, ὁ δήμαρχος Ἀμφίσσης κ. Ν. Φουσέκης δεσμεύτηκε νά ἱδρύσει τό Λαογραφικὸ Μουσεῖο σέ μιὰ ὑπερσύγχρονη αἴθουσα μέ ὀπτικοακουστικὰ μέσα (εὔγε στό δήμαρχο).

Τό στοιχεῖο ἐκεῖνο ὅμως πού σφράγισε τὴν ἐπιτυχία τῆς τελετῆς, ἦταν ὅτι ὅσοι παρευρεθήκαμε, μοιραστήκαμε τὴν εὐθύνη τοῦ πνεύματος, τοῦ ἥθους ἀλλὰ καί τῶν ἀνιδιοτελῶν προσπαθειῶν τῶν μελῶν αὐτῆς τῆς ἐξαιρετῆς Ἑταιρείας.

Στὴν τελετὴ τοῦ ἑορτασμοῦ, παρουσιάστηκε τὸ ἐξαίρετο βιβλίο τοῦ Γ. Κουτσοκλένη «Φθίνοντα Ἑπαγγέλματα - Ἀσχολίες Γυναικῶν - Παραδοσιακές Καλλιέργειες» (ἔκδοση τοῦ Δήμου Ἀμφισσας), ποὺ κατὰ τὴν προσωπικὴ μου ἄποψη δέν πρέπει νὰ λείπει ἀπὸ καμία βιβλιοθήκη ἐφόσον ἀποτελεῖ ντοκουμέντο γιὰ τὸν καθημερινὸ βίο τῶν προγόνων μας ὅχι μόνο στὸ ἀπώτερο ἀλλὰ καὶ στὸ πρόσφατο παρελθόν.

Καὶ γιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, δέν γνώριζα τί εἶδους ἐπάγγελμα ἦταν ὁ «Βαλμάς», οὔτε ὁ «Ἀλμπάνης», οὔτε εἶχα ἰδέα ὅτι τὸ πλῆθυσ τοῦ ἀσπρορούχων ἦταν λιτανεία καὶ ἀσφαλῶς δέν ἤξερα ὅτι οἱ ἄνθρωποι προπολεμικὰ ἔτρωγαν κοκκινιστὰ φαγητὰ καταχρίμων ἀφοῦ ἡ τομάτα εἶναι ζαρζαβατικὸ τοῦ καλοκαιριοῦ. Κι ὅμως! Καὶ κοκκινιστὰ ἔτρωγαν, γιὰτί ἔφτιαχναν μόνες τους οἱ γυναῖκες πελτέ καὶ κάτασπρα ροῦχα φοροῦσαν (κι ἅς μὴν εἶχαν βιοδιασπώμενα ἀπορρυπαντικά) καὶ τὰ κατάφερναν θαυμάσια στὸν καθημερινὸ τους βίο!

Ἴσως τὸ σύγχρονο μυαλό μας νὰ μὴν μπορεῖ νὰ συλλάβει τὴν δύσκολη καθημερινότητα τοῦ παρελθόντος, ὀφείλει ὅμως νὰ τὴ γνωρίζει.

Ἡ παράδοση εἶναι δίδυμη ἀδελφὴ τῆς ἱστορίας καὶ ἀλίμονο ἂν χτυπηθεῖ ἢ μία ἀπὸ τίς δύο γιὰτί τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὀλέθριο. Ἄν ἐμεῖς σάν λαός δέν χρησιμοποιοῦμε τὴν παράδοση καὶ κατ' ἐπέκταση τὴν ἱστορία μας ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς, τότε ὁ χεῖμαρρος τῆς ξέφρενης καὶ ἰσοπεδωτικῆς τεχνολογίας, θὰ μᾶς ἐξαφανίσει.

Ὅφειλουμε νὰ γνωρίζουμε, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ ἀντιστεκόμαστε καὶ νὰ ἀξιολογοῦμε τί εἶναι χρήσιμο καὶ τί εἶναι ἄχρηστο ἀπὸ τοὺς σημερινούς τεχνολογικοὺς πειρασμούς τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς κατάχρησης, πού σέ τελικὴ ἀνάλυση δημιουργοῦν ὀλοένα καὶ περισσότερες ἀνάγκες στὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν, εἶναι ἓνα σπάνιο στολίδι τοῦ νομοῦ μας! Ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ἔχουν ἦθος καὶ τιμὴ. Προσπαθοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ καὶ θὰ συνεχίσουν νὰ προσπαθοῦν μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς τους.

Κύριοι ὁμιλητές ἦταν ὁ πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Φωκικῶν Μελετῶν καὶ συγγραφέας κ. Κουτσοκλένης, ὁ δήμαρχος κ. Φουσέκης, τὸ ζεῦγος Κραβαρτόγιανου, ὁ κ. Ἡλιόπουλος.

Δέν θὰ πρέπει νὰ παραλείψουμε, ὅτι ἡ Ἑταιρεία βράβευσε μέ εὐχαριστήριες πλακέτες τοὺς χορηγούς της, οἱ ὅποιοι στηρίζουν αὐτὸ τὸ δύσκολο ἔργο καὶ ἡ συμβολὴ τους εἶναι πολὺτιμη στὴ συνέχιση τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν.

Γιὰ τίς εὐγενικέες τοὺς χορηγίες τιμήθηκαν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἐταιρειῶν κ. Γ. Λάμπας (Ἀργυρομεταλλευμάτων & Βαρυτίνης), Ἰ. Λουκάς (Δελφοί - Δίστομο), ἐνῶ γιὰ τὴν ἀμέριστη συμπαράσταση καὶ πολύτιμη προσφορά τοὺς στήν Ε.Φ.Μ. βραβεύτηκαν οἱ κ.κ. Ἡλιόπουλος καὶ Κολοβός.

Ὁ δήμαρχος Ἀμφισσας κ. Φουσέκης βραβεύτηκε ἀπὸ ἓνα ἐπίσης πολύτιμο στέλεχος τῆς Ἑταιρείας καὶ συλλέκτη σπάνιων ἀντικειμένων λαογραφικοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸν κ. Δ. Σανιδᾶ, τόσο γιὰ τὴ χορηγία του ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἀμέριστη συμπαράστασή του στὸ δύσκολο ἔργο τῆς ἐταιρείας.

Τέλος, ὁ κ. Κουτσοκλένης, ὅταν παρέλαβε τὸ δικό του βραβεῖο εἶπε χαρακτηριστικά: «...Ἐγὼ λάβει πολλὰ μέταλλα στή ζωή μου ἀλλὰ αὐτὸ πού κρατᾶω στὰ χέρια μου...» (ἡ συγκίνηση δέν τὸν ἄφησε νὰ ὀλοκληρώσει)... Φαντάζομαι πὼς θὰ τελείωνε τὴ φράση του κάπως ἔτσι:

«...Ἀλλὰ τὸ σημερινό, εἶναι ἡ κατάθεση τῆς ψυχῆς μου σέ ἓνα ἔργο ζωῆς πού οὔτε ὁ χρόνος τὸ προσπέρασε, οὔτε οἱ ἄνθρωποι κατὰφεραν νὰ τὸ φιμώσουν... κι αὐτὸ εἶναι πού μετράει πιὸ πολὺ...».

Εἴγε!

β'. Ἐφ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΦΘΙΩΤΙΔΑ (κ. Κ. Λιάσκας)

Βιβλιοκριτική
Γεωργίου Ν. Κουτσοκλένη
Φθίνοντα ἐπαγγέλματα -
ἀσχολίες γυναικῶν πού ξεχάσθηκαν -
παραδοσιακές καλλιέργειες

Μέ τὸν παραπάνω τίτλο, ὁ Ἀμφισσιώτης λαογράφος Γεώργιος Ν. Κουτσοκλένης, κυκλοφόρησε πρόσφατα (ἐκδοση 2002) ἓνα ὀγκωδέστατο βιβλίο, ἀποτελέσας ἐπίπονης καὶ ἐπίμονης ἔρευνάς του, πού ἀποτελεῖ συνέχεια καὶ προσθήκη στὸ πολυγραφότατο λαογραφικὸ του ἔργο.

Ἰδιαίτερα εὐαίσθητος «στὶς ρίζες μας» ὁ συγγραφέας πρόσφερε καὶ προσφέρει συνέχεια τὸν πολυτιμότερο θησαυρὸ τῶν λαογραφικῶν του ἐρευνῶν συμπληρώνοντας ἐν μέρει ἢ καὶ καλύπτοντας ἀπόλυτα, πτυχές, παραδόσεις καὶ καταστάσεις προγονικῶν μας συ-

νηθειῶν καί ἐνεργειῶν, συμπληρώνοντας ἔτσι ἓνα κενό χώρου, ὁ ὁποῖος ἂν δέν πληρωθεῖ θά μείνει ἄγνωστος, ἀπαράτρητος, σκοτεινός.

Ἀκούραστος καί συστηματικός ἐρευνητής, ἀναζητᾷ καί ἐρευνᾷ, συλλέγει καί ταξινομεῖ, ἀναλύει καί παρουσιάζει τό κάθετι πού πέ-
ρασε καί ἔσβησε ἢ σβήνει, γιά νά τό καταγράψει ἔτσι, ὥστε νά μεί-
νει γιά πάντα ζωντανό καί ἄσβεστο.

Σέ τοῦτο, πού εἶναι τό δέκατο ἑνατο κατά σειρά βιβλίο του, πα-
ρουσιάζει ἐπαγγέλματα πού χάθηκαν ἢ χάνονται, ἀσχολίες γυναικῶν
πού ξεχάστηκαν ἢ ξεχνιοῦνται καί παραδοσιακές καλλιέργειες πού
παραμερίστηκαν ἢ περιφρονοῦνται.

Γλαφυρός στό λόγο καί παραστατικός στίς περιγραφές του, μέ
σειρά καί σύστημα ἀξιοζήλευτο, παρουσιάζει τό καθετί διανθίζοντάς
το σέ σημεῖα πού τό ἀπαιτοῦν μέ σχετικούς μύθους καί παραδόσεις,
ἔτσι πού νά κάνει τήν ἀνάγνωσή του, εὐχάριστη καί εὐληπτη, παρα-
στατική καί ἐνδιαφέρουσα, συνοδεύοντάς της καί μέ ἀνάλογα σκι-
τσαρίσματα.

Μένει κανεῖς ἐκστατικός καί συγχρόνως προβληματίζεται βλέπο-
ντας ἀρχικά τόν πλοῦτο καί τήν ποικιλία τῶν ὀνομασιῶν - γλωσσάρι
- πού χρησιμοποιοῦσαν σέ καθένα ξεχωριστά ἐπάγγελμα μέ τήν ἰδι-
αίτερη σημασία τῆς καθεμιᾶς λέξης.

Ἔτσι παρουσιάζονται ζωντανά μπροστά στό μελετητή - ἀναγνώ-
στη τοῦ βιβλίου, ἐπαγγέλματα πού δέν γνώρισε καί οὔτε γιά μερικά
ἀπ' αὐτά ἄκουσε ποτέ κάτι σχετικά, τά ὁποῖα ὅμως μέ τή ζωντανή,
γλαφυρή, παραστατική περιγραφή τοῦ συγγραφέα τά βλέπει, τά πα-
ρακολουθεῖ, τά ἐπεξεργάζεται.

Τό ἴδιο σχεδόν παρατηρεῖται καί μέ τίς ἀσχολίες τῶν γυναικῶν
(ἔξι τόν ἀριθμό) πού ξεχάστηκαν.

Στούς παλιούς τίς θυμίζει. Στούς νέους, καί ιδιαίτερα στίς νέες,
τίς παρουσιάζει μέ τέτοιο τρόπο σάν νά λέει:

— Σάν τί δημιουργικό παρουσιάζετε ἐσεῖς σήμερα μέ τά ἔτοιμα
ἐνδύματα πού παίρνετε, ὑφασμάτινα ἢ μάλλινα, μέ τά ρούχα πού
σᾶς πλένουν τά πλυντήρια, μέ τό ψωμί πού ἀγοράζετε ἔτοιμο ἀπό τό
φοῦρνο, μέ τόν τραχανά, τίς χυλοπίτες, τόν τοματοπελτέ πού τά βρί-
σκετε ἔτοιμα;

Μιά πράγματι ὁμορφη καί ἔντεχνη σύγκριση, πού βγαίνει ὄχι
ἀπό μιά ἀπλή παρουσίαση τῶν ἀσχολιῶν τῶν γυναικῶν, ἀλλά καί
ἀπό τή διδασκαλία τους.

Τέλος, μέ τή λεπτομερῆ ἀναφορά τῆς παραδοσιακῆς καλλιέργει-

ας τοῦ ἀμπελιοῦ, τῆς ἐλιᾶς καί τῶν δημητριακῶν τήν ὁποία ἀπλώνει χαρακτηριστικά καί τήν περιβάλλει πλουτίζοντάς την καί μέ ἄλλα στοιχεῖα, ἱστορικά, λαογραφικά, ποικιλίας καί ἐπεξεργασίας τῶν παραγομένων, δέν ἀφήνει οὔτε πτυχή ἄγνωστη, οὔτε ἀπορία.

Μιά πράγματι ἀξιολογότατη λαογραφική ἱστορική ἐκδοση πού ἀπαραίτητα πρέπει νά στολίζει κάθε βιβλιοθήκη.

Συγχαίροντας θερμότατα τον ἀγαπητό φίλο **Γιῶργο Κουτσοκλένη**, εὐχομαι νά τοῦ δίνει ὑγεία καί δύναμη ὁ Θεός νά συνεχίσει τό τόσο ὠραῖο καί πολύτιμο ἔργο του.

γ. Ἐφ. ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΗ (κ. Ἀνθης Βέργης)

Γεωργίου Ν. Κουτσοκλένη *Φθίνοντα Ἐπαγγέλματα*

Τά νεοελληνικά Γράμματα, ἄνοιξαν τοῦτες τίς μέρες τίς αἵθουσες, φωταγώγησαν τό κέντρο τῆς ἐθνικῆς μας παράδοσης, τοῦ Μύθου, τοῦ Λαογραφικοῦ στοχασμοῦ, γιά νά ὑποδεχθοῦμε ἐπίσημα, μιά δημιουργία γλαφυροῦ Λόγου. Μιά φωτεινή ἐθνική ἀνταύγεια, πού μᾶς ἔρχεται ἀπ' τήν πρωτεύουσα τῆς γειτονικῆς Φωκίδος. Σ' αὐτή ἐδῶ τήν πόλη, ὑπάρχει χρόνια τώρα μιά πολιτιστική ἐστία, πού συντηροῦν πανάξιοι πνευματικοί καί ταλαντοῦχοι ἄνθρωποι. Ἐνας ἀπ' αὐτούς καί συγγραφέας τοῦ σημερινοῦ ἀξιόλογου βιβλίου, πού ἔχει τόν παραπάνω τίτλο καί πού χωρίζεται στά κεφάλαια «ἀσχολίες γυναικῶν πού ξεχάσθηκαν» καί «Παραδοσιακές καλλιέργειες».

Ἡ καταγράφηση μᾶς πληροφορεῖ πώς σ' αὐτές τίς σελίδες θά παρελάσουν παλιά ἐπαγγέλματα, ποιό νά θυμηθῶ ἀπ' ὅλα, τό βαρελᾶ, τό Δραγάτη, τό Ζευγᾶ, τόν Καλαντζῆ, τό Μυλωνᾶ, τό Σαμαρᾶ, τό Φαναρτζῆ, εἶναι τόσοι πολλοί. Ὡραῖοι, ντυμένοι ὅπως τότες, ἔτοιμοι, μέ τά ροῦχα τῆς δουλειᾶς, τό σάκκο στόν ὦμο, μέ τά ἐργαλεῖα τους, θά τοὺς δοῦμε νά παρελάσουν σέ λίγο. Τοὺς ἀγάπησε ὁ λαός μας αὐτούς τοὺς ἀνθρώπους. Τοὺς παραστάθηκαν στίς ἀνάγκες τους.

Γιά τό λόγο αὐτό, τώρα πού ἔφυγαν ἀπό κοντά μας, κάθε πρᾶμα δικό τους, ἀπό ἀγάπη καί εὐγνωμοσύνη, μάζεψε ἀπ' τοὺς τόπους τῆς δουλειᾶς τους, καί ὅ,τι ἀπόμεινε ἀπ' τά παλιά νοικοκυριά, πεταμένα στίς ἀποθήκες, στοὺς στάβλους καί τά κατώγια καί τά φύλαξε μ' ἀγάπη, σέ ξεχωριστοὺς χώρους, πού τοὺς ὀνόμασε «λαογραφικά Μουσεία». Ἡ ἐξέλιξη, ἡ ἄνεση καί ὁ σύγχρονος πολιτισμός, ἀναζη-

τοῦσε ἀνανέωση. Καί ὁ συγγραφέας αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, ὁ Γιώργος Κουτσοκλένης, ἕνας ἀπ' τούς ἑλληνολάτρες, π' ἀγάπησε τοῦτο τόν τόπο, ἄνθρωπος τῆς παράδοσης, μέ ἀγάπη καί τήν ἀγωνία τοῦ τίμιου πνευματικοῦ ἀνθρώπου, αἰσθάνθηκε τήν ψυχική ἀνάγκη νά μᾶς περιγράψει κείνη τήν ἐποχή, τούς τεχνίτες καί τούς ντόπιους ἐπαγγελματίες τῆς, καί τά κατάφερε μ' ἕναν τρόπο ἀπλό καί εὐχάριστο. Ὑπεύθυνος, ταλαντοῦχος καί χαρισματικός σέ τέτοια θέματα.

Γύριζε χρόνια τώρα ἀπό χωριό σέ χωριό, σέ φτωχά καί ἐρειπωμένα ἐργαστήρια, συνάντησε γέρους ἀπόμαχους τῆς δουλειᾶς καί μέ ὑποδειγματική μέθοδο καί ὑπομονή, μᾶς γύρισε σέ κείνα τά χρόνια. Σέ μιᾷ ἐποχῇ πού ὅλοι αὐτοί οἱ ἐπαγγελματίες κάλυπταν τίς ἀνάγκες μας καί μᾶς στήριζαν στή σκληρή βιοπάλη μας. Λίγοι οἱ τεχνίτες καί περιζήτητοι. Βιοποριστικά ἐπαγγέλματα, πολλά ἀπ' τά ὁποῖα μεταδίδονταν ἀπ' τόν πατέρα στό γιό. Ἀπ' αὐτά τά μικρά, ταπεινά ἐργαστήρια, βγήκανε ἀξιόλογοι ἄνθρωποι στήν Ἐπιστήμη, τήν Πολιτική, τά Γράμματα. Ξεφυλλίζοντας λοιπόν κανεῖς αὐτό τό πολῦτιμο βιβλίο, πλούσιο σέ σχέδια καί φωτογραφίες τῆς ἐποχῆς, ζεῖ τήν ἑλληνική παράδοση, τά ἦθη καί ἔθιμα τῶν ντόπιων ἐπαγγελματιῶν, πού ἦταν διάσπαρτοι σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα. Αὐτό τό κομμάτι τοῦ λαϊκοῦ μας πολιτισμοῦ, τό χρήσιμο, δεμένο μέ τή ζωή μας, χάθηκε.

Σήμερα π' ἀπλώθηκε παντοῦ ὁ ὕλικός εὐδαιμονισμός, βιβλία π' ἀναφέρονται στήν ἱστορική μας παράδοση εἶναι χρήσιμα καί διδαχτικά. Πληροφοροῦν τούς νέους μας μέ ποιά μέσα μπόρεσε νά συντηρηθεῖ τοῦτος ὁ λαός νά καλύψει τίς βιοτικές του ἀνάγκες. Εἶναι ἐθνική αὐτή ἡ ἀναδρομή στό παρελθόν. Ἡ ἐξέλιξη, μέ τίς τερατογόνες μηχανές τῆς ἄνεσης καί τοῦ εὐκόλου βιοπορισμοῦ, μᾶς ἀπογύμνωσαν ἀπό κάθε ἀντίσταση. Μέ τά ξενόφερτα, σύγχρονα ἐπαγγέλματα τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς ἀνάπτυξης, ἀνακατώθηκαν καί βάνασα ἐπαγγέλματα, τῆς ἀπάτης καί τῆς διαφθορᾶς. Νόθα καί παραπλανητικά. Μιά ὀδυνηρή ἀποφλοίωση τοῦ βίου μας. Χρειάζεται προσοχή, δύσκολη ἡ ἀναπάτριση τῶν πατρίων, δέν μᾶς ἐξυπηρετοῦν. Ἄς παραμείνουν μνημεῖς ἀγαπητές στά «Λαογραφικά Μουσεῖα».

Θέλω νά ἐκφράσω τά συγχαρητήριά μου καί τό δίκαιο ἐπαινό μου στό Δήμαρχο Ἀμφισσας, τόν φιλόκαλο, ζηλωτή καί ἀφοσιωμένο στό λαϊκό μας πολιτισμό, τό Νίκο Φουσέκη, πού χρηματοδότησε τό ἔργο. Εἶναι μιᾷ γνήσια ἐθνική φωνή. Ἄς τήν ἀφουγκραστοῦν τό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καί ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Κι ἄς παρευρεθοῦν στή λαμπρή ἐκδήλωση πού ὀργανώνουν τά «Νεοελληνικά Γράμματα» τοῦτες τίς μέρες. Εἶναι ἐπίσημοι καλεσμένοι. Τούς περιμένουμε.

δ'. κ. Νίκος Ἀνώγης
ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Πραγματεία
Τοῦ Γεωργίου Ν. Κουτσοκλένη

Ὁ ἄνθρωπος στήν πολύπαθη πορεία τῆς χιλιόχρονης ἱστορίας του καί στό πέρασμά τους, ἀπό τή ζωή τῶν σπηλαίων καί τοῦ κυνηγιοῦ, μέχρι τή διαμόρφωση τῆς μόνιμης κατοικίας καί τό σημερινό τρόπο διαβίωσης, ἀνακάλυψε καί ἄσκησε διάφορα ἐπαγγέλματα, τά ὁποῖα χάθηκαν στήν ἀχλύ τοῦ χρόνου, κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς ἐξέλιξης καί ἰδιαίτερα τῆς τεχνολογικῆς προόδου καί τῆς ἐπιστήμης.

Μαζί μέ τά ἐπαγγέλματα, συνδέθηκαν πολιτείες, πρόσωπα, παραδόσεις, ἔθιμα καί συνήθειες. Ἕνας πολύτιμος ἱστορικός θησαυρός. Ἕνας κόσμος πού χάθηκε στό χθές. Ἕνας κόσμος πού χάραξε τή ζωή τοῦ χθές πού ἔγινε σήμερα καί θά ἀκολουθήσει τήν ἴδια πορεία στό αὔριο.

Αὐτόν τόν κόσμο, πρόσωπα, ἀντικείμενα καί πράγματα, φθίνοντα ἐπαγγέλματα, ἀσχολίες γυναικῶν, παραδοσιακές καλλιέργειες, πού ἤρθαν καί ἔφυγαν καί ὑπηρετήσαν τόν ἄνθρωπο καί τή ζωή, καταγράφει στό βιβλίο «Φθίνοντα ἐπαγγέλματα», ὁ ἐρευνητής λαογράφος καί πνευματικός δημιουργός κ. Γιώργος Κουτσοκλένης. Σπουδαία ἡ προσφορά του.

Ἀποθησαυρίζει ὅσα ὁ ἄνθρωπος σκέφτηκε καί δημιούργησε, γιά νά τόν ὑπηρετοῦν καί νά ὑπηρετεῖ τή ζωή. Καταγράφει καί διαφυλάττει μνημες. Ἀναπλάθει τή ζωή τοῦ χθές. Εἶναι, ὅλα ἐκεῖνα τά θαυμαστά ἔργα καί ἡμέρες, πού διασώζει μέσα ἀπό τίς μνημες καί αὐτό ἀποτελεῖ ἱστορική προσέγγιση... Εἶναι ἀνάσες ζωῆς πού περνᾷ τόν ἄνθρωπο ἀπό τό χθές στό σήμερα καί στό αὔριο.

ε'. Δρ. Ἀργύρης Πετρονώτης

Θεσσαλονίκη, 01.01.2003

Ἀγαπητέ φίλε κ. Γιώργο Κουτσοκλένη,

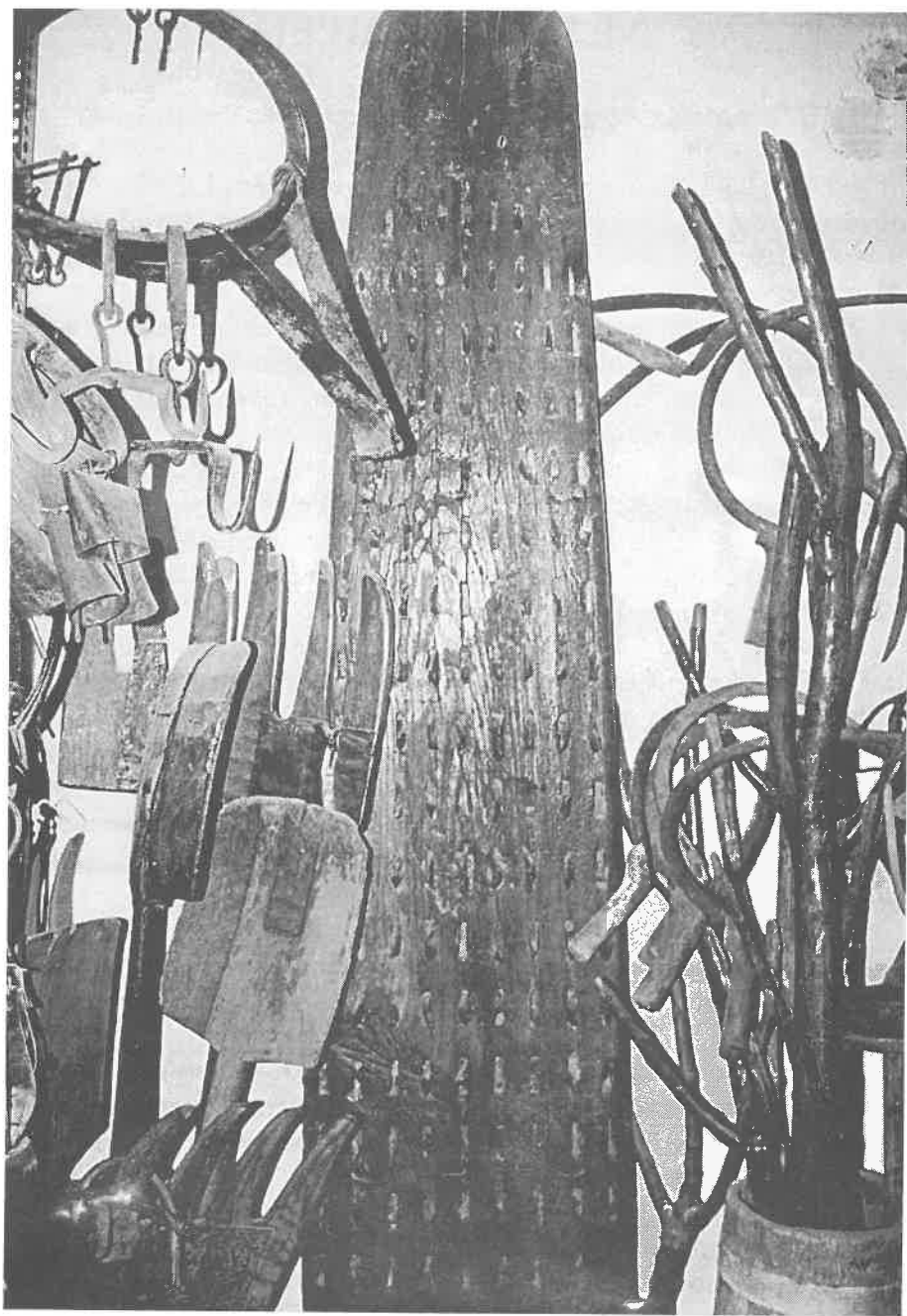
Μέ εὐχάριστη ἐκπληξη πῆρα τό βιβλίο «Φθίνοντα ἐπαγγέλματα...». Πλούσιο τό ὕλικό του, ἐνδιαφέρουσα ἡ εἰκονογράφηση. Μά-

λιστα αὐτή μέ τά σκαριφήματα: νά, λόγου χάρη, «τό Σαμάρι», σ. 239, ξεπερνάει χάρη καί στήν ἀναγραφή τῆς ὁρολογίας του τήν καλλίτερη φωτογραφία.

Πολύ χάρηκα, σᾶς συγχαίρω καί σᾶς εὐχαριστῶ γι' αὐτό τό βιβλίο σας, ὅπως καί γιά τήν παλαιότερη προσφορά σας στήν ἔρευνά μου.

Εὐχομαι Καλή Παραγωγική Χροιά.

Μετά τιμῆς
Ἀργύρης Πετρονώτης

*Κόπανα άλωνίσματος μέ στουρναρόλιθαρα.
(Από τή λαογραφική συλλογή Δ. Σανιδᾶ)*

ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1. Ἡ Ἑταιρεία μας συμμετεῖχε στίς παρακάτω ἐκδηλώσεις:

α. Στίς 23 Μαρτίου συμμετεῖχε στίς ἐορταστικές ἐκδηλώσεις πού ὀργάνωσε ὁ Δῆμος Δελφῶν μέ τήν Ἑταιρεία μας, στό Μοναστήρι τοῦ Προφ. Ἡλία καί ὁ Πρόεδρός μας κ. Γ. Κουτσοκλένης ἐξεφώνησε τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας.

Στήν ἐκδήλωση αὐτή ἡ συμμετοχή ἐπισήμων καί μή ἦταν μεγάλη.

β. Στίς 3 καί 4 Μαΐου, ὀργάνωσε στήν Ἀμφισσα, ὁ Δῆμος ἐκδηλώσεις γιά νά γιορτασθεῖ ἡ ἐπέτειος τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Σαλῶνων ἀπ' τοῦς Τούρκους στίς 10-4-1821.

Τό Σάββατο, 3 Μαΐου, τό βράδυ, σύσσωμος ὁ λαός τῆς Ἀμφισσας καί τῶν περιχώρων - ἡγεσία καί λαός - ὑποδέχθηκε τά κειμήλια τοῦ Ἐπισκόπου Σαλῶνων Ἡσαΐα, τά ὁποῖα φυλάσσονται στήν Ἱ. Μ. Ὁσίου Λουκά. Μίλησε ὁ Δήμαρχος Ἀμφίσσης κ. Ν. Φουσέκης καί ἀναφέρθηκε στόν ἀδικημένο Δεσπότη.

Τήν ἄλλη μέρα 4 Μαΐου, Κυριακή, ἔγινε δοξολογία στόν Μητροπολιτικό Ναό τῆς Ἀμφίσσης. Τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησε ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας μας κ. Γ. Κουτσοκλένης, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στό Χρονικό τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως καί τῆς καταλήψεως τοῦ πρώτου κάστρου, τοῦ κάστρου τῆς Ὠριᾶς, καί ἐτόνισε τήν ἀνάγκη συνεργασίας ὅλων τῶν φορέων γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς Ἱστορικής ἀλήθειας καί τῆς ἀδικημένης ἀπ' τήν Ἱστορία Φωκίδας μας.

Ἀκολούθησε παρέλασις καί δεξίωσις τοῦ Δήμου.

γ. Στίς 11 Μαΐου συμμετεῖχε στόν ἐορτασμό τῆς ἐπετείου τοῦ Χανιοῦ τῆς Γραβιάς.

2. Γιά τήν οἰκονομική ἐνίσχυση τῆς Ἑταιρείας μας προσέφεραν οἱ φίλοι μας τά παρακάτω ποσά. Τούς προσφέροντες εὐχαριστοῦμε κι' ἀπ' τή θέση αὐτή θερμά καί ἰδιαίτερα τήν εὐεργετιδὰ μας Α.Ε.Ε. ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ.

Α.Ε.Ε. ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ	€	2.250
κ. Κων. Ρούλιας	€	10
Ἀνώνυμος	€	50
κ. Νικ. Κωστράμης, Ἀθήνα, εἰς μνήμην		
Εὐθυμίου καί Χρυσήϊδος Καπράλου	€	100

Ἀπαγορεύεται ἡ μερική ἢ ὅλική ἀναπαραγωγή τῶν κειμένων, ἡ ἀναδημοσίευση, ἡ ἀποθήκευση σέ ὁποιοδήποτε σύστημα ἠλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοαντιγραφικό καί δέ μεταβιβάζεται σέ καμιά μορφή καί μέ κανένα τρόπο κείμενο, χωρίς προηγούμενη ἔγγραφη ἄδεια τοῦ συγγραφέα ἢ τοῦ περιοδικοῦ.

